

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับการแจ้งผลพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

มาตรา 61 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

มาตรา 62 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

ภาคผนวก ค.

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบการประชุม Focus Group ครั้งที่ 1 รอบแรก

วันที่ 15 สิงหาคม 2551 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องปทุมวัน โรงแรมเอเชีย

ผู้เข้าร่วมประชุม Focus group ประกอบด้วย

ก. ตัวแทนสื่อ

1. ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ ที่ปรึกษาโครงการ ASTV บริษัท Thai Day .Com จำกัด
2. ดร.ไชยา อัมวิไล สื่อมวลชนอิสระ
3. นายจอม เพชรประดับ ผู้ดำเนินรายการ สถานีโทรทัศน์ NBT
4. นายเกษม อินทร์แก้ว สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย
5. นายอดิศักดิ์ ลิ้มปฐมนกิจ บมจ. เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป

ข. ตัวแทนนักวิชาการ

1. ผศ.ดร. อนุสรณ์ ศรีแก้ว คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
2. ผศ.วันชัย ธนะวังน้อย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ม.ช.

ค. ตัวแทนประชาชน

1. น.ส.อนงค์ จันทร์สว่างภพ อดีตประธานสหภาพแรงงานธนาคารกรุงเทพ
2. นายบุญญา หนูมี ชาวบ้าน คลองด่าน จ.สมุทรปราการ
3. พ.ต.อ. เชิดชัย รัตนเมธานนท์ ข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการตำรวจแห่งชาติ
อาจารย์พิเศษ วิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน
4. ดร.บงกช เสวตามร์ วิทยากร อิสระ

ง. ตัวแทนองค์กรเอกชน

1. น.ส. วิไลวรรณ แซ่เตีย ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย
2. นายนิติ ฮาชัน สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย
3. ดร.ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ ด้านการมีส่วนร่วม คณะกรรมการการเลือกตั้ง
4. นายสุเทพ วิไลเลิศ เลขาธิการ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ

ภายหลังการแนะนำตัวคณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม focus group รศ. สมชัย ศรีสุทธิยากร หัวหน้าคณะผู้วิจัย ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการจัด focus group เพื่อประเมินความคาดหวังจากงานวิจัยของ ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ โดยผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ได้รับเอกสารบทสังเคราะห์การปฏิรูปสื่อที่ส่งให้ล่วงหน้าแล้ว ในการประชุมวันนี้จึงเป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้เสียและมี

บทบาทเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสื่อ ผู้ปฏิบัติงานสื่อ นักวิชาการด้านสื่อสาร องค์กรเอกชน และตัวแทนภาคประชาชน โดยกำหนดประเด็นการแสดงความคิดเห็นไว้รวม 10 คำถามหลักของการวิจัย คือ

1. ท่านคิดว่าการปฏิรูปสื่อ ในความเห็นของท่าน หมายถึงอะไร
2. การพัฒนาการของการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย เกิดขึ้นมากในช่วงปีใด และมีรูปธรรมของความสำเร็จอะไรบ้าง
3. อะไรคือกลไกที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการปฏิรูปสื่อ
4. หลังจากการปฏิรูปสื่อ สื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร สังคมได้ อะไรจากการปฏิรูปสื่อบ้าง
5. ในปัจจุบัน ยังมีปรากฏการณ์ด้านสื่อในเรื่องใดบ้าง ที่สะท้อนว่าสื่อยัง ไม่มีการปฏิรูปเท่าที่ควร
6. อะไรคือผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการวิจัย การปฏิรูประบบสื่อ ของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ หลังจากทีโครงการวิจัยดังกล่าวเสร็จสิ้นลงในปี 2547
7. อะไรคือผลลัพธ์และผลกระทบที่ต้งใจว่าน่าจะเกิดหลังโครงการวิจัย การปฏิรูประบบสื่อ แต่ยัง ไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
8. การแทรกแซงจากรัฐ ที่มีต่อสื่อประเภทต่างๆ ในปัจจุบันมีมากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร
9. การทำสื่อเชิงพาณิชย์ ในปัจจุบันมีมากขึ้นหรือน้อยลง
10. การเสนอข่าวสารของสื่อประเภทต่างๆ ในปัจจุบัน เป็นไปด้วยข้อเท็จจริง มีความเป็นมืออาชีพ มีความเป็นกลางอย่างแท้จริงมากน้อยเพียงไร

ก่อนเข้าสู่ประเด็น ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาหลังปี 2547 เพื่อนำไปประกอบการจัดเป็นลำดับใช้ประกอบงานวิจัย ซึ่งผู้เข้าร่วมประเมินได้กล่าวถึงตัวอย่างความเปลี่ยนแปลงจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งก่อให้เกิดความตื่นตัวเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีการจัดตั้งองค์กรเกี่ยวกับสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงานของพนักงานไอทีวีและลูกการเมืองเข้าครอบงำจนมีการเลิกจ้างและต่อสู้กันในศาลเป็นที่ยุติหลังปี 2547

ตัวอย่างความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 คือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่สามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับสื่อได้ มีการใช้วิธีทางการเมืองแทรกแซง ASTV ไม่ให้ออกอากาศในต่างจังหวัด การจัด rating รายการโทรทัศน์ เป็นต้น เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้รับการพิจารณานำมาใช้ในการลำดับเหตุการณ์ของงานวิจัยนี้ด้วย

สรุปความเห็นต่อคำถามที่ 1

การปฏิรูปสื่อในความคิดเห็นของท่านหมายถึงอะไร

ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นค่อนข้างหลากหลาย ขอมรับว่าแม้ถื่นความถึทั้งวิทยุและโทรทัศน์ยังคงอยู่ในการครอบครองหรือควบคุมของรัฐทั้งหมด แต่สื่อก็ยังมี การแข่งขันกันรุนแรง เราจึงยังคงได้เห็นละครที่เรียกว่า “น้ำเน่า” ทางหน้าจอในช่วง prime time และการโฆษณายังคงดูเดือด โดยมุ่งหวังกำไรของผู้อุปถัมภ์ มีความพยายามปรับปรุงรายการให้น่าสนใจโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยมาก ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งจึงเห็นว่าด้านเนื้อหา ยังไม่มีการปฏิรูป

ผู้เข้าร่วมประชุมบางคนมีความคาดหวังว่า สื่อจะช่วยกระชากคิงส์คัมให้พ้นจากความไม่รู้ แต่ปัจจุบันก็ยังมียุทธการที่ให้ความรู้และมอมเมา แต่ก่อนไปข้างมอมเมาจากกว่า ประชาชนส่วนมากเชื่อในข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์ ขาดการวิเคราะห์ และน่าจะเป็นผู้บริโภคสื่อส่วนใหญ่ในสังคม ขณะเดียวกันทางเลือกของผู้บริโภคสื่อก็ยังไม่ถูกปิด ยังคงสามารถเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ เลือกนักเขียนที่ชอบ เลือกชมรายการทางโทรทัศน์ ฟังรายการวิทยุ ที่สนองความต้องการของตนเอง โดยรวมยังมีความเห็นว่า โอกาสเลือกบริโภคสื่อของคนในเมืองใหญ่มีกว่าคนชนบท โดยแบ่งกลุ่มผู้บริโภคสื่อได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือมีรายได้อุดม สามารถรับข่าวสารได้ทันที แยกแยะและวิเคราะห์ได้ กลุ่มระดับกลาง เมื่อได้รับข่าวสารแล้วยังไม่สามารถวิเคราะห์ได้ แต่สามารถแสดงความคิดเห็นตามข่าวได้ กับกลุ่มรากหญ้า เมื่อได้รับข่าวสารจากด้านใดด้านหนึ่งก็เชื่อไปตามนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่กล่อมเกลายให้เชื่อทางการ เชื่อกระบอกเสียงของทางการหรือสื่อที่นำสารเข้ามาในการรับรู้

ได้มีการพูดถึงการปฏิรูปสื่อตรงๆ ว่า ถ้าต้องการเห็นสื่อปฏิรูป สื่อต้องทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่ดีมาสู่สิ่งที่ดี และปรับปรุงจากสิ่งที่ดีไปสู่สิ่งที่ดีกว่า สื่อมีเสรีภาพมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายขึ้น มีสิทธิที่จะเข้าร่วมกำหนดบทบาทในการทำหน้าที่ของสื่อได้ ในสังคมประชาธิปไตย สื่อมีบทบาทในกระบวนการสร้างประชาธิปไตย

ในส่วนของคนทำสื่อ ต้องปฏิรูปวิธีคิดให้สอดคล้องกับสิทธิที่ได้รับและเสรีภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สนองตอบต่อเป้าหมายอันมุ่งไปสู่ประโยชน์ของประเทศชาติ นำมาซึ่งความมั่นคงของชาติ การนำเสนอข่าวสารต้องปราศจากความลำเอียง ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เป็นข่าวอย่างเท่าเทียมกัน

บางคนมีความเห็นว่า ละครน้ำเน่าที่นำเสนอในวันนี้ส่วนหนึ่งได้ให้ข้อคิดประจำวัน แต่ไม่มีการนำมาขยายเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการทำละครที่พ้นจากปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว หากผู้บริโภคชอบละครก็ทำละครที่ให้ข้อคิด ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม อย่างที่ซีรีส์ของเกาหลีที่สามารถส่งออกไปในหลายประเทศ ในส่วนของเนื้อหาอื่น ๆ เห็นว่าการนำเสนอข่าวมีการปรับตัวให้ดีขึ้น แต่ยังขาดองค์ความรู้จากผู้ดำเนินรายการ จึงเป็นรายการนำข่าวหนังสือพิมพ์มาอ่าน เมื่อต้องวิเคราะห์เพื่อประโยชน์ผู้ฟังจึงยังทำได้ไม่ดี ไม่ถือว่าเป็นการปฏิรูปในเชิงพัฒนา

ผู้เข้าร่วมประชุมบางคนให้ความเห็นว่า การปฏิรูปของสื่อควรมีผลถึงประชาชนในวงกว้าง ข้อมูลข่าวสารต้องให้ประชาชนในชนบทสามารถเข้าถึงได้ การรายงานข่าวจากท้องถิ่นชนบทยังมีน้อย ข่าวหรือเนื้อหาที่เกิดขึ้นนำเสนอส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องของคนในเมืองหรือผู้นำที่มักจะมีอภิสิทธิ์เหนือคนในชนบท การเกิดขึ้นขององค์กรตรวจสอบสื่อจึงนับเป็นการปฏิรูปอย่างหนึ่ง แต่เป็นการปฏิรูปตามสภาพการของสังคมที่กำลังพัฒนาและมีการแข่งขันสูง แต่ก็ยังมีองค์กรตรวจสอบไม่มาก เว้นแต่หนังสือพิมพ์ที่มีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่พัฒนาไปสู่การตรวจสอบตนเองอย่างมีระบบ

มีการกล่าวถึงการปฏิรูปสื่อว่าต้องเป็นการปรับปรุงกฎเกณฑ์เพื่อให้สื่อมีเสรีภาพที่เหมาะสม เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใด ทั้งนี้พิจารณาได้จากตัวเกณฑ์ดังนี้

- ก. มาตรฐานของสื่อ นำเสนอข้อมูลข่าวสารความรู้อย่างรอบด้าน สม่าเสมอ ปราศจากอคติ อยู่ในกรอบจริยธรรม
- ข. ไม่เป็นกระบอกเสียงเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ แม้แต่รัฐที่ครอบครองสื่อ
- ค. การพูดความจริงต้องพูดให้ครบถ้วน ชัดเจน
- ง. ต้องใช้คนทำสื่อที่มีความชำนาญการ ใช้สื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็ง

รูปแบบของเทคโนโลยีมีอยู่มาก แต่ที่นำมาใช้ในประเทศไทยยังน้อย หากจะปฏิรูป ต้องให้ความสนใจเปิดทีวี โดยกฎหมายต้องเปิดช่องให้ขยายได้ เพื่อเปิดทางเลือกให้ผู้บริโภค ไม่ต้องไปยึดติดกับโทรทัศน์ของรัฐ การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อรวม 5 ฉบับ อันเป็นผลงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็จัดได้ว่าเป็นก้าวที่สำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปสื่ออย่างเป็นรูปธรรม

สรุปความเห็นต่อคำถามที่ 2

การพัฒนาการของการปฏิรูปสื่อในประเทศไทยเกิดขึ้นมากในช่วงปีใด และมีรูปธรรมของความสำเร็จอะไรบ้าง

ผู้เข้าร่วมประชุมได้มองย้อนการพัฒนาการปฏิรูปสื่อไปถึงยุควิทยุทรานซิสเตอร์ที่เข้ามาแทนที่วิทยุแบบหลอดซึ่งมีขนาดใหญ่ ทำให้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงในระบบเอฟเอ็มเกิดขึ้นมาก เป็นการพัฒนาคุณภาพของเสียงที่ดีขึ้น และเพิ่มจุดกระจายเสียงในแต่ละจังหวัดมากขึ้น เนื่องจากระบบเอฟเอ็มมีรัศมีการกระจายเสียงไม่กว้างไกลเท่าระบบเอเอ็ม

พัฒนาการด้าน Software ก็มีการกล่าวถึงการมีแถบบันทึกเสียงตลับ (cassette tape) แทนที่แผ่นเสียง นอกจากลดขนาดลงแล้วยังสามารถเพิ่มจำนวนข้อมูลที่บันทึกและมีคุณภาพเสียงที่ดีกว่ากันมาก ในด้านภาพยนตร์ก็มีวีดีทัศน์ (videotape) เข้ามาแทนที่ฟิล์มภาพยนตร์ แล้วพัฒนามาเป็น video compact disk (VCD) ที่แพร่หลายในปัจจุบัน อันเป็นการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การใช้ระบบบันทึกจัดเก็บและคุณภาพทั้งด้านภาพและเสียง ที่เห็นได้ชัดตลอดสี่ทศวรรษที่ผ่านมา เช่นเดียวกับ hardware ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก็มีพัฒนาการการออกแบบและคุณภาพการใช้งานมาพร้อมกัน อันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในแต่ละช่วง

ดังนั้น การอธิบายถึงการปฏิรูปสื่อในแต่ละช่วง จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงระบบการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญในแต่ละช่วงด้วย และแต่ละช่วงของการพัฒนาของสื่อก็มีการเพิ่มขึ้นของสื่อทางเลือกให้กับสังคมมากขึ้น เช่น เมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยฝ่ายหนึ่งเข้ายึดอำนาจ ที่เคยใช้วิทยุกระจายเสียงในห้วงทศวรรษ 2500 พอมาถึงห้วงทศวรรษ 2510 กับ 2520 บทบาททั้งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้ถูกใช้ควบคู่กันโดยวิธีการเชื่อมสัญญาณ ในปีทศวรรษ 2530 พัฒนาการที่เด่นชัดของการพัฒนา hardware คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile phone / cell phone) การชุมนุมของประชาชนที่นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเดือน พฤษภาคม 2535 ได้ชื่อเรียกว่าเป็น “ม็อบมือถือ” อันเป็นการพัฒนาด้านคุณภาพที่สำคัญของสื่อทางเลือก และเป็นจุดเรียกร้องอย่างจริงจังให้รัฐต้องจัดให้มีสื่อเสรีที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ให้รัฐควบคุม เป็นที่มาของการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ในระบบคลื่นความถี่สูงมาก (Very High Frequency - VHF) เป็นสถานีแรกในปี 2538

นับแต่ทศวรรษที่ 2540 เป็นต้นมาพัฒนาการของสื่อสารมวลชนได้เข้าสู่ยุค free flow of information อย่างก้าวกระโดด เมื่อระบบ internet ได้เข้ามามีบทบาทต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน กลายเป็นสังคมที่ไร้พรมแดนด้านข้อมูลข่าวสาร สิทธิและเสรีภาพของสื่อได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี 2540 อย่างชัดเจน ในท่วงทำนองที่ให้ความคุ้มครองและป้องกันความเป็น

อิสระและมีเสรีภาพของสื่อ แบ่งเขตแดนระหว่างความเป็นเจ้าของกับนักข่าว-ผู้สื่อข่าวมิให้ก้าวก่ายกัน การมีหน่วยงานอิสระเพื่อกำกับดูแลการคุ้มครองผู้บริโภค และผู้ปฏิบัติงานอาชีพสื่อ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ แม้จะมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ 2540 ก็ตาม

ผู้เข้าร่วมประชุมได้สะท้อนถึงพัฒนาการของการปฏิรูปสื่อผ่านห้วงเวลาร่วมสมัยโดยพิจารณาจากตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. เหตุการณ์ มีการหยิบยกเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี 2535 ที่สื่อรัฐปิดหูปิดตาประชาชน และการต่อสู้ของประชาชนคนชั้นกลางกับผู้ใช้แรงงานที่คัดค้านการใช้ความรุนแรงของฝ่ายรัฐบาล จนมีผลให้รัฐต้องจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ ITV ตามการเรียกร้องของภาคประชาชนที่ต้องการให้มีสื่อที่เป็นอิสระปราศจากการสั่งการควบคุมจากรัฐ และพัฒนาการมาเป็นองค์การกระจายเสียงและภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

2. รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ในปี 2540 การประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ที่รู้จักกันดีว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ในหมวดที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีส่วนที่เน้นการปฏิรูปสื่อ มีบัญญัติไว้ในมาตรา 40 ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” และมีการระบุให้จัดตั้งองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ออกมาบังคับใช้ เมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังคงมีผลบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญใหม่ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป

3. วิธีการนำเสนอ รูปแบบและเนื้อหาของสื่อมีการปฏิรูปมากขึ้น ผู้ชม-ผู้ฟังมีปฏิกิริยาโต้กลับ (feedback) ได้ทันที หรือมีส่วนร่วม (participate) ใกล้เคียง เข้าถึง (access) สื่อได้มากขึ้น เนื้อหาของข่าวสารมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ แต่การใช้สื่อเพื่อการพาณิชย์ยังคงมีส่วนกำหนดเนื้อหาให้เน้นไปทางสาระบันเทิงเป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพที่เห็นได้ชัดคือ มีการจำแนกประเภทของเนื้อหารายการให้เหมาะสมกับวัยผู้ชม ผู้ร่วมประชุมได้ยกตัวอย่างพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น การรายงานข่าวสดจากสถานที่จริงที่ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล เป็นผู้ริเริ่ม การสัมภาษณ์สดข้ามประเทศผ่านดาวเทียมเพื่อรายงานข่าวกีฬาที่ เอกชัย นพจินดา เป็นผู้ริเริ่ม หรือข่าวการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐ ที่ สุทธิชัย หยุ่น กับ เทพชัย หย่อง ริเริ่ม เป็นต้น ส่วนการเล่าข่าว ผู้ร่วมประเมินบางคนเห็นว่าเป็นการนำรายการวิทยุมาออกทางโทรทัศน์ ซึ่งไม่น่าถือเป็นการปฏิรูปที่มีนัยสำคัญ

4. สื่อทางเลือก การปฏิวัติด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดสื่อทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ทั้งสื่อวิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งใช้ดาวเทียมผ่านเครือข่ายโทรศัพท์ อันเป็นการเชื่อมโยงโครงข่ายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ไร้ขอบเขต ในปี 2550 มี website ให้บริการประชาชนทั่วโลกกว่า 2.4 แสนแห่ง ภายใน website ยังมีกล่องข้อมูลปัจเจกที่ให้บริการเฉพาะตัวได้อย่างไม่จำกัด แต่ web board กับ e-mail ก็ยังคงมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้ที่เข้าถึง internet ได้ และมีอิทธิพลในการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้โน้มเอียงไป

ในทางมองแต่ตัวเอง (Self-introvert) และการเลียนแบบในเชิงบริโภคมมากขึ้น ผู้คนในสังคมเมืองต้องการความเป็นส่วนตัว (privacy) และอยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์มากขึ้น วิทยุชุมชนกับเคเบิลทีวีก็มีส่วนแบ่งในการบริโภคสื่อของประชาชนอย่างกว้างขวาง สามารถรับฟังได้ทั่วโลกหากมีการเชื่อมต่อโครงข่ายและผู้บริโภคสมัครเป็นสมาชิกทางอินเทอร์เน็ต ผู้ประเมินได้ให้ข้อสังเกตถึง website บางแห่งที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อผู้ใช้บริการ เช่น youtube, google, hotmail, และ yahoo เป็นต้น โดยเฉพาะ youtube มีข้อมูลที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่มใหม่ ๆ รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลด้านต่างๆ ที่ไม่สามารถปิดกั้นได้

นอกจากนี้ ผู้บริโภคข่าวสารยังสามารถได้รับบริการผ่านจอโทรทัศน์เคลื่อนที่ และมีการให้ข้อสังเกตว่าการจัดตั้งองค์การกระจายเสียงและภาพแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service) นั้นไม่สามารถยกระดับให้เป็นสื่อเพื่อสาธารณะได้ เพราะการดำเนินงานต่างๆ ยังคงเข้าไม่ถึงรากหญ้า อันเป็นกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่

สรุปความเห็นต่อคำถามที่ 3

ในปัจจุบันยังมีปรากฏการณ์ด้านสื่อในเรื่องใดบ้างที่สะท้อนให้เห็นว่าสื่อยังไม่มี การปฏิรูปเท่าที่ควร

ผู้เข้าร่วมประชุม ได้เสนอความเห็นในประเด็นที่สื่อยังขาดการปฏิรูป ครอบคลุมถึงกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียกับสื่อดังนี้

1. รัฐบาลและกลุ่มทุน ในประเทศกำลังพัฒนา ปรากฏการณ์เกี่ยวกับสื่อโดยทั่วไปยังมีความเหมือนและต่างทำนองเดียวกัน กล่าวคือ มีความร่วมมือกันระหว่างนักการเมืองที่เข้าสู่ตำแหน่งในรัฐบาลร่วมกับฝ่ายทุน ในการใช้อำนาจรัฐสั่งการจัดการสื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามความต้องการของตน รัฐบาลยังคงเกาะกุมสื่ออย่างแน่นหนา โดยคิดว่าทรัพยากรของชาติคือทรัพยากรของรัฐ และทรัพยากรของรัฐคือสมบัติของรัฐบาล และตนเองเป็นเจ้าของที่สามารถจัดการอย่างไรก็ได้ การใช้อำนาจรัฐลักษณะนี้มีให้เห็นในยุค รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และยังคงมีให้เห็นในยุคสมัยของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เช่น การไม่ให้ผู้จัดรายการที่วิพากษ์รัฐบาลใช้สื่อของรัฐ หรือนำสื่อของรัฐไปเป็นกระบอกเสียงของตน

การปฏิบัติต่อสื่อของรัฐบาลยังคงต้องการควบคุมสื่ออย่างใกล้ชิด แม้สื่อจะมีความคิดอิสระหรืออิสระที่จะคิด แต่ก็ยังขาดเสรีภาพเมื่อรัฐบาลเห็นว่าระดับการวิพากษ์วิจารณ์ของสื่ออาจนำรัฐบาลไปสู่ภาวะวิกฤติ แม้สิ่งที่วิพากษ์วิจารณ์เป็นภาวะปกติหรือเหตุปกติที่ฝ่ายการเมืองในอารยประเทศพึงรับฟังก็ตาม การควบคุมนี้รวมไปถึงสื่อในประเทศและต่างประเทศ กรณีที่ฝ่ายการเมืองไม่สามารถควบคุมได้ ก็จะมีกลไกทางเศรษฐกิจของฝ่ายทุนทำหน้าที่แทน ในบางกรณีมีการแทรกแซงโดยส่งคนของตัวเองไปทำข่าว ผู้เข้าร่วมประชุมคนหนึ่งซึ่งอยู่ในวงการข่าวมานานยืนยันว่า “ยังมีการติดตามตัวนักข่าว ใ้กฎหมายบางฉบับควบคุมสื่อแบบเบ็ดเสร็จ”

การแทรกแซงของฝ่ายการเมืองและทุนยังปรากฏชัดในกรณีโครงการทดลองกระจายเสียงของวิทยุชุมชนในต่างจังหวัดและหัวเมืองต่างๆ โดยสื่อนี้จะถูกใช้เพื่อผลทางการเมืองเมื่อถึงวาระอันเหมาะสม เช่น ช่วงเลือกตั้ง และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่หวังผลทางการเมืองในขณะที่มีความขัดแย้งในสังคมเกิดขึ้น การใช้สิทธิพลจะผ่านลงมายังตัวแทนหรือลูกจ้าง และด้วยการสนับสนุนทางการเงินที่ให้กับสถานีหรือผู้ดำเนินรายการ (promoter) หรือ ผู้จัดรายการ (disc jockey / DJ)

2. สื่อ (รวมถึงสถาบัน/หน่วยงานสื่อ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อและคนทำงานสื่อ) มีข้อจำกัดในการเสนอข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุปัจจัยตามข้อ 1. ยังไม่สามารถทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง เนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อจึงมีด้านบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ และต้องเป็นรายการที่สามารถเรียกผู้ชมได้มาก เพื่อผลในด้านโฆษณา สื่อที่เป็นสาระจึงน้อยกว่าสื่อด้านบันเทิง ผู้จัดรายการต้องเลือกกระหว่างด้านสาระที่โฆษณาอาจไม่เข้ากับด้านบันเทิงที่มีโฆษณาเข้ามาสูงกว่า

อีกปรากฏการณ์หนึ่งที่ยังไม่มีการปฏิรูปคือการนำเสนอข่าวของสื่อ ยังเน้นไปทางเสนอข่าวที่เป็นลบต่อสังคม เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัตินิหตุ ข่าวความสูญเสียจากธรรมชาติ ข่าวการทะเลาะกันของนักการเมือง เพราะข่าวเหล่านี้ “ขายได้” จึงมีความพึงใจว่า ข่าวยังลบบยังเพิ่มขอดขาย

ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นกับทุกสื่อไม่ว่าแม้แต่ Thai PBS ซึ่งวางตำแหน่งเป็นสื่อสาธารณะ มีการยืนยันโดยผู้เข้าร่วมประชุมว่า เคยมีการขอให้ห้ามออกอากาศบางเรื่อง หรือห้ามนำบุคคลบางคนมาออกในรายการ ดังนั้น จึงต้องเรียกร้องให้สื่อมีความเป็นกลางในการทำหน้าที่และต้องมั่นคง ไม่ฟังความข้างเดียว

3. ผู้บริโภค จัดเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่ขาดการตอบสนองที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม คนจนมีพื้นที่ปรากฏในสื่อน้อยที่สุด ทั้งในการชมและการเข้าถึงรายการ เนื่องจากสื่อยังไม่เปิดโอกาสให้คนจนได้ใช้พื้นที่ของตน ซึ่งเนื่องจากภาวะที่ขาดอำนาจซื้อ และอำนาจต่อรองอ่อนแอ

4. กฎหมาย การปฏิรูปสื่อยังต้องมีกฎหมายรองรับอีกหลายฉบับ โดยเฉพาะกฎหมายที่ต้องออกตามบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในยุคที่ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ออกกฎหมายมาหลายฉบับ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมี 5 ฉบับ ขณะเดียวกัน การนำกฎหมายมาใช้ก็ยังมีปัญหา เช่น กรณีของ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ซึ่งหากมีการสรรหาและแต่งตั้งขึ้น ก็คาดหวังไม่ได้ว่าจะนำไปสู่การปฏิรูปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างจริงจัง เพราะกลไกสูงสุดที่ควบคุมยังคงอยู่ในกำมือของรัฐบาล การมีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ดี ก็มีใช้หลักประกันว่าจะนำไปสู่การปฏิรูปสื่อได้

สรุปความเห็นต่อคำถามที่ 4

อะไรคือผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการวิจัยการปฏิรูปสื่อของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ หลังจากที่โครงการวิจัยดังกล่าวเสร็จสิ้นลงในปี 2547

ผู้เข้าร่วมให้น้ำหนักการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการการปฏิรูปสื่อของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ไปที่การก่อตั้งองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service – Thai PBS) ตาม พระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 15 มกราคม 2551 โดยเห็นว่างานวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการก่อตั้ง Thai PBS อันเป็นจังหวะเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับการยึดคืนสถานีไอทีวี ที่เคยอยู่ในการครอบครองของกลุ่มบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด

นอกจากนี้ งานวิจัย “สื่อสาธารณะ” โดย จูตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร ก็มีผลต่อการจัดตั้ง Thai PBS โดยชี้ให้เห็นถึงปรัชญาของสื่อวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะ องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการเป็นสื่อสาธารณะ การกำหนดภารกิจ เนื้อหา และการประเมินความสำเร็จ ในเชิงคุณภาพและการดำเนินนโยบาย เป็นต้น ซึ่งน่าจะช่วยให้ Thai PBS ทำหน้าที่สื่อสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าการจัดประเภทรายการ หรือ Rating ดังที่เรียกและเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปจะได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนก่อนปี 2547 ซึ่งเป็นกรอบเวลาของงานวิจัย แต่ผู้ร่วมประชุมก็เห็นว่า หลังปี 2547 การจัด rating ได้มีการใช้แพร่หลายและเป็นระบบมากขึ้น หากได้มีการนำงานวิจัยมาศึกษาอย่างจริงจัง เชื่อว่าจะทำให้การจัด rating มีความแม่นยำและตรงกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น สิ่งที่ผู้เข้าร่วมประเมินเป็นห่วงคือความรอบรู้ของบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดแยกประเภท ซึ่งหากใช้บุคลากรที่ขาดความรู้ไปบริหาร ก็จะได้ผลงานการจัดที่หยاب ๆ ภาพยนตร์หรือละครหลายเรื่องอาจถูกตัดหรือกีดกันจากผู้ชมที่ควรได้ชม ตัวอย่างเช่น การดูบางเรื่องให้ความรู้และข้อคิด คติต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อเยาวชน แต่ถูกมองว่ามีความรุนแรง ไม่เหมาะที่เยาวชนจะชม

ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งเห็นว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์ที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะและสอดคล้องกับงานวิจัยก็คือ สทท. ช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัจจุบันเป็น NBT เพราะมีโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรที่ใช้งบประมาณของรัฐในการดำเนินงาน มีปริมาณผลการแพร่ภาพทั่วถึงทั่วประเทศ

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบประชุม Focus Group ครั้งที่ 1 รอบสอง
วันที่ 5 กันยายน 2551 เวลา 09.00 – 12.00 น.
ณ ห้องปีกกิ้ง โรงแรมเอเชีย

ผู้เข้าร่วม Focus group ครั้งที่ 1 รอบสองประกอบด้วย

ก. ตัวแทนสื่อ

1. คร.นิพนธ์ นาคสมภพ ที่ปรึกษาโครงการ ASTV บริษัท Thai Day .Com จำกัด
2. นายเกษม อินทร์แก้ว สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย

ข. ตัวแทนประชาชน

1. น.ส.อนงค์ จันทรวงศ์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
2. พ.ต.อ. เชิดชัย รัตนเมธานนท์ ข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการตำรวจแห่งชาติ
อาจารย์พิเศษ วิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน

ค. ตัวแทนองค์กรเอกชน

1. นายนิติ ฮาชัน สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย

การจัด Focus group ครั้งนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมทั้งในประเด็นคำถามที่ผ่านมารั้งแรกและประเด็นที่อาจครอบคลุมถึงคำถามข้ออื่น ๆ (ข้อ 5 – 10) ซึ่งอยู่ในกรอบที่สามารถให้ความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องรอการสัมภาษณ์รายบุคคลก่อน

สรุปรวมความคิดเห็นในการประเมินครั้งนี้ได้เป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

1. สื่อสาธารณะ Thai PBS เป็นที่ทราบว่าการก่อตั้งของสถานีโทรทัศน์ที่เป็นสื่อสาธารณะแห่งนี้มีผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่การเข้าครอบครองที่เปลี่ยนมาอยู่ในมือของรัฐได้ดำเนินการไปในแนวทางที่งานวิจัยของ ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ให้ข้อเสนอแนะไว้ Thai PBS มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐบาลยืมมาจาก ITV เมื่อเทียบกับการเกิดขึ้นของ NBT เชื่อว่า NBT มิได้เกิดจากผลกระทบของงานวิจัย แม้จะเกิดหลังปี 2547 ก็ตาม แต่มองในอีกด้านหนึ่ง มีผู้เข้าร่วมประชุมวิเคราะห์ว่า รัฐบาลอาจต้องการให้ NBT คล้าย ๆ กับ BBC ของอังกฤษ หากมองในด้านนี้แสดงว่างานวิจัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจาก สทท. 11 มาเป็น NBT

จุดอ่อนของ Thai PBS ผู้เข้าร่วมประชุมบางคนมองว่า การจัดตั้งโดย พระราชบัญญัติกำหนดให้กระทรวงการคลังเป็นผู้กำกับในเชิงงบประมาณ เพราะอาศัยงบประมาณของรัฐซึ่งจะได้ใน

จำนวนที่ไม่มากพอจะทำให้สื่อสาธารณะสามารถปฏิบัติภารกิจอันยิ่งใหญ่ได้ อีกประการหนึ่ง การส่งงานต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามระเบียบราชการ จะลดขั้นตอนหรือจัดระเบียบไม่ได้ (ต้องส่งงานบนโต๊ะ ส่งใต้โต๊ะไม่ได้)

ในส่วนของวิทยุ ตามที่ได้อ่านงานวิจัยของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ พบว่า ความคาดหวังของผู้วิจัยต้องการให้เป็น community radio โดยจะไม่ให้มีการโฆษณา ซึ่งจะขัดแย้งกับความเป็นจริงในเชิงเศรษฐศาสตร์และสังคมไทย คือ คนจนจะเอาเงินที่ไหนมาจัดทำรายการดี ๆ และส่วนใหญ่ คนที่จัดทำสื่อกลุ่มนี้มักมีความคิดเห็นที่แย้งกับรัฐบาลโดยธรรมชาติ

2. เคเบิลทีวี หรือโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อมูลว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีโทรทัศน์เคเบิลทีวีมีอยู่ประมาณ 3 ล้านครัวเรือน มีผู้ชมกว่า 10 ล้านคน กระจายอยู่ทุกจังหวัด โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) มีแผนงานต้องส่งผู้เชี่ยวชาญไปศึกษาการดำเนินการด้านเทคนิคทั้งระบบ โดย กทช. มีการจัดการเตรียมไว้หลายอย่าง เพียงแต่รอการตั้งอนุกรรมการ ในขั้นตอนดังกล่าวมีการเชิญตัวแทนการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ซึ่งเป็นเจ้าของเสาและสายไฟฟ้า ที่จะให้เคเบิลพาดผ่าน เป็นโครงสร้างพื้นฐานของเคเบิลมาเจรจา เพื่อเปิดทางให้เคเบิลทีวีมีการกระจายเครือข่ายโดยการเช่าพื้นที่ ในขณะที่การไฟฟ้านครหลวงอนุญาตให้พาดสายเคเบิลได้ เช่น Optic Fibre แต่ไม่เป็นเครือข่ายแมงมุม ซึ่งทำให้เคเบิลท้องถิ่นใช้งานได้ไม่ดีเท่าที่ควร การขาด Optic Fibre ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบ้านเรือนได้ แต่หลังเดือนมีนาคม 2551 กฟภ. ได้เปิดให้เคเบิลทีวีพาดสายได้ ทำให้ Network Provider ในรูปแบบใยแมงมุมในต่างจังหวัดมีโอกาสจะเติบโตอย่างรวดเร็วในอนาคตอันใกล้

การแข่งขันระหว่าง Network Provider ของเคเบิลทีวี รายเล็กยังคงถูกกดดันจากรายใหญ่ ทำให้การบังคับใช้การแข่งขันไม่อาจเป็นจริง เมื่อตนเองเกิดแล้วก็อยากผูกขาด เช่น ทูร คอร์เปอเรชั่น ที่เกิดจากการรวมกิจการ เป็นการตัดช่องทางการแข่งขันสำหรับรายอื่น เพราะ ทูรควบคุมได้ทั้งคลื่นในอากาศและเคเบิลใต้ดิน โดยสายโทรศัพท์มีการวางสายโทรศัพท์และเคเบิลใยแก้วไปพร้อมกันในการติดตั้งโครงข่ายครั้งเดียว

ความเชื่อมโยงระหว่างเคเบิลทีวีกับระบบโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ผู้เข้าร่วมประชุมยังถือว่าเป็นจุดบอดอยู่ คนทั่วไปคิดว่าเคเบิลทีวีกับโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมมีลักษณะเหมือนกัน “หลุมดำ” ที่เกิดคือดาวเทียม ซึ่งยังไม่มีกฎหมายใด ๆ ออกมาเพื่อจัดระเบียบการใช้ดาวเทียมควบคู่กับโทรทัศน์ มีความเห็นที่น่าจะให้โทรทัศน์ในระบบผ่านดาวเทียมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายไทยให้เป็นสื่อสารมวลชน ปัจจุบันรัฐยังไม่เปิดให้มีการส่งออกรายการต่างๆ ในขณะที่เปิดโอกาสให้ส่งเข้ารายการของต่างประเทศ การมีกฎหมายแล้วมาจำกัดเสรีภาพในลักษณะนี้ จึงทำให้ไม่มีผู้ใดประสงค์จะอยู่ในการควบคุมของกฎหมายไทย

3. ระบบแบ่งแยกประเภทเนื้อหาของรายการ (Rating) ผู้เข้าร่วมประเมินตั้งคำถามย้อนว่าขอบเขตของการจัด rating มีความเหมาะสมหรือไม่ ตัวเกณฑ์โดยธรรมชาติการจัด rating ที่ดีที่สุดคือเวลา

เวลาจะไปกำหนดผู้ชมไปในตัว เช่น การ์ตูน ออกอากาศสี่โมงเย็น ละครออกสองทุ่ม เป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยธรรมชาติของวัยและตามวัฒนธรรมการใช้เวลา มีการสำรวจพบว่า การจัดการ์ตูนไว้ช่วงเช้า 50% พ่อแม่กับเด็กดูด้วยกัน 49% พ่อแม่ดูบางครั้ง 1% ไม่ได้ดู อย่างไรก็ตาม ไรท์ส รายการทางโทรทัศน์ปัจจุบันไม่สามารถสอนอะไรผู้ชมได้ การปฏิรูปด้านเนื้อหาจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับสังคมเปิดเช่นสังคมไทย

ในกรณีของละครประเภท soap opera ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนพื้นฐาน ทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างไร้สาระ ควรที่จะให้ไปอยู่ในช่วงดึกมากๆ แล้วนำรายการที่มีประโยชน์มาออกในช่วงเวลาปกติ หรือ prime time

มีผู้เข้าร่วมประชุมเห็นเพิ่มเติมว่า รายการประเภทการ์ตูนและละครเป็นพื้นที่นิยมของผู้ชมอยู่แล้ว หากได้สอดใส่เนื้อหาสาระและความรู้เข้าไป เพื่อให้เกิดแง่คิดก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมหาศาล เช่น การ์ตูนอิคคิวซัง หรือละครของเกาหลีที่เปิดแนวรุกทางวัฒนธรรมทำให้สินค้าเกาหลีและสถานที่ท่องเที่ยวมีส่วนสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ประเทศ

4. การตรวจสอบด้านจรรยาบรรณของสื่อ ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่า การเสนอเนื้อหาของวิทยุโทรทัศน์ ทั้งในด้านความรุนแรง เพศ และการโฆษณา ปัจจุบันการโฆษณาไปไกลมาก มีหน่วยงานกำกับดูแลแต่ยังบกพร่องอยู่มาก ควรต้องให้มีการดูแลกันเอง เสนอให้คณะกรรมการมาจากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ซึ่งการโฆษณาจะต้องไม่เป็นเท็จซึ่งทำได้ดี แต่เนื้อหาของโฆษณาขาดลักษณะสร้างสรรค์ ตามกฎหมายมี 2 ข้อหลักคือ ห้ามโฆษณาที่เป็นเท็จ และไม่เข้าใจผิดในสาระสำคัญ แต่ไม่พูดถึงเรื่องจรรยาบรรณ เช่น ละครสงครามนางฟ้า

การควบคุมด้านจรรยาบรรณในส่วนของเคเบิลทีวี จะมีการจำกัดสิ่งโฆษณาเช่นกัน ยังไม่ชัดเจนว่าจะดำเนินการกันอย่างไร ข้อห่วงใยคือการโฆษณาแฝงหรือชักเย็ดในรายการละคร รายการเกมชิงรางวัล รายการเล่าข่าว รายการแข่งขันฟุตบอลหรือกีฬาอื่นๆ ฯลฯ ลักษณะการโฆษณาแฝงและชักเย็ดเช่นนี้ถือว่าจะขัดต่อกฎหมายแต่ยังไม่มีการดำเนินคดีให้เป็นตัวอย่าง

5. บทบาทของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และคณะกรรมการกระจายเสียงแห่งชาติ ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่า แม้จะมี กทช. ก่อตั้งในรูปแบบคณะกรรมการและมีสำนักงานแล้ว แต่การปฏิบัติหน้าที่ยังกระทำไม่ได้เต็มที่ เพราะถูกจำกัดโดยกฎหมาย และต้องรอ กสช. ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 หากยังไม่สามารถจัดสรรความคล่องตัวได้ กทช. จะต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ชุด แต่ถ้าตั้งโดยไม่ได้มีการสรรหาที่โปร่งใส ก็จะขัดแย้งกับงานวิจัยของ ดร. สมเกียรติฯ ขึ้นนี้ทันที ปัญหาของการดำเนินงานองค์กรอิสระบางแห่งคือ เมื่อจัดตั้งแล้ว จะต้องมีการสรรหาบุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งหากเป็นการตั้งอนุกรรมการโดยคณะกรรมการก็มักประสบปัญหาคณะกรรมการไม่ครบ ปัจจุบัน กทช. มีกรรมการเพียง 16 คน ยังต้องเลือกเข้ามาอีก 6 คน โดย คณะรัฐมนตรีต้องเป็นผู้อนุมัติ ดังนั้น ไม่ว่าจะมีการ

จัดสรรคลื่นหรือไม่มี ก็ย่อมมีปัญหาต่อกระบวนการปฏิบัติงานตามโครงสร้างที่คาดหวัง การประเมินผลไม่ อาจทำได้ และรายได้ที่จะเข้ามาก็ไม่ มี ยังต้องใช้จากงบประมาณแผ่นดิน

เช่นเดียวกัน ในเรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างในการแข่งขัน เนื่องจากยังไม่มี การจัดสรรคลื่นความถี่ การที่จะให้มีการแข่งขันที่โปร่งใสหรือการออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ จึงยังไม่เกิด ในส่วนนี้ จึงเป็นข้อที่คิดไม่ถึง ไม่สามารถคาดหวังจากงานวิจัยได้

มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับการครอบครองสื่อแต่ยังขาดกฎหมาย ชัดเจนว่าบุคคลหรือนิติบุคคลสามารถถือครองสื่อได้มากน้อยเพียงใด มีแต่ให้มีให้ครองสื่อเกิน 40% หากเกินต้องจำหน่ายให้ผู้อื่น

ยังไม่พบว่ามีกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการสื่อ และการถือครองข้ามสื่อที่ขัดต่อ กฎหมายก็ยังไม่ มี การถือครองข้ามสื่อที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการและผู้บริโภค กล่าวคือ ผู้ประกอบการถือเป็นหนทางประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ผู้บริโภคได้รับข่าวสารหลายทาง ไม่ถือเป็นการ ขยายขอบเขตเหมือนข่าวสารอย่างผูกขาดช่องทางการรับของผู้บริโภค

6. การประเมินรายการตามกฎหมาย ปัจจุบันยังไม่มี ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่า เทียบเคียงกับ กรณีของ Thai PBS กับ อสมท. อาจถือว่ามีอยู่แล้ว แต่เป็นการทำกันเองโดยไม่ได้เป็นเพราะกฎหมาย แต่ ไม่ชัดเจนว่าเป็นผลจากการวิจัยหรือไม่ น่าจะเป็นเพราะกฎหมายอื่นตามนโยบายของรัฐบาลหรือผู้บริหาร มากกว่า

7. สื่อทางเลือก ในกรณีของ Internet กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ประสบปัญหา อย่างมากในการปิด (Close) หรือปิดกั้น (Block) สื่ออินเทอร์เน็ตที่เสนอข้อมูลที่ขัดต่อศีลธรรมจรรยาของ ผู้คนในสังคม เนื่องจากจำนวนสื่อที่นำเสนอสิ่งลามกอนาจาร และการจบบ้างสถาบัน การลบหลู่ศาสนา มี อยู่เกลื่อน แม้จะสามารถปิดไปได้บ้าง แต่จำนวนที่เกิดขึ้นใหม่และสามารถเปิดดูได้แบบไร้พรมแดนนั้น มี มากกว่าหลายเท่า อย่างไรก็ตาม การออก พ.ร.บ.ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ ซึ่งมี ผลครอบคลุมถึงการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในต่างประเทศได้ด้วย หากมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด ผู้เข้าร่วมประชุมเชื่อว่าจะทำให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ลดน้อยลงมากทีเดียว

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบประชุม Focus Group ครั้งที่ 2

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องพลอยราย โรงแรมบางกอกพาเลส

ผู้เข้าร่วม Focus group ครั้งที่ 2 ประกอบด้วย

ก. ตัวแทนนักวิชาการ

1.อ.เกษม จันทร์น้อย	คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ ม.สยาม
2.อ.สมบัติ เบญจศิริมงคล	คณบดี วิทยาลัยการศึกษาศาสตร์ ม.รังสิต
3.ผศ.ดร.สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ	คณบดีคณะอักษรศาสตร์ จุฬา
4.รศ.ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์	นักวิชาการภาคประชาชน
5.ผศ.ดร. อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว	คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ม.ธุรกิจบัณฑิต
6.ดร.กันธิกา ขอว์	หัวหน้าภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ ม.หอการค้าไทย

แนวกรอบคำถาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสื่อสารมวลชนว่ามีความเป็นกลาง มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพียงไร สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย มีคุณภาพในระดับที่สามารถสร้างความสมานฉันท์ในสังคมได้หรือไม่ เพราะอะไร
2. ให้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อ และสอบทานรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยประเมินผลครั้งที่ 1 ตามความคิดเห็นของท่านที่จะนำเสนอในที่ประชุม

สรุปรวมความคิดเห็นในการประเมินได้ดังนี้

จากการให้ความเห็นในด้านผลลัพธ์และผลกระทบในการปฏิรูปสื่ออันเกิดจากงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติสามารถแบ่งผลลัพธ์และผลกระทบออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1.การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากงานวิจัยของ อ.สมเกียรติ

1.1การเกิด TPBS

นักวิชาการที่ร่วมให้ความเห็นในส่วนนี้มีความเห็นโดยสรุปว่างานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรตินั้นเป็นจุดเริ่มต้นและมีบทบาทอย่างมากในการผลักดันให้เกิดทวิสาธารณะ(TPBS) ให้เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ก็ยังเป็นเพียงการสร้างทวิสาธารณะให้เกิดเป็นรูปเป็นร่างผ่าน

ปรากฏการณ์ทางการเมือง (ประเด็นของ ITV) โดยยังไม่สามารถกล่าวได้ว่า TPBS นั้นเกิดจากงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติได้อย่างสมบูรณ์

ในส่วนของผลกระทบของ TPBS ที่เกิดกับสังคมนั้นความเห็นโดยรวมเห็นว่า TPBS เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการรับข่าวสารข้อมูลของประชาชนอย่างหลากหลายและมีรายการที่มีสารประโยชน์ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ดีให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของเด็กและผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้อีกสิ่งหนึ่งที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจก็คือในเรื่องของความเป็นกลางและการถูกแทรกแซงจากร่างกดันทางการเมืองว่า TPBS นั้นถูกมองว่าไม่เป็นกลางเท่าที่ควรอันเป็นผลเนื่องมาจากการติฉินพองผู้ดำเนินรายการจากสถานีโทรทัศน์หลายๆ ท่านซึ่งในประเด็นนี้นักวิชาการต่างมีความเห็นตรงกันว่ายังไม่สามารถชี้ชัดในเรื่องความเป็นกลางและปลอดการแทรกแซงของสถานีได้อย่างชัดเจนเนื่องจากสถานี TPBS นั้นเพิ่งจะเริ่มก่อกำเนิดได้ไม่นานจึงควรมีการติดตามผลในระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่านี้ก่อนที่จะทำการสรุปผลดังกล่าว

ในส่วนของการข้อเสนอแนะนี้นักวิชาการหลายท่านยังมีความเห็นตรงกันว่างานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรตินั้นควรจะมีการให้เครดิตกับผู้ประสานงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เกิดผลงานการวิจัยขึ้นนี้อย่างครบถ้วนกว่านี้อีกด้วย

1.2 การเกิด พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ

จากการแสดงความเห็นในกรณีการเกิด พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะนี้นักวิชาการที่ร่วมให้ความเห็นในประเด็นนี้ต่างเห็นพ้องกันว่าเกิดพ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะนั้นเป็นลักษณะเดียวกับการเกิด TPBS ซึ่งก็คือการที่มีงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติเป็นแรงผลักดันสำคัญ หากแต่ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า พ.ร.บ. ดังกล่าวเกิดมาจากงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติก่อให้เกิดเพียงอย่างเดียวได้อย่างสมบูรณ์เช่นกัน

นอกจากนี้ในการให้ความเห็นของกลุ่มนักวิชาการในครั้งนี้นี้ยังมีการเสนอประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่งกับการปฏิรูปสื่อ นั่นก็คือการเกิด “สภาผู้ดูแลสื่อ” ซึ่งเป็นการเกิดขึ้นโดยการผลักดันของนักวิชาการอย่างแท้จริงอีกด้วย (ในส่วนนี้ไม่ได้มีการลงรายละเอียดถึงผลลัพธ์และผลกระทบแต่อย่างใด)

2.การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นที่มีบทบาทรับผิดชอบหรือมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาการของสังคม

ในประเด็นนี้กล่าวถึงการเกิดขึ้นของ 2 กระบวนการในสังคมคือ การจัด rating ของรายการต่างๆ และ กระบวนการตรวจสอบสื่อโดยภาคประชาชน โดยมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

2.1การจัด Rating รายการประจำสถานีโทรทัศน์

การจัด Rating รายการประจำสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ในประเด็นนี้นักวิชาการทุกท่านต่างมีความเห็นตรงกันว่าไม่ได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมาจากการวิจัยของอาจารย์สมเกียรติเนื่องจากเป็นความพยายามและมีพัฒนาการในสังคมมานานแล้วก่อนงานวิจัยดังกล่าว

โดยในส่วนของผลกระทบต่อสังคมนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่าสังคมยังไม่ได้ประโยชน์จากกระบวนการดังกล่าวเท่าที่ควรอันเป็นผลมาจากการที่กระบวนการการจัด rating ของรายการต่างๆ นั้นยังมีความเหลื่อมล้ำทางมาตรฐานของแต่ละสถานีโทรทัศน์ซึ่งเป็นผู้จัดการกระบวนการดังกล่าวเองอยู่มาก ส่งผลให้กระบวนการดังกล่าวยังไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

2.2กระบวนการตรวจสอบสื่อโดยภาคประชาชน

ในประเด็นนี้ได้กล่าวถึงหน่วยงาน คปส. และ Media monitor ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบสื่อ โดยนักวิชาการที่มาร่วมแสดงความคิดเห็นนั้นต่างเห็นตรงกันว่า คปส. นั้นไม่ได้มาจากการวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติเนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในส่วน of Media monitor นั้นต้องยอมรับว่างานวิจัยดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากในการผลักดันและขับเคลื่อน

อย่างไรก็ดีเมื่อกล่าวถึงผลกระทบของการเกิดขึ้นของกระบวนการตรวจสอบสื่อโดยภาคประชาชนทั้งสองแล้วต้องยอมรับว่าประชาชนยังไม่ได้รับประโยชน์จากกระบวนการดังกล่าวเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในวงกว้าง และในกระบวนการ Media monitor นั้นยังเป็นการเกิดขึ้นภายใต้ความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลมากกว่าการมีมาตรฐานในกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบอีกด้วย

นอกจากนี้ในที่ประชุมยังมีการเสนอถึงประเด็นของวิทยุชุมชนและสื่อท้องถิ่นว่ามีความสำคัญซึ่งควรกล่าวถึงและควรศึกษาเป็นอย่างยิ่งอีกด้วย

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบการประชุม Focus Group ครั้งที่ 3

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องเพชรร้อย โรงแรมบางกอกพาเลส

ผู้เข้าร่วม Focus group ครั้งที่ 3 ประกอบด้วย

ข.ตัวแทนสื่อ

1.ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ	ผู้บริหาร ASTV
2.คุณอภิชาติ คำดี	สื่อมวลชนอิสระ
3.คุณเสถียร จันทร	วิทยุชุมชนเกษไชโย จ.อ่างทอง
4.คุณสิริพร สงบธรรม	นักจัดรายการวิทยุอิสระ
5.คุณฟองสนาน จามรจันทร์	นักจัดรายการวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์
6.ดร.ไชยา ยัมวิไล	สื่อมวลชนอิสระ
7.คุณจิระ ห้องสำเร็จ	นักจัดรายการวิทยุอิสระ

แนวกรอบคำถาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสื่อสารมวลชนว่ามีความเป็นกลาง มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพียงไร สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย มีคุณภาพในระดับที่สามารถสร้างความสมานฉันท์ในสังคมได้หรือไม่ เพราะอะไร
2. ให้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อ และสอบถามรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยประเมินผลครั้งที่ 1 ตามความคิดเห็นของท่านที่จะนำเสนอในที่ประชุม

สรุปรวมความคิดเห็นในการประเมินได้ดังนี้

จากการให้ความเห็นในด้านผลลัพธ์และผลกระทบในการปฏิรูปสื่ออันเกิดจากงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติสามารถแบ่งผลลัพธ์และผลกระทบออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของงานวิจัย

1.1 การผลักดันให้เกิดสถานีโทรทัศน์สาธารณะ หรือ Thai PBS

ตอนแรกที่เกิด Thai PBS ขึ้นมา มันมีสถานการณ์การเมืองด้วย ที่ต้องการขีดไทม์ทีวี ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคุณทักษิณ นับว่าเป็นประเด็นที่ทำให้หลายคนมองว่ามีความเร่งร้อนในกระบวนการเปลี่ยนผ่านพอสมควร สังคมก็จะยังไม่ได้มีการเปลี่ยนความคิดเพื่อรับสื่อสาธารณะ อีกทั้งแต่ละสถานีโทรทัศน์

น่าจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เพื่อรักษาความนิยมชมชอบของผู้ชมเอาไว้ ซึ่งไอทีวีเดิมมีฐานผู้ชมเกี่ยวกับข่าวและสารคดี แต่ Thai PBS นั้นมีความแข็งแกร่งในความเป็นกลางมากเกินไป ยังไม่โดนใจท่านผู้ชมเหมือนเอกลักษณ์เดิม รวมทั้งยังไม่มีจุดเด่นของรายการที่นำเสนอต่อท่านผู้ชม

มีท่านสื่อมวลชนท่านหนึ่งเห็นว่า Thai PBS เกิดจากงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติ สามารถมองได้ 2 ปัจจัยผสมกันกล่าวคือ ในช่วงนั้นเกิดบรรยากาศทางการเมืองกับการแทรกแซงสื่อพอดี งานวิจัยทำให้เราคาดหวังจาก Thai PBS ให้เกิดขึ้นจริงมากเกินไป เพราะจากการที่เราได้รับทราบจากหลายๆประเทศใช้เวลานานหลายสิบปี ใช้เงินหลายหมื่นล้านต่อปีหรืออาจเป็นแสนล้านกว่าจะทำให้ทีวีกับสื่อเป็นที่ยอมรับได้ขนาดนั้นทั่วโลกด้วย เงินมูลค่า 2500 ล้านอาจดูมากถ้าเทียบกับการทำให้เกิดขึ้น แต่ถ้ามองในอีกมุมหนึ่งถือว่าน้อยถ้าเทียบกับสื่อสาธารณะในระดับมาตรฐานของโลก ฉะนั้นก็อย่าไปคาดหวังมาก ทั้งนี้ หากมองอีกมุมหนึ่งว่าอย่าไปฝากความหวังไว้ที่สถานีโทรทัศน์สถานีใดสถานีหนึ่ง เพราะตอนนี้คนที่จะไปทำสื่อถ้าไม่มีเงินทอง ไม่มีสปอนเซอร์อยู่ไม่ได้อยู่ลำบาก ยังไงก็ต้องพึ่งพาเงินทุน ทำยังไงถึงจะทำให้สื่อเหล่านี้มันกระจายมันขยายตัวไปมากกว่านี้ สื่อมวลชนท่านนี้คิดว่า เราควรจะมีหวังตรงนั้นมากกว่าที่จะหวังจาก TPBS ชองเดียว

มีท่านสื่อมวลชนท่านหนึ่งเสนอความคิดเห็นว่าเชื่อว่างานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติทำให้การผลักดันให้เกิดสถานีโทรทัศน์สาธารณะเกิดขึ้น แล้วก็มีความหวังมากมายเลยที่จะทำให้ได้ทีวีที่มีทุกอย่างครอบคลุม อีกอย่างก็จะขอลำดับถึง TNN ซึ่งคือทีมที่ออกหักจากไอทีวี มีนักข่าวจากไอทีวีเดิมเพียงคนไม่กี่คนก็สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี สื่อมวลชนท่านนี้ไม่พยายามที่จะรับรู้ว่าเป็นฝ่ายข่าวของ Thai PBS เพราะเป็นพวกเดียวกันทั้งนั้น เดี่ยวจะเกิดการแบบรู้สึกไม่ติดต่อกัน พร้อมทั้งตั้งประเด็นว่า เพราะเงิน 2000 ล้านหรือเปล่าที่ทำให้คนไม่ต้องคืนเงิน ทำให้ทำตัวเป็นระบบราชการ รวยไม่ทน จนไม่นาน มัวแต่คิดว่าปลายเดือนเงินเดือนก็ออกแล้ว อีกมุมหนึ่งขอตั้งข้อสังเกตว่า เงิน 2000 ล้านนั้นได้มาง่ายไปสำหรับคนที่อยู่ไม่นาน ก็เลยอาจจะทำให้เป็นระบบราชการ กล่าวคือ ทำทีวี NBT ยังดูดีกว่า ที่จะต้องต้องคืนเงินแทนรัฐบาล ไม่ทำก็ตาย ดังนั้น Thai PBS ควรจะมีการประเมินผลงานของพนักงานทุก 6 เดือน เหมือนราชการ หาก 6 เดือนไม่ผ่านก็ให้ออกเลย ท่านผู้สื่อข่าวคิดว่าต้องใช้ระบบนี้ดีกว่าที่จะมาตั้งสภาผู้ฟัง

ในด้านของโทรทัศน์บอกตามตรงว่าไม่ค่อยถนัด เพราะไม่ได้คลุกคลี ทั้งนี้ วัฒนธรรมและประเพณีในโทรทัศน์แต่ละสถานีไม่มีเลย หากแต่เน้นจุดเด่นตรงความบันเทิง ถ้าใครขายบันเทิงได้มากหรือทำยังไงก็แล้วแต่ให้คนเกาะติด วันหนึ่งตื่นขึ้นมาก็บริโภคแต่บันเทิง ไม่บริโภคข่าวเลย บริโภคแต่ข่าว บันเทิง ข่าว บันเทิง สลับกันไป ข่าวไม่รู้หายไปจะแตกไหน เมื่อก่อนเอาไปไหนกันทำไมไม่นำเสนอให้แก่ท่านผู้ชม แล้วพอเวลามาหา ก็ไม่รู้เรื่องมัวแต่ไปดูอะไรก็ไม่รู้ ก็ทางสถานีส่งอะไรมาให้ประชาชน ประชาชนก็ต้องดูตามที่ทางสถานีส่งมาให้ ในด้านของโทรทัศน์สังเกตดูก็ได้ จุดเด่นเป็นเรื่องของอะไร ทำยังไงก็ได้ให้คนคิด สังคมบ้านนอกนั้นอะไรก็ได้หาก้าหลายครั้งเดี๋ยวก็คิด และทำไมข่าวตอนเช้าประเด็นข่าวไม่ค่อยมีกัน หรือการติดตามจะมีอีกทีก็จะมีประเภทข่าวบูดๆมา

ขอพูดถึงTNNว่าอนาคตต่อไปจะเหมือนไอทีวี และ เอเอสทีวี ที่ไม่สามารถจะทนทานต่อไปได้ แล้วถ้าวันนี้ Thai PBSยังไม่สามารถมารองรับ เชื่อว่าต่อไปคนไทยจะมีคอบอด สื่อมวลชนท่านนี้ไม่เชื่อว่าคนระดับสูงจะมีคอบอด เพราะสามารถเตะเกียกตะกายหาข่าวเอง แต่มีความเชื่อว่าคนระดับกลางถึงล่างจะมีคอบอด ถามว่าทำไมจึงมีคอบอด เพราะไม่รู้จะบริโภคอะไร แล้วประชาชนบางคนที่เคยทำงานวิจัย ไม่เคยดูทีวีเลย ถ้าดูก็ดูละครวันละชั่วโมงครึ่ง พวกนี้เข้าทำผัก กลางวันขายผัก เทียงคีนเล็ก ดังนั้นพวกเขาจึงไม่ได้ดูข่าวกันเลย หากมีเวลานิดหนึ่งก็กลับสนใจไปดูละครมากกว่า ถามว่าถ้า Thai PBSทำละครจะทำละครอย่างไร เพราะฉะนั้น สิ่งที่ท่านผู้นี้คิดว่า Thai PBS จะต้องทำวันนี้คือ คุณจะทำอะไร แล้วทำให้ใครดู ถ้าคุณจะทำเหมาะกับกลุ่มพื้นฐานก็จะดีใจมาก ซึ่งกลุ่มพื้นฐาน คือกลุ่มที่น่าสงสารที่สุด วันหนึ่งออกมาสู้รบกับเค้าแล้วถูกระเบิดบ้าง ถูกโน่นถูกนี่บ้าง พวกนี้คือคนพื้นฐานทั้งนั้น แล้วยังงี้เดี๋ยวก็ต้องเลือกไม่สีแดงก็สีเหลือง ต้องเลือกเพราะอะไร เพราะไม่ทราบอะไร คนระดับการศึกษาสูงๆ ไม่เคยห่วงคนกลุ่มนี้ ขณะนี้คนพื้นฐานไม่มีโอกาสได้ดูข่าว ไม่มีความรู้ ดูแต่ละคร ยิ่งละครจักรๆวงๆในตอนเช้าก็มีความคิดอยู่อย่างเดียวว่าทำยังไงถึงจะหลอกนายได้

1.2 การผลักดันให้เกิดพรบ.สำคัญเกี่ยวกับสื่อ

งานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง โดยตัวแทนสื่อมวลชนแต่ละท่านคิดว่า พรบ.ที่ว่าด้วยการสื่อสารสาธารณะ คือThai PBS อย่างแน่นอน

ในส่วนที่พูดถึงงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ผมมองว่ายากกว่างานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถแยกได้ชัดเลยว่าอะไรมีผลต่ออะไร เป็นประเด็นแบบ100%เลย อย่างงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติกับความคลี่คลายหรือพัฒนาการของสังคมที่เดินกันไปแล้วมันประจวบเหมาะกันพอดี แต่ว่าในส่วนตัวของท่านสื่อมวลชนท่านนี้ กล่าวว่า ต้องยอมรับว่า พอเราพูดถึงการปฏิรูปสื่อในสังคมไทย เวลาจะทบทวนวรรณกรรมก็กลายเป็นว่างานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติเป็นวรรณกรรมสำคัญสำหรับการพูดถึงการปฏิรูปสื่อ อันนี้ก็เห็นชัดอยู่ ในความเห็นส่วนตัวจากเดิมซึ่งเป็นสื่อเล็กๆพบกับความยากลำบากในการเข้าถึงคลื่นความถี่ พอรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ระบุไว้ว่า คลื่นความถี่เป็นทรัพยากรของชาติ จะต้องจัดสรรเพื่อประโยชน์สาธารณะก็เริ่มมีความหวัง บอกว่าต้องให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระในการทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ เพื่อการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่นๆ แรงบันดาลใจที่เราอยู่ในวิชาชีพนี้ ทำให้ตามแรงจัดทำมาตรา40 ของรัฐธรรมนูญ ปี2540 และไปพบว่าองค์กรสำคัญที่เป็นความหวังน่าจะเป็นความหวังได้สำหรับความคลี่คลายในเรื่องนี้คือ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ มีกทช.กับกสช. กทช.นั้นจัดตั้งไปได้ไม่มีปัญหา แต่กสช.นั้นตั้งแล้วตั้งอีก แต่ไม่เกิด คราวนี้พอกฎหมายเขียนไว้ว่าต้องเดิน 2 ขาถึงจะทำแผนแม่บทได้ ผมมีแค่ขาเดียว เรื่องของการจัดทำแผนแม่บทคลื่นความถี่ โดยเฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จึงสะดุดลง ไม่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ ตอนที่สื่อมวลชนท่านนี้เรียนปริญญาโทอยู่ที่นิวยอร์กได้มีโอกาสนี้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องปัญหาและแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ ศึกษา

เฉพาะกรณีกษ. ก็เลยเห็นว่ามันมีอิทธิพลต่องานที่เกิดขึ้น ฉะนั้นก็ต้องทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเพราะมักจะ ได้มาจากการของอาจารย์สมเกียรติ ในตอนนั้นเป็นงานที่เผยแพร่มาตั้งแต่ปี 2547 เรื่องโครงสร้างตลาดสื่อ วิทยุและโทรทัศน์ งานนี้นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการที่จะศึกษาเรื่องการปฏิรูปสื่อ คราวนี้จะให้เห็น อย่างชัดเจน ก็เปรียบได้ว่าเป็นสุนัข มีวิทยานิพนธ์เป็นบ๊วย พอกระทบมาสื่อมวลชนท่านนี้ก็ทำเรื่องนี้โดย ไม่ได้รู้ล่วงหน้าว่าสักวันหนึ่งจะต้องมาเกี่ยวข้องกับกฎหมายเหล่านี้ ในฐานะที่สื่อมวลชนท่านนี้เป็นตัวแทน จากภาคสังคมและก็เคยทำสื่อ ก็เลยรู้เรื่องนี้มากเป็นพิเศษ สิ่งที่ต้องการสื่อหวังก็คือว่า จากงานวิจัยมันส่งผลให้ เกิดรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ต่อเนื่องมามีงานวิจัยเข้ามา กฎหมายที่เกิดขึ้นนับว่าเป็นกฎหมายที่คนคาดหวังให้เกิด การเปลี่ยนแปลงมาก นั่นคือพรบ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 มันมีอยู่ 2 มาตราที่วงการสื่อ โดยเฉพาะ ชาวบ้านแบบเราๆหวัง คือมาตรา 26 กับมาตรา 31 ของพรบ.คลื่นความถี่ 2543 มาตรา 26 นั้นบอกว่าจะต้อง จัดสรรคลื่นความถี่ให้กับภาคประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 มาตรา 31 เรื่องของกองทุนพัฒนากิจการ วิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อประโยชน์สาธารณะ นี่เป็นผลตามมาจากกฎหมายที่เห็นได้ชัด ว่าเรื่องของบทบาทประชาชนกับสื่อสาธารณะมันมีความเป็นรูปธรรมชัดเจน เพราะรัฐธรรมนูญ มันเขียน รูปธรรมอะไรมาไม่ได้ พอไปร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ก็เป็นการรักษาดำเนินการเดิมของ 40 ไว้ทั้งหมดเลย มีเพิ่มเติมในเรื่องของการจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ เรื่องของการ ครอบสิทธิ์ข้ามสื่อ เรื่องของการห้ามและการเป็นเจ้าของสื่อ อันนี้เป็นเพิ่มเติมเข้ามา แต่สิ่งที่สื่อภาคประชาชน เป็นห่วงและได้ฝากไว้คือ สาระสำคัญของพรบ.จัดสรรคลื่นความถี่ 2543 ใน 2 เรื่อง มันจะหลุดหายไป เพราะถ้าใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ก็ต้องใช้กฎหมายประกอบใหม่ แล้วตรงมาตรา 26 ที่ระบุไว้ว่า จะต้องจัดสรร คลื่นความถี่ให้กับภาคประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 จะหลุดหายไปไหม ในขณะที่เรื่องกองทุน สนับสนุน มันจะหายไปไหม ก็ปรากฏว่าในรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถที่จะนำ 2 เรื่องนี้มาใส่ลงได้ ดังนั้น สื่อมวลชนท่านนี้ก็พยายามช่วยอีกทางหนึ่งด้วยการเข้าไปบันทึกเพิ่มเติมในบันทึกเจตนารมณ์ว่าที่เขียนไว้ใน มาตรา 48 ที่บอกว่าจะจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ ในรายละเอียด ก็ คือต้องไม่ทิ้งอยู่ 2 เรื่อง คือเรื่องของการจัดสรรคลื่นความถี่ให้กับภาคประชาชนและการจัดให้มีกองทุน สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เนื้อหาสาระและเทคโนโลยีของสื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ ท่านผู้นี้ก็ตั้ง 2 ประเด็นสำคัญนี้มาใส่ไว้ในบันทึกเจตนารมณ์ด้วย แต่ดูเหมือนว่าอย่างแต่ก่อนที่รัฐบาลเสนอและเสร็จไม่ เรียบร้อย ตอนแปรญัตติให้เป็น 180 วัน ท่านผู้นี้ก็เป็นคนแปรเองจนเป็นปี แต่เราเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เรื่องสำคัญ เพราะมันเป็นสัญญาประชาคม เราไปแปรเป็น 180 วัน แต่ที่ไหนได้ปรากฏว่า สาระฉบับใหม่ ฉบับประกอบรัฐธรรมนูญ ปี 2550 นั้นมันแหกโค้ง เข้าไปเลย กล่าวคือมันหลุดหลายเรื่อง ทั้งกรรมการสรรหา ทั้งการจัดสรรคลื่นความถี่ให้กับภาคประชาชน เรื่องกองทุนสนับสนุนสื่อสาธารณะ ซึ่งอันนี้เข้าใจว่ายัง อยู่ในระหว่างรอผ่านสภา เพราะมีคนติดกลับกันเยอะที่รัฐบาลต้องกลับไปทบทวนกันใหม่ และท่านผู้นี้ก็เลย คิดว่าใช้เส้นทางจากรัฐธรรมนูญ ปี 2540 มาผสมผสานกันน่าจะดีกว่า ส่วนงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติ ซึ่งเป็นวรรณกรรมสำคัญเรื่องการปฏิรูปสื่อ มันก็มีส่วนที่ส่งผลต่อการทำงานของคนที่เกี่ยวข้อง

กับการออกกฎหมายเกี่ยวกับสื่ออย่างที่ได้สะท้อนให้ฟัง ดังนั้นสิ่งที่จะต้องตามต่อก็คือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 ที่เคยบอกไว้ว่า มันหลุดและแหกโค้งออกไป จะดึงกลับให้มันเข้าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ได้ยังไง เพราะรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ก็ยื่นพื้นตามรัฐธรรมนูญ ปี 2540 แล้วถ้าหลุดออกไปแล้ว ประชาชนจะเสียประโยชน์มาก

ในภาพรวมที่ตกผลึกออกมางานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติก็เป็นข้อของการปฏิรูปสื่อ เราต้องยอมรับว่า นี่คือนานาภาควิชา แม้กระทั่งบทความของอาจารย์สมเกียรติต่างๆเราก็ตามไปอ่าน เพื่อจะได้โอเคเพราะฉะนั้น สิ่งที่เป็นตัวตนและผลงานของอาจารย์สมเกียรติ นับว่าเกิดประโยชน์กับวงการสื่อ โดยเฉพาะในเรื่องของกฎหมาย และความคิดของอาจารย์ก็มีประโยชน์เสมอ สิ่งที่อาจารย์ให้กับงานวิจัยบทความของอาจารย์ เพื่อการพัฒนาสังคม นับว่ามีประโยชน์ จุดโอเคเดียวใหม่ๆเพียงแต่ใครจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ยังไงเท่านั้นเอง

มีกฎหมายอยู่ 5 ฉบับในหน้าของรายงานความก้าวหน้าฉบับที่ 1 เท่าที่เห็นได้ชัดเจน คือมีอยู่ 2 ฉบับที่น่าจะเกิดจากงานวิจัย แต่ฉบับที่ 3 พรบ. จัดแจ้งการพิมพ์ ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปด้วยเหมือนกันอยู่ในข่ายที่จะนับเข้ามาเกิดจากการวิจัยหรือไม่ มีส่วนไหมที่จะมีการผลักดันครั้งนี้ พรบ. การพิมพ์ 2484 มันเก่าแก่มากและมีการพูดกันหลายกลุ่มเหลือเกินที่จะให้มีการแก้ไขแต่ไม่เคยสำเร็จสักที อีกทั้ง มี 3 ฉบับที่ออกมาในช่วงหลัง คือ พรบ. จัดแจ้งการพิมพ์ พรบ. คอมพิวเตอร์ หรือพรบ. ที่ว่าด้วยการทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และก็มีพรบ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จะเน้นที่ว่าเป็นสื่อหรือไม่เป็นสื่อ เซ็นเซอร์หรือไม่ เซ็นเซอร์

ต่อมา พูดถึงกสท. และ กทช. คงต้องเรียนว่า กทช. มาจากรัฐบาลรุ่นที่แล้ว แล้ววันนี้ก็ยังได้บัตรแข็งอยู่ เมื่อไม่กี่วันมานี้ เอเอสทีวี ก็กำลังได้บัตรแข็งจากบางกลุ่ม เพราะฉะนั้น การตั้งอนุกรรมการขึ้นมา ในขณะที่ไม่สามารถทำเป็นกรรมการชุดใหญ่ได้ ก็ให้ กทช. ตั้งอนุกรรมการขึ้นมาก็ได้ ถ้าตั้งขึ้นมาเมื่อไหร่ ฝ่ายที่ไม่ได้เป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาลก็ต้องทำ เพราะฉะนั้น ท่านผู้นี้ไม่เห็นด้วยเลขที่จะเป็นตัวแทนของหน่วยราชการ เพราะไม่เคยมีอิสระ เพราะเคยเป็นตัวแทนหลายครั้งและก็ถูกเรียกตัวกลับเพราะไม่ได้ทำตามกรอบ

มีหัวหน้าพรรคการเมืองคนหนึ่งเห็นร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2540 มาตรา 41 วรรค 2 บอกว่าให้สื่อรัฐมีอิสระเท่าสื่อเอกชน หัวหน้าพรรคการเมืองคนนั้น ชี้ว่าทำอย่างนี้ได้ยังไง อย่างนี้นั่นก็เหมือนกับเป็นเงื่อนไขในการปฏิวัติ

มี 2 ฉบับที่เกิดจากงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติ ที่เหลือเกิดจากการผลักดันของวิชาชีพเองอยู่แล้ว

ในฐานะที่เป็นวิทยุชุมชน อาจารย์สมเกียรติก็เคยให้ความรู้กับทางด้านนี้ ถ้ามองตรงตัวใหม่ งานทุกอย่างไม่มีอะไรที่ตรงตัว ก็เหมือนลักษณะเหวี่ยงแหแล้วเราก็ต้องมาคัดเอาเองว่าเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่ที่ดุลยพินิจของเราว่าจะจับตัวไหนออกมา ไม่มีอะไรหรอกที่บอกว่าสิ่งนั้นจะต้องดี

2.ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปสื่อ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีบทบาทรับผิดชอบในการตัดสินใจ หรือ เป็นเรื่องที่คลี่คลายโดยการพัฒนาการของสังคมเอง

2.1 การจัด Rating รายการโทรทัศน์

การจัดRating รายการโทรทัศน์ไม่ได้เป็นผลมาจากการวิจัยของอาจารย์สมเกียรติ เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์และคณะนิเทศศาสตร์ทุกมหาวิทยาลัยพูดถึงเรื่องนี้กันมานานแล้ว แต่มาเกิดขึ้นจริงในช่วงนี้และงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรตินับว่ามีบทบาทเด่นเป็นอย่างมากในช่วงนี้ ซึ่งตัวแทนสื่อมวลชนท่านนี้มีความเห็นว่าอักษรย่อภาษาไทย เช่น น , ค และฉ ไม่ควรใช้ แต่ควรใช้คำเต็มในการบรรยายมากกว่า เช่น รายการนี้ดูได้ทุกวัย หรือ รายการนี้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีผู้ปกครองควรดูแล เป็นต้น

มีตัวแทนสื่อมวลชนอีกท่านหนึ่งเสนอความคิดเห็นว่าการจัดRating รายการโทรทัศน์เป็นเรื่องที่มีการพูดถึงมานานแล้ว ประกอบกับเป็นแนวคิดของการจัดระบบสื่อในต่างประเทศ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องนี้ นับว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง จากเดิมเป็นเรื่องของการจัด Rating ในวงการภาพยนตร์ ต่อมาก็เกิดเป็นการจัด Rating ในวงการโทรทัศน์ แต่ท่านผู้นี้มีความเห็นส่วนตัวอย่างหนึ่งว่า การจัดผังรายการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของคนนั้นสำคัญกว่าการจัด Rating เสียอีก เพราะการจัดRating รายการโทรทัศน์ถือว่าการประจานให้คนทั่วไปได้รู้ว่าทางสถานีนำเอารายการที่ไม่เหมาะสมมาเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ อีกทั้งการใช้ตัวอักษรย่อไม่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ชม เนื่องจากเราไม่สามารถที่จะห้ามคนไม่ให้ดูรายการต่างๆ ได้ แต่เราสามารถที่จะจัดลำดับผังรายการใหม่ได้ โดยจัดว่าให้เด็กดูโทรทัศน์ช่วงไหน และผู้ใหญ่ดูโทรทัศน์ช่วงไหน หากรายการไหนที่ไม่เหมาะสมก็ควรที่จะจัดให้ไปอยู่ในช่วงเวลาที่เด็กนอนแล้ว ส่วนรายการที่เหมาะสมก็ควรที่จะจัดให้ไปอยู่ในช่วง prime time หากทำเช่นนี้แล้วก็จะเกิดผลในทางปฏิบัติมากกว่า

ตัวแทนสื่อมวลชนอีกท่านพูดถึงเรื่อง การจัดRating รายการโทรทัศน์มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติหรือไม่ ซึ่งท่านผู้นี้ให้ความเห็นว่า งานวิจัยชิ้นนี้เปรียบเสมือนขุมทางเขาสุมทองที่ทำให้ทุก Jigsaw มารวมกันแล้วเกิดแนวคิดที่ชัดเจนขึ้น

ตัวแทนสื่อมวลชนอีกท่านหนึ่งเสนอความคิดเห็นว่า ปกติก็มีการจัดRating รายการโทรทัศน์อยู่แล้ว ซึ่งงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรตินั้นช่วยผลักดันให้แนวความคิดมีความชัดเจนมากขึ้น แต่ทั้งหมดทั้งมวลนั้นจะยกผลประโยชน์ให้คุณประโยชน์มากกว่า เพราะมันช่วยให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังให้ความเห็นว่าสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ยังไม่มีการจัดผังรายการที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำการดูเรื่อง “จีนจัง” มาให้เด็กดู สื่อมวลชนท่านนี้ไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว เนื่องจาก ญี่ปุ่นนั้นมีการจัดผังรายการการ์ตูนเรื่องนี้ให้ผู้ปกครองดูไว้ตอนประมาณสองทุ่ม เพื่อให้เฝ้ากับเด็กว่าเด็กมีความคิดกันอย่างไร แต่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เข้าใจผิด ก็เลย

นำมาให้เด็กๆดูกันประมาณสี่โมงเย็น มันไม่มีความเหมาะสมเท่าไร ดังนั้น ท่านผู้นี้เห็นว่าการจัดผังรายการทางสถานีโทรทัศน์สามารถทำได้ด้วยตนเอง แต่ก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้ชมและช่วงเวลา ถ้าหากระบุว่าป็นรายการสำหรับเด็ก แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ก็ให้ฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ตัวแทนสื่อมวลชนอีกท่านหนึ่งเสนอความคิดเห็นว่า งานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดRating รายการโทรทัศน์ เนื่องจากคนทั่วไปไม่ค่อยเห็นความสำคัญกับตัวอักษรที่ปรากฏขึ้นบนรายการโทรทัศน์ต่างๆ ซึ่งมันเป็นเรื่องของการจัดสื่อที่นิยมให้มีความพอดีมากขึ้น ถ้าหากมีการศึกษาถึงผลกระทบและมีอย่างอื่นใหม่ที่สามารถเกิดขึ้นได้

ตัวแทนสื่อมวลชนท่านหนึ่งให้ข้อเสนอว่า หากมีการจัดRating รายการโทรทัศน์ใน Thai PBS ก็เป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากมีสภาผู้ชม ถ้าหากทำได้เช่นนั้นก็จะทำให้มีการขยายสภาผู้ชมเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีการตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นมาอีกคณะหนึ่งที่คุ้มครองเฉพาะคนที่ดูโทรทัศน์และเป็นผู้ที่สามารถสั่งฟ้องศาลได้

2.2 การตรวจสอบสื่อภาคประชาชน

การตรวจสอบสื่อภาคประชาชนนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติจริงๆแล้วมีมาก่อน โดยเกิดจากรัฐธรรมนูญปี 2540 แต่งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเสมือน1 ใน Jigsaw ต่างๆที่นักวิชาการเสนอกัน อีกทั้งในมหาวิทยาลัยก็กล่าวถึงตลอด หากจะพูดถึงเรื่องการตรวจสอบสื่อภาคประชาชน คนส่วนใหญ่ก็มักจะนึกถึงงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะมันอยู่ในสังคมของสื่อมวลชนอยู่แล้ว ในความเป็นจริงตัวแทนสื่อมวลชนท่านนี้เห็นว่า อยากจะควบคุมและตรวจสอบตนเองมากกว่าที่จะให้คนอื่นมาตรวจสอบ อีกทั้งยังมองว่างานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติมีประโยชน์ในเรื่องของการมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการตรวจสอบสื่อภาคประชาชนอีกด้วย

3. ผลลัพธ์ที่งานวิจัยคาดหวังอยากจะให้เกิดขึ้น หรือ เป็นข้อเสนอแนะในงานวิจัย แต่ยังไม่เกิดปรากฏการณ์ปฏิรูปตามข้อเสนอแนะ

- การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุยังไม่เกิดขึ้น

มีตัวแทนสื่อมวลชนท่านหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นว่า การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุนั้นยังไม่เกิดขึ้น เพราะเป็นภาระหน้าที่ของ กสทช. ซึ่ง ณ ตอนนี้อยู่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่อย่างถูกต้องในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ที่ได้เขียนไว้ว่า องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่มีส่วนร่วมที่เป็นของรัฐที่เป็นอิสระ แต่เนื่องด้วยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีจุดเน้นอยู่ตรงที่เป็นองค์กรอิสระของรัฐองค์กรหนึ่งที่มีการผนวกรวมสื่อทางด้านวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง

และวิทยุโทรคมนาคม เหตุผลที่เกิดรวมกัน ก็คือ เป็นการเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันในลักษณะโครงข่ายร่วม อันจะก่อให้เกิดการใช้ช่องทางการสื่อสารในลักษณะทางเดียวกันได้หมดในระบบดิจิทัล ซึ่งกระจายข้อมูลเนื้อหาสาระออกมาทั้งภาพและเสียง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ โทรศัพท์มือถือ นับได้ว่าเป็นการรวบรวมสื่อทั้ง 3 ด้านที่สามารถถ่ายทอดออกมาในช่องทางเดียวกันได้ ทั้งนี้ก็ทำให้เกิดข้อห่วงใยจากหลายฝ่าย บอกว่าผลประโยชน์และเม็ดเงินของวิทยุโทรคมนาคม กับ เม็ดเงินของวิทยุโทรทัศน์ที่มีจำนวนมหาศาล หากนำมารวมกันแล้วจะพบว่า ทางด้านวิทยุโทรคมนาคมจะครอบงำวิทยุโทรทัศน์ ทำให้มีรายละเอียดของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า เป็นองค์กรหนึ่งที่จะต้องแยกหน่วยงานย่อยภายในที่เป็นอิสระจากการเลือกกำกับดูแล โดยแยกออกเป็นวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรคมนาคม ซึ่งคลื่นความถี่วิทยุทั้งสามด้านนั้นยังไม่ได้ได้รับการจัดสรรอย่างลงตัว รวมถึงต้องรอกกฎหมายใหม่ด้วย

นอกจากนี้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องขององค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ รัฐบาลจะต้องเสนอกฎหมายภายใน 180 วัน นับตั้งแต่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา แต่กฎหมายฉบับที่รัฐบาลร่างมานั้นอยู่นอกเหนือกรอบ ไม่มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ใน รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ ปี 2550

มีตัวแทนสื่อมวลชนอีกท่านหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า งานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติในเรื่องขององค์กรจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ นั้นเป็นแนวความคิดที่ดี แต่ยังไม่สามารถทำได้ในตอนี้ แต่ที่สำคัญก็คือ ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่จะต้องเสนอกฎหมายภายใน 180 วันหลังจากที่รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา แต่ถ้ารัฐบาลไม่เสนอหรือถ่วงเวลาการเขียนกฎหมาย ทางตัวแทนสื่อมวลชนท่านนี้ก็ขอเสนอว่าให้มีบทลงโทษแก่รัฐบาลว่า หากรัฐบาลไม่เสนอกฎหมายภายใน 180 วันก็ควรให้รัฐบาลออกทั้งคณะ

3.1 การสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการใช้โครงสร้างพื้นฐานพื้นที่สาธารณะและโครงข่ายร่วม

ในเรื่องของโครงข่ายร่วมถือว่าเริ่มมีทิศทางแล้วว่าแนวคิดการใช้โครงข่ายร่วมทั้งสามคลื่นด้วยกัน น่าจะมีแนวโน้มต่อไป

สื่อมวลชนท่านนี้มองถึงอนาคตว่าสื่อจะแยกออกเป็น 2 แบบ กล่าวคือแบบที่ 1 เป็นแบบ Cyber of dic และแบบที่ 2 เป็นแบบดาวเทียม ในปัจจุบันนี้มีอยู่บริษัทเดียวที่มีสื่อทั้งแบบ Cyber of dic และแบบดาวเทียม แต่บริษัทอื่นๆใช้แค่แบบดาวเทียมเท่านั้น สื่อมวลชนท่านนี้เห็นว่าควรแยกบริษัทที่เป็น Hardware ออกจาก Content อีกอย่างในปี 2557 International Telecommunication Union จะผลิตรายการ Analog แล้วก็เปิดระบบดิจิทัล โดยประเทศไทยทราบแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ทราบแล้ว รวมทั้งสถานีโทรทัศน์ทุกสถานีก็ทราบแล้ว แต่ยังไม่มีการเลือกว่าจะใช้สื่อในระบบใด อย่างอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่นนั้นใช้ระบบดิจิทัล ถ้าหากยังยึดเยื้ออยู่อย่างนี้ ในปี 2557 ประเทศไทยจะได้รับความเสียหายอย่างมาก

3.2 การให้มีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่อิสระประเมินรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นประจำทุกปี

ตัวแทนสื่อมวลชนท่านหนึ่งเสนอความคิดเห็นว่า การให้มีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ประเมินรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น หากมีหลายหน่วยงานก็จะทำให้เกิดความวุ่นวายมากเรื่อง ท่านผู้นี้คิดว่า ควรจะให้ประชาชนที่เป็นทั้งผู้ฟังและผู้ชมเป็นคนตัดสินเองว่าผลตอบรับของรายการวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ เป็นอย่างไร

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบการประชุม Focus Group ครั้งที่ 4

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00 – 16.00 น.

ณ ห้องเพชรร้อย โรงแรมบางกอกพาเลส

ผู้เข้าร่วม Focus group ครั้งที่ 4 ประกอบด้วย

ค.ตัวแทนองค์กรเอกชน

1.คุณลดาวัลย์ รวมเมฆ	ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการพยาบาล
2.คุณสุเพ็ญศรี พึ่ง โศกสูง	มูลนิธิเพื่อนหญิง
3.คุณนรินทร์ วิชัยดิษฐ์	โครงการเศรษฐกิจนอกระบบความยากจนและ การทำงานของ ILO
4.คุณสุเทพ วิไลเลิศ	เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูป สื่อ
5.คุณนิติ ฮาชัน	ประธานสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย
6.คุณวรินทร์ เทียมจรัส	มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย
7.คุณสุวัฒนา ทิพานันท์	สำนักงานทนายความวรนิติ
8.คุณศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา	มูลนิธิพิพิธภัณฑสถานแรงงานไทย

แนวกรอบคำถาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสื่อสารมวลชนว่ามีความเป็นกลาง มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพียงไร สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย มีคุณภาพในระดับที่สามารถสร้างความสมานฉันท์ในสังคมได้หรือไม่ เพราะอะไร
2. ให้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อ และสอบถามรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยประเมินผลครั้งที่ 1 ตามความคิดเห็นของท่านที่จะนำเสนอในที่ประชุม

สรุปรวมความคิดเห็นในการประเมินได้ดังนี้

จากการให้ความเห็นในด้านผลลัพธ์และผลกระทบในการปฏิรูปสื่ออันเกิดจากงานวิจัยของท่านอาจารย์สมเกียรติสามารถแบ่งผลลัพธ์และผลกระทบออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของงานวิจัย

1.1 การผลักดันให้เกิดสถานีโทรทัศน์สาธารณะ หรือ Thai PBS

งานวิจัยของดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ ฉบับนี้เป็นการวิจัยศึกษาการปฏิรูประบบสื่อ โดยไม่ได้มุ่งไปที่สื่อสาธารณะโดยตรง การเกิดสถานีโทรทัศน์ Thai PBS ถือเป็นผลผลิต (out put) ชัดเจนจากงานวิจัย และหัวหน้าทีมวิจัยมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิด Thai PBS แต่ไม่ได้เป็นผลลัพธ์โดยตรง (out come) จากงานวิจัย

กล่าวคือ การทำให้เกิดสื่อที่มีความเป็นกลาง มีอิสระ ประชาชนเป็นเจ้าของ และป้องกันการแทรกแซงได้จริง ต้องใช้เวลา กระบวนการพอสมควร กระบวนการปฏิรูปสื่อจึงเป็นกระบวนการใหญ่ ที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งนี้ได้มีพลวัตต่อเนื่องมาตั้งแต่เหตุการณ์เดือนพ.ค.และการเกิดรัฐธรรมนูญ 40 โดยดร. จิตินันท์ พงษ์สัทธีรักษ์ และคณะ เป็นผู้ทำการวิจัยเรื่องสื่อสาธารณะโดยเฉพาะ และได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายที่ชัดเจนด้วยการให้เอาช่อง 11 มาทำเป็นทีวีสาธารณะ แต่ไม่สามารถทำได้ เพราะข้อจำกัดหลายประการ แต่ด้วยวาระและเงื่อนไขที่สำคัญทางการเมืองเกี่ยวกับปัญหา itv ที่ประจวบกับความต้องการให้เกิดทีวีสาธารณะ จึงได้มีอิทธิพลและมีส่วนผลักดันอย่างสูง ทำให้เกิดทีวีสาธารณะขึ้นที่ itv ซึ่งถือเป็นทางออกที่เหมาะสมของปัญหา itv ด้วยเช่นกัน

งานวิจัยนั้นมีอิทธิพลให้เกิดชุดงานความรู้ความเข้าใจสื่อสาธารณะ ถือเป็นการสร้างเครื่องมือที่เป็นตัวกระตุ้น และมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความชัดเจน และก่อให้เกิดผลลัพธ์โดยตรงที่สำคัญอื่นๆ เช่น การใช้เป็นฐานความรู้ในการสัมมนา อภิปราย เป็นแรงบันดาลใจ เป็น Impact มากกว่า จึงกล่าวได้ว่าสื่อ งานวิจัยมีคุณค่าแต่ไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นเพียงส่วนหนึ่งให้เกิดแรงกระตุ้นเพื่อการปฏิรูป

ควรศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบ โดยรวมที่เกิดจากงานวิจัย มากกว่าชี้เฉพาะ Thai PBS

1.2 การผลักดันให้เกิด พรบ.สำคัญเกี่ยวกับสื่อ

งานวิจัยเป็นเพียงองค์ความรู้ส่วนหนึ่ง ที่ผู้ที่มิมีบทบาทผลักดันให้เกิด พรบ.สำคัญเกี่ยวกับสื่อ นำผลจากการวิจัยมาใช้ผลักดัน ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลลัพธ์โดยตรงจากงานวิจัย

การตั้งคำถามเจาะจงในกลุ่มที่หนึ่งจึงเหมือนเอาความสำเร็จบางอย่างของสังคมมาเป็นตัวตั้ง เพื่อสร้างความดีความชอบให้กับงานวิจัย ดังนั้นควรเพิ่มเติมว่ามีความเกี่ยวข้องหรือไม่ ด้วยวิธีการอย่างไร

2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปสื่อ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีบทบาทรับผิดชอบในการตัดสินใจ หรือ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยการพัฒนาการของสังคมเอง

2.1 การจัด Rating รายการโทรทัศน์

วงการสื่อต่างประเทศมีการใช้ระบบ Rating มานาน ด้านวงการภาพยนตร์ไทยก็มีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ตาม พรบ. 2473 มาหลายปีแล้วเช่นกัน

กระแสจากสื่อต่างประเทศ สภาพสังคมไทยปัจจุบัน การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ส่งผลกระทบต่อสตรี และเยาวชน ประกอบกับสถานการณ์การเมืองที่ส่งผลกระทบกับสื่อ ได้ผลักดัน กระแสการจัด Rating รายการโทรทัศน์ขึ้นตัว จึงมีการผลักดันจากหลายภาคส่วนทั้งองค์กรภาคประชาชน ภาคการเมือง ภาคเอกชน และคนที่ได้รับผลกระทบจากการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และมีคณะทำงานจากหลายคณะ เช่น สสส. คุณทิพาวดี เมฆสวรรค์ เป็นต้น โดยมีการใช้งานวิจัยหลายชิ้นเป็นฐานความรู้ อิทธิพลแนวความคิดมาจากหลายแหล่ง ซึ่งผู้ที่ผลักดันอาจได้รับความรู้ หรือข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ กัน

ดังนั้น Rating ต้องตั้งคำถามว่าไปถึงอย่างไร เท่าที่ทราบ อ.วิลาสินีและTV for Kids ผ่านคณะกรรมการ สรส. จับมือกับกระทรวงวัฒนธรรม และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ถือเป็นศูนย์รวมที่เริ่มกระบวนการในการผลักดันอย่างชัดเจน

งานวิจัยของดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ เป็นวรรณกรรมที่ถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น ขณะที่รศ. ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ก็เป็นแต่เพียงผู้มีส่วนสำคัญ เพราะเป็นที่ปรึกษาของ TV for Kids แต่ไม่ได้มีบทบาทหลัก ดังนั้นต้องให้เครดิตคนทำงานที่มีส่วนผลักดันใช้งานวิจัย เช่น เรื่องสื่อมวลชนเพื่อเด็ก ทางบค.อ. โทม หรือ อ.ย่า เป็นกลุ่มแรกๆที่ผลักดันและมีการพูดคุยการจัดเรตติ้ง

ดังนั้นแม้ Rating ที่เกิดขึ้นจะสอดคล้องกับงานวิจัย แต่ไม่ใช่ผลโดยตรงที่เกิดจากงานวิจัยชิ้นนี้ อาจมีการนำองค์ความรู้จากแหล่งอื่นไปใช้ ต้องพิจารณากระบวนการนำความรู้ไปใช้ ไม่สามารถอ้างสิทธิว่าเกิดจากงานวิจัยชิ้นนี้เท่านั้น

อนึ่ง งานวิจัยมี 17 ประเด็นที่นำเสนอ แต่การจัดกลุ่มไม่ได้ครอบคลุม 17 ประเด็น สิ่งที่งานวิจัยเสนอแยกสื่อชุมชนกับสื่อสาธารณะแตกต่างกัน ว่าสื่อสาธารณะเป็นสื่อระดับชาติ สื่อชุมชนเป็นสื่อท้องถิ่น ทั้งที่ความเป็นจริงอาจไม่ได้จำกัดอยู่แค่นั้น เช่น ชุมชนของคนใช้แรงงาน ชุมชนวิชาชีพ ชุมชนทาง

วิชาการ ซึ่งกระจายในพื้นที่ที่กว้าง มีความหมายครอบคลุมถึงทั่วพื้นที่ งานวิจัยชิ้นนี้ให้คำจำกัดความของชุมชนเฉพาะภูมิศาสตร์ ซึ่งนำศึกษาว่าส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ หรือไม่ อีกทั้งสื่อวิทยุชุมชนไม่ได้เป็นสื่อทางเลือกในบางท้องถิ่น

2.2 การตรวจสอบสื่อภาคประชาชน

การตรวจสอบสื่อภาคประชาชน มีองค์กรหลักที่ชัดเจน 2 องค์กร คือ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ(คปส.) ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ดังนั้นจึง ไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยตรงจากงานวิจัย และมีเดีย มอนิเตอร์ ภายใต้กสทช. ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจาก สสส.

งานวิจัยเป็นภาควิชาการที่รวบรวมและจัดทำองค์ความรู้ ซึ่งบางอย่างมีองค์ความรู้อยู่แล้ว เพียงแต่รวบรวม และหัวหน้าคณะวิจัยได้มีส่วนให้คำปรึกษา คำแนะนำ ดังนั้นการก่อตั้งองค์กรเพื่อตรวจสอบสื่อภาคประชาชนจึงไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้โดยตรง

จรรยาบรรณ (Code of Conduct) เป็นเครื่องมือในการประเมิน ต้องให้คนที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบ ประเมิน ของสื่อ คือการนำเสนอข่าวข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งต้องให้โอกาสผู้เสียหายได้ชี้แจง ในงานวิจัยไม่ได้ระบุวิธีการชัดเจนในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน นอกจากนี้ต้องมีการออกใบรับรอง และประเมินติดตามต่อเนื่อง แม้ งานวิจัยเสนอ แต่ยังไม่เกิด และไม่ได้ถูกจัดในกลุ่ม 3

3. ผลลัพธ์ที่งานวิจัยคาดหวังอยากจะให้เกิดขึ้น หรือเป็นข้อเสนอแนะในงานวิจัย แต่ยังไม่เกิดปรากฏการณ์ของการปฏิรูปตามข้อเสนอแนะ

3.1 การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุยังไม่เกิดขึ้น

3.2 การสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการใช้โครงสร้างพื้นฐาน พื้นที่สาธารณะ และโครงข่ายร่วม

3.3 การให้มีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ประเมินรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นประจำทุกปี

รายงานการสัมภาษณ์กลุ่มในรูปแบบการประชุม Focus Group ครั้งที่ 5

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 เวลา 13.00 – 16.00 น.

ณ ห้องพลอยราย โรงแรมบางกอกพาเลส

ผู้เข้าร่วม Focus group ครั้งที่ 5 ประกอบด้วย

จ. ภาคประชาชน

1.คุณอนงค์ จันทร์สว่างภพ	อดีตประธานสร.ธนาคารกรุงเทพ
2.คุณโสภณ แสงสลับ	ทนายความ
3.พล.อ.อ.วัลลภ มีสมศัพย์	ข้าราชการเกษียณ
4.นายแพทย์สุรเชษฐ์ กุฬพงษ์ศักดิ์แพทย์	แพทย์เอกชน
5.คุณคณัช จิรฤดี	พนักงานโรงงานสุรา บางยี่ขัน
6.พลตรีสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์	กรมกิจการพลเรือน กองบัญชาการ

กองทัพบก

7.คุณณอมวงศ์ มังคลรังษี	เจ้าของกิจการ โรงพิมพ์
8.ร.ท.หญิงจิราพร ชีระเดชพงศ์	ข้าราชการทหาร
9.คุณอรุณี ศรีโต	อดีตผู้นำแรงงาน
10.นพ. อรรถพล สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง	แพทย์ รพ.จุฬาลงกรณ์

แนวกรอบคำถาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสื่อสารมวลชนว่ามีความเป็นกลาง มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพียงไร สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย มีคุณภาพในระดับที่สามารถสร้างความสมานฉันท์ในสังคมได้หรือไม่ เพราะอะไร
2. ให้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากโครงการวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อ และสอบถามรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยประเมินผลครั้งที่ 1 ตามความคิดเห็นของท่านที่จะนำเสนอในที่ประชุม

สรุปรวมความคิดเห็นในการประเมินได้ดังนี้

จากการให้ความเห็นในด้านผลลัพธ์และผลกระทบในการปฏิรูปสื่ออันเกิดจากงานวิจัยของท่านอาจารย์ สมเกียรติสามารถแบ่งผลลัพธ์และผลกระทบออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของงานวิจัย

1.1 การผลักดันให้เกิดสถานีโทรทัศน์สาธารณะ หรือ Thai PBS

จำนวนครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วย และอีกครึ่งหนึ่งไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับงานวิจัยของดร.สมเกียรติที่ว่ามีส่วนทำให้เกิด Thai PBS

ผู้ที่เห็นด้วย มีความเห็นว่างานวิจัยเป็น Reference ที่สำคัญในการตั้ง Thai PBS และดร.สมเกียรติเป็นปลุกกระแสความต้องการสื่อสารสาธารณะด้วยงานวิจัยชิ้นนี้ ในขณะนั้นเองมีเพียงงานวิจัยของดร.สมเกียรติเป็นกระแสหลักที่มีในสังคมเกี่ยวกับเรื่องของสถานีโทรทัศน์สาธารณะ ถ้าไม่มีงานวิจัยนี้ สถานีโทรทัศน์ดังกล่าวอาจถูกนายทุนทั้งหลายเข้าหน้าใหม่เข้าแทรกแซงอีกครั้ง

ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยได้กล่าวว่า ไม่ว่าจะเกิดงานวิจัยของดร.สมเกียรติหรือไม่นั้น ตัวสื่อเองจะมีพัฒนาการในตัวของมันเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภค และเหตุการณ์แวดล้อมอื่นๆ ในกรณีนี้คือ การที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีต้องปิดตัวลง

ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาของ Thai PBS ผู้เข้าร่วมประชุมได้สังเกตเห็นว่า มีการแทรกแซงจากรัฐและกลุ่มการเมืองต่างๆ น้อยลง อย่างไรก็ตามจากการประเมินของผู้ร่วมเข้าประชุม มีความเห็นว่า Thai PBS ยังไม่บรรลุเจตนารมณ์ของดร.สมเกียรติ ที่ว่า ภาพที่พึงปรารถนาของระบบสื่อ 4 ประการ ได้แก่ ความหลากหลาย การปลอดจากการควบคุมจากทั้งรัฐและนายทุนเจ้าของกิจการ การมีเนื้อหาที่มีคุณภาพ และการมีลักษณะบูรณาการและสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ขณะนี้ Thai PBS ทำได้เพียงการมีเนื้อหาที่มีคุณภาพ ส่วนประการอื่นนั้นยังขาด ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ยังเห็นอีกด้วยว่า ในแง่ของเนื้อหาข่าว Thai PBS ยังดีกว่าไอทีวี แต่บางท่านก็เห็นว่า Thai PBS เป็นสถานีโทรทัศน์เกิดใหม่ ยังต้องใช้เวลาในการปรับตัว

1.2 การผลักดันพระราชบัญญัติสำคัญเกี่ยวกับสื่อ

ผู้เข้าร่วมประชุมมีทั้งที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ว่าพรบ.สื่อเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยของดร.สมเกียรติ

ผู้ที่เห็นด้วย เพราะคิดว่าการที่ดร.สมเกียรติทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นมา ก็เพื่อผลักดันให้เกิดพรบ.สื่อ และสร้างโมเดลของทีวีสาธารณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น คือในช่วงที่ไอทีวีล้ม ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยให้เหตุผลว่าพรบ.สื่อ เกิดจากเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ปี 2535 ต่อมามีการรัฐประหารล้มรัฐธรรมนูญ กระบวนการในการออกกฎหมายจึงหยุดชะงัก ที่สำคัญความคิดเรื่องการออกพรบ.สื่อ มีมาก่อนงานวิจัย

2. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปสื่อ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีบทบาทรับผิดชอบในการตัดสินใจ หรือเป็นเรื่องที่คลี่คลายโดยการพัฒนาการของสังคมเอง

2.1 การจัด Rating รายการโทรทัศน์

ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยว่างานวิจัยของดร.สมเกียรติไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับการที่กระทรวงวัฒนธรรมประกาศการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหาสื่อโทรทัศน์ แต่มีการตั้งคำถามถึงบทบาทของ รศ.ดร.วิลาสินี ที่ท่านได้กล่าวว่าท่านเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัด Rating รายการโทรทัศน์นั้น คณะผู้วิจัยควรถามความเห็นจากรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมในขณะนั้นด้วย

2.2 การตรวจสอบสื่อภาคประชาชน

ผู้เข้าร่วมประชุม ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย อย่างไรก็ตาม หนึ่งในผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งทำงานในด้านสื่อโดยตรง คือ สถานีวิทยุกองทัพบก ได้กล่าวว่า เท่าที่ทำงานมา 18 ปียังไม่เคยมีองค์กรใดเลยที่เข้ามาตรวจสอบการทำงานของสถานีวิทยุ ทั้งๆที่ความรุนแรงทางการเมืองมีผลมาจากการปลุกปั่นของสถานีวิทยุชุมชน เช่น ในกรณีกลุ่มคนเสื้อแดงรุมทำร้ายผู้ที่เข้าข้างพันธมิตรฯที่จังหวัดเชียงใหม่

3. ผลลัพธ์ที่งานวิจัยคาดหวังอยากจะให้เกิดขึ้น หรือเป็นข้อเสนอแนะในงานวิจัยแต่ยังไม่เกิดปรากฏการณ์ของการปฏิรูปตามข้อเสนอแนะ

3.1 การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุยังไม่เกิดขึ้น

ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่าผู้ที่เข้ามาทำงานตรงนี้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคลื่น วิทยุ เพราะการจัดสรรคลื่นวิทยุมีความซับซ้อน และมีเทคนิคเฉพาะ ทั้งยังต้องมีการศึกษาข้อมูลให้แม่นยำ ผู้ที่จะจัดสรรคลื่นจะต้องมีวิสัยทัศน์ เพราะในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าคลื่นวิทยุจะเป็นแบบดิจิทัล ไม่ใช่แบบอนาล็อก เช่นในปัจจุบัน ในอนาคตจะมีคลื่นวิทยุเกิดขึ้นเป็นพันๆคลื่น ดังนั้นจะควบคุมได้ยากขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมยังแสดงความเป็นห่วงในเรื่องวิทยุชุมชนอีกด้วย

3.2 การสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการใช้โครงสร้างพื้นฐาน พื้นที่สาธารณะ และโครงข่ายร่วมจากการเข้าร่วมฟัง ไม่ปรากฏว่า Moderator กล่าวถึงประเด็นนี้

3.3 การให้มีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ประเมินรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นประจำทุกปี

จากการเข้าร่วมฟัง ไม่ปรากฏว่า Moderator กล่าวถึงประเด็นนี้

ข้อสังเกตจากการทำ Focus Group

1. ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านตอบไม่ตรงคำถาม บางท่านตอบนอกกรอบไป แต่ Moderator ไม่ได้ทักท้วงอย่างทันที
2. Moderator ไม่ค่อยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิด และตอบคำถาม
3. ผู้เข้าร่วมประชุมโดยรวมแล้ว เห็นตรงกันว่า ปัญหาที่สำคัญของระบบสื่อไทย คือ ปัญหาด้านบุคลากรที่ทำงานสื่อ และปัญหาการใช้อำนาจของนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล สิ่งที่ขาดหายไปจากสื่อไทย และสังคมไทยคือ คุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งยังเห็นว่าสื่อไทยสมควรได้รับการพัฒนา และควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสื่อให้มากขึ้น

ภาคผนวก ง.

สรุปงานสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สัมภาษณ์รศ.จุมพล รอดคำดี อดีตคณะกรรมการ กสช.

ที่สถานีวิทยุจุฬาฯ วันอังคารที่ 30 กันยายน 51 เวลา 10.00น.

คำถาม คำจำกัดความของคำว่า “ประโยชน์สาธารณะในทัศนะของท่าน” ควรจะเป็นอย่างไร

คำตอบ ประโยชน์สาธารณะเป็นเรื่องที่ว่าถึง Public ก่อให้เกิดความเป็นอยู่ของสังคม ทำให้สังคมมีคุณภาพ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึง การได้มีโอกาสได้ใช้สิทธิของพลเมือง ถ้าออกมาในแนวนี้อาจถือว่าเป็นประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่แค่เรื่องของกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านจิตใจและกายภาพของคน ต้องมองว่าตั้งแต่ระดับรากหญ้าขึ้นไป

คำถาม ปัญหาใหญ่ของการสรรหาคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ คืออะไร

คำตอบ ปัญหาใหญ่ที่สุดในการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุคือ Conflict trust เนื่องจากสรรหาคณะกรรมการไม่ได้ ความไม่โปร่งใส กระบวนการสรรหาที่ยังมีข้อสงสัย คิดว่ากระบวนการขั้นตอนบางอย่างยังเป็นปัญหา แต่การคัดสรรบุคคลมีความโปร่งใสพอสมควร แต่การโหวตยังมีปัญหา จนกระทั่งมีการฟ้องไปถึงศาลปกครอง และต้องการให้ศาลชี้ชัดว่าขั้นตอนมันผิดตรงไหน และขั้นตอนมีการหยุด เพราะว่า ศาลตัดสินว่า ไม่มีความโปร่งใสในการเลือกบุคคล จึงได้ลาออก และนักวิชาการ 3 ใน 4 คนก็ได้ลาออกเช่นกัน ทั้งนี้การคัดสรรครั้งใหม่นั้น กำลังมีการร่างพระราชบัญญัติใหม่ของปี 51 คือกายุบรวมกันเป็น 1 องค์กร ควบทั้ง วิทยุและโทรทัศน์ สิ่งสำคัญที่นักวิชาการไม่เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดวิทยุชุมชน คือมีการเก็บเงิน ถ้าวิทยุสามารถทำกำไรได้ จะต้องจ่ายเงินให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล ท้ายที่สุดการร่างรัฐธรรมนูญนั้นเข้าใกล้ที่จะใช้งานได้ ทั้งภาคประชาชน วิทยุชุมชน

คำถาม สิทธิในการได้มาซึ่งคลื่นความถี่ของประชาชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำตอบ สิทธิของประชาชนในแง่ของการขอใช้คลื่นความถี่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดเนื่องจากคลื่นความถี่มีจำนวนจำกัด ซึ่งถ้าจะให้ดีควรจะให้เป็นระบบดิจิทัล ซึ่งต่างประเทศมีการใช้ดิจิทัลเป็นจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยอีกไม่เกิน 5 ปี ก็ควรจะใช้งานด้วยเช่นกัน ซึ่งตอนนี้เครื่องมือทุกอย่างพร้อมรอใช้งาน

อยู่แล้ว ถ้ามองในการจัดสรรที่เป็น Analog ซึ่งมีจำนวนจำกัด ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าห้ามจัดสรร จนกว่าจะมี คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์แห่งชาติเกิดขึ้น โดยสรุปการจัดสรรความถี่ยังไม่สามารถใช้ได้ จนกว่ากฎหมายใหม่จะเกิด

คำถาม ปัจจุบันควรกำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์อย่างไร

คำตอบ การกำกับดูแลเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นที่จะต้องทำการ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ควรจะร่างจรรยาบรรณของตัวเองขึ้นมาให้เรียบร้อย แต่ก็ยังไม่เรียบร้อยอยู่ดี แต่บางสถานี ก็รวมตัวเพื่อจะเขียนสิ่งเหล่านี้ขึ้น ต้องคำนึงถึงวิชาชีพ ต้องดูว่าจะยอมรับอะไรตรงไหนได้บ้าง กรอบจรรยาวิชาชีพมีมานานแล้ว แต่ไม่เคยมีการนำเอาไปใช้ ไม่เหมือนกับสภาการหนังสือพิมพ์ซึ่งมีการตักเตือนในบางเรื่อง ซึ่งเป็นความคิดที่ดีในการควบคุมตัวเอง ที่มีการใช้กรอบจรรยาบรรณเป็นตัวกำหนด แต่ทาง โทรทัศน์ ยังไม่มี

คำถาม ถ้าหากในอนาคตมีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ควรมีการกำหนดแนวทางในการตรวจสอบและประเมินผลการประกอบกิจการอย่างไร

คำตอบ จริงๆแล้วในกฎหมายก็มีในสิ่งที่เป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมิน แต่มีความเห็นตรงที่ว่า ในกฎหมายประกอบกิจการ จะมีบางมาตราบอกไว้ว่า คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หรือ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย ที่เข้ามาดูแล จะมีอำนาจในเรื่องการตัดสินใจว่ายุติที่เข้าข่ายตามมาตรา 45 หรือ 46 ว่าด้วยเรื่องของการเผยแพร่ข่าวสารที่ไปกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล เรื่องความมั่นคง สถาบัน ต่างๆ ซึ่งจะสามารถยุติลงได้ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย จึงจะต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดูแลเรื่องนี้ เพราะการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องส่วนตัว ถือเป็นเรื่องที่ผิด ต้องคำนึงถึงเสรีภาพให้ดี การตั้งคณะกรรมการจะต้องมีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย

คำถาม ในปัจจุบันสื่อได้รับผลกระทบจากการถือครองข้ามสื่อหรือไม่ เช่น ขาดความหลากหลายของแหล่งที่มา เนื้อหา และความคิดเห็นในสื่อ (งาน อ. สมเกียรติ : ศึกษาผลกระทบของการถือครองข้ามสื่อเพิ่มเติม โดยต้องดูพัฒนาการของเทคโนโลยีและความแพร่หลายของสื่อทางเลือกใหม่ๆ)

คำตอบ ในเรื่องการผูกขาดก็พอเห็นบ้าง เช่น คลื่นโคที่แกรมมีเป็นเจ้าของ ก็จะเปิดแต่เพลงของแกรมมี และเนชั่น ที่มีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นปัญหาตรงที่ การครอบงำทางความคิดในเชิงข่าวสาร โดยที่เมื่อได้ข่าวมาก็จะกระจายไปตามสื่อที่ตัวเองมี ซึ่งมีแต่ความคิดของตนเอง ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน ทำให้ ประชาชน รับรู้ข่าวสารในมุมมองด้านเดียว

คำถาม กฎเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์เป็นอย่างไร

คำตอบ ทุกฝ่ายต้องยืนยันตัวเองได้ว่าทำงานในลักษณะใดแก่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถทำได้

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อใดบ้างที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อความโปร่งใส (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีองค์กรตรวจสอบสื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อเช่นแหล่งทุน โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร ฯลฯ)

คำตอบ ไม่มีอะไรเป็นหลักเป็นฐาน ไม่ได้ทำเป็นกิจลักษณะ ของคุณสุภิญญา เน้นเรื่องการคุกคามสื่อเป็นหลัก

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่อย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาทางด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม)

คำตอบ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้าง และมีการปรับปรุงตัวเอง โดยการนำเสนอข่าวมากขึ้น โดยรวมแล้วดีขึ้นที่เห็นเป็นรูปธรรม

สัมภาษณ์รศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ผู้อำนวยการสำนักงานกสทช.และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม
ที่ตึก SM Tower วันพฤหัสบดีที่ 2 ตุลาคม 2551 เวลา 9.00น.

คำถาม เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นบ้างหลังงานวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อของ อ.สมเกียรติ

คำตอบ เกิดกลไกการตรวจสอบและเฝ้าระวังสื่อของ อ.เอื้อจิตร ในปี 48, สมาคมหนังสือพิมพ์มีการปรับข้อบังคับจริยธรรมในการนำเสนอข่าว เช่น การรายงานข่าว เกี่ยวกับ สิทธิสตรี การเมือง และ พนันบอล ,ภาคสังคมเฝ้าระวังสื่อรวมตัวเข้มแข็งขึ้น,เกิดระบบเรตติ้งทีวี

คำถาม การกำหนดเรตติ้งของกรมประชาสัมพันธ์มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ หลังจากที่กรมประชาสัมพันธ์มีการประกาศใช้ระบบเรตติ้งขึ้นมาใหม่ยังไม่มีมีการยอมรับจากผู้ประกอบการ เนื่องจากยังไม่มีมีการตกลงร่วมกันระหว่าง กรมประชาสัมพันธ์กับภาคเอกชน จึงเกิดการต่อต้านขึ้น จึงต้องมีการเรียกประชุมผู้ประกอบการอีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันแล้วจึงมีการกำหนดข้อตกลงที่จะใช้ระบบเรตติ้งร่วมกัน

คำถาม ควรกำกับดูแลสองระดับ โดยรัฐ และ โดยตัวเองหรือผู้ประกอบการหรือไม่

คำตอบ ควรจะมีอย่างเช่น เรื่องเรตติ้งเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะมีรัฐออกประกาศ และมีกลไกรองรับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้ผลิตเอง หลังจากที่มีการประกาศใช้ระบบเรตติ้ง ทางผู้ประกอบการก็อาจมีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเรตติ้งที่ตั้งไว้ จึงต้องมีระบบตรวจสอบขึ้นเรียกว่า ระบบ Code Rate ขึ้นโดยกระทรวงวัฒนธรรมใช้เว็บ Me โดยให้ประชาชนเข้าไปโหวตว่ารายการใดเหมาะสม หรือ ไม่เหมาะสม มีเครือข่ายครอบครัวอาสาสมัคร และ เครือข่ายนักศึกษาคอยตรวจสอบเนื้อหารายการ

สัมภาษณ์คุณกมล กมลตระกูล กรรมการนโยบาย Thai PBS
ที่ตึกชินวัตร 3 ชั้น 13 วันพฤหัสบดีที่ 2 ตุลาคม 2551 เวลา 9.00 น.

คำถาม ระบบโครงสร้างและการดำเนินการใหม่เป็นอย่างไร เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่ การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากการวิจัยนี้หรือไม่

คำตอบ ใน พระราชบัญญัติฉบับนี้นั้นออกแบบมาได้ดี มาจากตัว อ.สมเกียรติ นั้นเอง ซึ่งมีบทบาทค่อนข้างสำคัญ และนอกจาก อ.สมเกียรติแล้ว ยังมี อ.ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม นพ.ชูชัย สุภวงส์ อ.วิลาสินี

คำถาม หลังจากปรับเปลี่ยนเป็น TPBS แล้ว การดำเนินงานมีอิสระจากเดิมหรือไม่

คำตอบ ปัจจุบันมีความอิสระไม่มีการแทรกแซงจากรัฐ โดยเฉพาะบอร์ดบริหารใหม่ค่อนข้างมีความเป็นตัวของตัวเอง มาจากมติร่วมกันของบอร์ด โดยการทำงานใช้บอร์ดชุดนี้ยังไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรใดๆ โดยโครงสร้างปัจจุบันนี้นั้น กรรมการถูกสรรหาจากหลากหลาย เนื่องจาก พระราชบัญญัติ

คำถาม ระบบโครงสร้างและการดำเนินการใหม่เป็นอย่างไร เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่ การปรับเปลี่ยนเกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากการวิจัยนี้หรือไม่ [งาน อ. สมเกียรติ : ควรจัดระบบโครงสร้าง และการดำเนินการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยให้มีอิสระและได้รับการอุดหนุน ทางการเงิน อย่างเพียงพอจากรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับระบบแรงจูงใจและวัฒนธรรมองค์กรให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐ]

คำตอบ ยังไม่เพียงพอจากรัฐในการอุดหนุน เนื่องมาจากการอุดหนุนจากรัฐไม่ได้มีเพียง TV เพียงอย่างเดียว และตอนนี้ Thai PBS มีแผนงานที่จะขยายช่องสำหรับ เด็กและครอบครัว กลายเป็น Thai PBS 1 2 3 โดยรัฐไม่สามารถอุดหนุนได้ ทาง Thai PBS อาจจะทำการหาเงินด้วยตัวเอง ซึ่งในปัจจุบัน Thai PBS ได้เงินจากรัฐ 1.5 ของภาษี ที่มีเพดานอยู่ 2 พันล้าน ซึ่งไม่เพียงพอ ยังมีการย้ายสำนักงานอีกด้วย ซึ่งทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมาก

ภายใต้กรอบนี้ไม่สามารถหารายได้จากการโฆษณาได้ แต่หาจากทางวิธีอื่นได้ ข้อจำกัดคือไม่สามารถหารายได้เพื่อประชาสัมพันธ์องค์กรใดองค์กรหนึ่งได้

ระบบวัฒนธรรมและแรงจูงใจให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐ โดยต้องการให้องค์กรเป็นขนาดเล็กแต่มีคุณภาพ โดยจะเน้นในด้านศักดิ์ศรี ซึ่งปัจจุบันมีคนไหลเข้ามามากกว่าไหลออก และเงินเดือนของ

พนักงานก็ยังเท่าเดิม หรืออาจจะเพิ่มขึ้น โดยจะไม่ให้พนักงานคิดว่า เงินคือตัวชี้ขาด โดยตัวชี้วัดจะไม่ให้ใครเด่นกว่าใคร โดยจะให้ความรู้สึกรู้สึกที่เป็นเกียรติมากกว่า ซึ่งในลักษณะของสื่อสาธารณะจะทำให้ดูมีคุณค่ามากกว่าตัวเงิน ทั้งนี้การทำงานแบบชาวชมเย็นชมนั้นยังมีอยู่บ้าง ซึ่งในปัจจุบันเกิดขึ้นมากกว่าตอนที่เป็น iTV เพราะมีรัฐเข้ามาควบคุม ซึ่งกำลังมีการพัฒนาอยู่ทั้งระบบสวัสดิการต่างๆ โดย Thai PBS ไม่สามารถดิ้นรนที่จะหารายได้จากภายนอกได้

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่อย่างไร[งาน อ. สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาทางด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม]

คำตอบ สื่อควรเน้นการพัฒนาเนื้อหาให้กับสังคม ซึ่งอยู่ในกระบวนการของ Thai PBS ซึ่งมีการผลิตทั้งจากภายนอกและภายในซึ่งบางทีจากภายนอกไม่สามารถตอบสนองต่อ Thai PBS ได้ โดยจะมีสัดส่วนของการนำเสนอแตกต่างกันไปว่าที่เปอร์เซ็นต์ รายการที่มีอยู่บ้างยังไม่สามารถตอบโจทย์ด้อยบอร์ดชุดใหม่ได้ ยังไม่เพียงพอ โดยดูได้จาก Mission Statement ในช่วงของการปรับเปลี่ยนนั้น การที่ใส่รายการอะไรลงไปก็ได้เพื่อให้เต็มเวลานั้นยังมีอยู่ ประมาณ 30% รายการที่เป็นจุดเด่นคือ รายการที่นี้ทีวีไทยช่วงเวลา 3ทุ่ม เป็นรายการที่ค่อนข้างจะเด่น ซึ่งมีทั้งการเสนอข่าว เชิญผู้ร่วมรายการซึ่งจะเจาะลึกลงไป และรายการเปิดปม รายการกวีศิลป์ ซึ่งรายการที่ไม่ตอบสนองต่อ พรบ. คือประเภทหนังต่างๆ ซึ่งถ้าจะทำให้เกิดการตอบสนองต่อองค์กรและพรบ. คือการดูจากความเห็นของคนดู เพื่อทำการปรับปรุง ว่าควรจะนำรายการอะไรเข้ามาทดแทน ซึ่งการที่มีรายการอื่นๆที่ไม่มีสาระนั้น ทำให้ผู้ชมมีการกระจัดกระจาย ไม่เจาะกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ TPBS ควรจะมีจุดเด่นในด้านของสื่อสาธารณะ มีสาระให้แก่ผู้ชม ซึ่งจะเน้นไปในเชิงข่าวสาร

คำถาม นโยบายในด้านการพัฒนาบุคลากรฝ่ายข่าวและฝ่ายรายการเป็นอย่างไร[งาน อ. สมเกียรติ : ควรเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ผลิตรายการ ข่าวที่สลับซับซ้อน ให้มีความเคารพต่อจรรยาวิชาชีพ]

คำตอบ การเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรในปัจจุบันนี้นั้น Thai PBS จะทำการผลิตเอง ซึ่งแต่ก่อนทำการซื้อจากต่างประเทศมากกว่า โดยส่วนมากเป็นคนที่มาจาก iTV เก่า โดยทางบอร์ดจะพยายามสร้างโอกาสให้กับคนในองค์กร ซึ่งจะมีการฝึกอบรมกับจริยธรรมภายในองค์กร ซึ่ง Thai PBS ใช้ตามหลักสากล บางส่วนมาจาก BBC

คำถาม NBT เป็นสื่อที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมหรือไม่ เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร [งาน อ. สมเกียรติ : สื่อควรลดการขัดแย้งทางโครงสร้างกับกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เสรีและเพิ่มการสื่อสารในแนวราบ เสนอข่าวสาร ความรู้ ตามความต้องการของผู้บริโภค]

คำตอบ กระแสโลกาภิวัตน์นั้นมีการเข้ามาสู่ในประเทศไทยมากซึ่งทำให้เกิดการนำวัฒนธรรมเข้ามาด้วย โดยทาง Thai PBS พยายามที่จะทำให้เป็นของตัวเอง ไม่นำเอาของต่างชาติเข้ามา สรุปสื่อรับจากแหล่งตะวันตกอย่างเดียว ไม่ได้รับจากหลายแหล่ง คือการเข้ามาของ เพลง หนังสือ กีฬา การบริโภค การแต่งตัว โดย Thai PBS พยายามทำให้สิ่งพวกนี้ลดน้อยลง ซึ่งความคิดนี้เกิดขึ้นมาจาก คนในบอร์ดเช่น อ.จอห์น อิงภากรณ์ คุณกมล และมีอีกหลายท่านซึ่งมีเกินครึ่งของบอร์ด ซึ่งการตามกระแสของตะวันตก โดยจากลาตินอเมริกาก็ได้บทเรียนมาจากตรงนี้

คำถาม ปัจจุบันมีการกำหนดการแบ่งช่วงเวลาอย่างไร (เป็นไปตามหลักสากลหรือมาจากงานวิจัย) [งาน อ.สมเกียรติ: กำหนดช่วงเวลาจุดแบ่ง (watershed) ในการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสม]

คำตอบ การแบ่งช่วงเวลา ในเชิงสากลช่วงเด็กเรียนถึง 2 ทุ่มจะต้องเป็นรายการเด็กหมดเลยซึ่งทางอเมริกาเป็นมาตรฐาน โดยคำนึงถึงการดำรงชีวิตของมนุษย์

คำถาม มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลจากทั้งภายในและภายนอกหรือไม่อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยของ อ. สมเกียรติ หรือไม่ [งาน อ.สมเกียรติ: ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายใน รับผิดชอบโดยเฉพาะและมีหน่วยงานภายนอก ทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี]

คำตอบ การประเมินผลการทำงาน โดยมีการประเมินจากภายใน และจะตั้งจากภายนอกด้วย และสภาผู้ชม โดยทั้งหมดกำลังดำเนินการ

คำถาม รายได้ส่วนใหญ่มาจากไหน ปัจจุบันมีกองทุนสนับสนุนการประกอบการของ NBT หรือรายได้ทางอื่นมาทดแทนรายได้จากการโฆษณาหรือไม่อย่างไร [งาน อ. สมเกียรติ : สื่อควรลดค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดต้นทุนสูง เพื่อจะได้ไม่ต้องพึ่งพาโฆษณาเป็นรายได้หลักและตกอยู่ในอิทธิพลของทุน]

คำตอบ 100% Thai PBS ไม่อยู่ในภายใต้ของทุนที่ทำให้เกิดอิทธิพล เพราะไม่ได้พึ่งใครทั้งสิ้นและหารายได้จากใคร และไม่จำเป็นต้องใส่ใจกับรัฐบาล

คำถาม มีระบบการกำกับดูแลสองระดับผสมผสานระหว่างการกำกับโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการหรือไม่ ใช้ได้ผลเพียงใด[งาน อ.สมเกียรติ: ควรมีระบบการกำกับดูแลสองระดับผสมผสานระหว่างการกำกับโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการ]

คำตอบ การกำกับดูแลนั้นรัฐไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ Thai PBS

สัมภาษณ์คุณสมชาย แสวงการ สมาชิกวุฒิสภา
ที่ตึกวุฒิสภา วันพฤหัสบดีที่ 2 ตุลาคม 2551 เวลา 13.00 น.

คำถาม คำจำกัดความของคำว่า “ ประโยชน์สาธารณะในทัศนะของท่าน ”

คำตอบ คุณสมชายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อมาตั้งแต่ตอนก่อตั้งสมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย โดยมองว่าข้อจำกัดของสื่อคือการอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ โดยรัฐนำสื่อไปบริหารเองทั้งหมด เอกชนมีส่วนร่วมเพียงแค่สัมปทานต่อ ถ้าไม่มีการปฏิรูปที่โครงสร้าง ก็ไม่มีทางที่ภาคประชาชนหรือภาคเอกชนจะพัฒนาได้

ก่อนหน้านี้คุณสมชายทำงานที่ช่อง 3 ทำงานเป็นบรรณาธิการข่าวที่ช่อง 3 ตั้งแต่ปี 2529 ถึงปี 2535 ต่อมาออกมาตั้งสำนักข่าว INN แล้วก็มาทำวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน แล้วจึงเริ่มสนใจที่จะทำสมาคมวิชาชีพสื่อขึ้นมาเพื่อต่อสู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของการปฏิรูปสื่อ

สิ่งที่คุณสมชายติดตามและคาดหวังคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง โดยคิดว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี 40 และ กสท. จะช่วยให้เปลี่ยน โครงสร้างสื่อได้ แต่ก็ยังไม่สามารถทำได้สำเร็จ เนื่องจากปัญหาเรื่องความไม่ตรงไปตรงมาของผู้บริหารบ้านเมืองคือ

- หน่วยงานการไม่ยอมให้คลื่นถูกแบ่งไป 20% ที่เป็นของภาคประชาชน
- กลุ่มทุนที่ครอบครองสื่ออยู่ก็ไม่ต้องการให้มีคณะกรรมการใหม่ที่ตนเองไม่สามารถควบคุมได้จึงพยายามเสนอคนของตัวเองเข้ามา

คุณสมชายมีส่วนร่วมในการผลักดันรัฐธรรมนูญปี 2550 คือ พ.ร.บ.ประกอบกิจการกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ร.บ.องค์การแพร่ภาพกระจายเสียง Thai PBS และ พ.ร.บ.จัดแจ้งการพิมพ์

คุณสมชายไม่เห็นด้วยกับมาตรา 305 ที่ให้ยุบรวม คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ กับ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม เพราะการพัฒนาของการกระจายเสียงไทยยังพัฒนาไปช้ากว่า การโทรคมนาคมมาก

หลังจากมีพ.ร.บ.ออกมาแล้วมีการเปลี่ยนแปลงคือ

- สื่อหนังสือพิมพ์ถูกเปิดให้เป็นสื่อเสรีมากขึ้น
- อำนาจในการเซ็นเซอร์หมดไป ยกเว้นเรื่องที่กระทบต่อความลามกอนาจาร และการดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์

บทบาทหลักในการผลักดัน พ.ร.บ.ฉบับนี้เป็นของสภาองค์การหนังสือพิมพ์ ส่วน อ.สมเกียรติมีส่วนผลักดันในเรื่องพ.ร.บ.ประกอบกิจการกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และ พ.ร.บ.องค์การแพร่ภาพสาธารณะ โดยเฉพาะ Thai PBS นั้น อ.สมเกียรติมีส่วนสำคัญ

คำถาม ปัจจุบันมีการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุอย่างโปร่งใสหรือไม่อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่หากยังไม่มีจะมีทางเป็นไปได้เมื่อใด (งานอ.สมเกียรติควรมีการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุอย่างโปร่งใสวิธีการประมูลคลื่นความถี่ตามขั้นตอนที่ได้มาตรฐาน)

คำตอบ ปัจจุบันการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงยังไม่มีมีความโปร่งใสนัก เพราะยังไม่มีมีการกระจายคลื่นให้กับผู้ใด โดยมีเพียง 10% ที่มีการประมูลอย่างโปร่งใส และ เกือบ 90% มีการประมูลอย่างไม่โปร่งใส การกระจายคลื่นยังไม่ทั่วถึง เพราะหน่วยราชการยังเป็นเจ้าของคลื่นอยู่

ในการจัดการประมูลยังเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการอยู่ ยังไม่มีการประมูลโดยตรงจาก กสท. ปกติอายุสัญญาวิทยุมีเพียงแค่ปีต่อปี หรือไม่เกิน 2 ปี โดยตามรายงานของ อ.สมเกียรติ ให้มีอายุถึง 7 ปี เพื่อให้มีระยะในการลงทุนที่ยาวขึ้น และลดอายุสัญญาโทรทัศน์ลงเหลือ 15 ปีเพื่อป้องกันการผูกขาด การทำสัญญาปีต่อปี ทำให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้น โดยที่ทำได้เพราะ ตามพรบ.มิให้อยู่แค่กสท. ไม่สามารถควบคุมได้ เช่นเจ้าของเดิมแต่มีการเปลี่ยนเนื้อหา หรือถ้าไม่ยินยอมจะทำการไล่ออกจากคลื่นเลย สรุปคือยังไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย

คำถาม มีการสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการใช้โครงสร้างพื้นฐานพื้นที่สาธารณะและโครงข่ายร่วมแล้วหรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งานอ.สมเกียรติควรมีการสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการใช้โครงสร้างพื้นฐานพื้นที่สาธารณะและโครงข่ายร่วม)

คำตอบ ยังไม่มีการใช้โครงข่ายพื้นที่สาธารณะ โดยแนวความคิดโครงข่ายร่วมนี้สามารถเขียนกฎหมายได้เพื่อบังคับไม่ให้ผู้ประกอบการใหญ่ เช่น true ผูกขาดในการใช้สาย optic fiber เพียงผู้เดียว เพราะว่าอุปกรณ์ทุกอย่างล้วนเป็นทรัพยากรของชาติ ไม่สามารถผูกขาดเป็นเจ้าของคนเดียวได้

ความเป็นไปได้ของแนวความคิดนี้อาจจะเกิดขึ้นเร็วเนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันไม่มีใครสามารถดูแลรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายได้เพราะไม่คุ้ม

คำถาม ในกฎหมายประกอบกิจการกระจายเสียงมีกฎหมายบัญญัติป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ (งานอ.สมเกียรติควรมีบทบัญญัติป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในกฎหมายประกอบกิจการกระจายเสียง)

คำตอบ ยังไม่มีการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในกฎหมายประกอบกิจการกระจายเสียง มี พ.ร.บ.อยู่บางมาตราเท่านั้น

ความหมายของคำว่าแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมเช่น บริษัท True ไปบังคับคู่ค้าของตัวเอง เช่น ลิขสิทธิ์ฟุตบอลพรีเมียร์ลีกห้ามขายให้กับรายอื่นในประเทศไทย ทั่วๆไปควรจะมีการแข่งขันได้โดยปัจจุบัน ยังไม่มีกฎหมายออกมาปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบังคับ

คำถาม ปัจจุบันมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดยที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแล้วหรือไม่ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งานอ.สมเกียรติให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดยที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน)

คำตอบ การมีคณะกรรมการกำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะ มีผลมาจากงานวิจัยและบทบาทส่วนตัวของ อ.สมเกียรติโดยตรง โดยงานวิจัยมีผล 60% มีการใช้บทบาทส่วนตัว 40% เช่นการผลิตรายการ TV For Kids ของอ.สมเกียรติ

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อใดบ้างที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อความโปร่งใส (งานอ.สมเกียรติควรมีองค์กรตรวจสอบสื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อเช่นแหล่งทุน โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร ฯลฯ)

คำตอบ ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อคือ

-Media Monitor ของอ.เอื้อจิต จะวิเคราะห์เป็นบางหัวข้อของรายการยังไม่ได้วิเคราะห์ไปถึง การตรวจสอบโครงสร้าง ซึ่งองค์กรนี้ถูกต่อต้านจากสื่อมวลชนมาก และ

-คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ ของ คุณสุกัญญา เคลื่อนไหวในการปฏิรูปสื่อเพียงอย่างเดียว โดยในหัวข้อนี้สามารถเกิดขึ้นได้ยากเนื่องจาก การไม่ยอมไปตรวจสอบด้วยตนเอง

สัมภาษณ์คุณสุวิญญา กลางณรงค์ รองประธานคณะกรรมการกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ
ที่อาคารคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ

วันพฤหัสบดีที่ 9 ตุลาคม 2551 เวลา 11.00 – 12.00 น.

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อภาคประชาชนอะไรบ้าง

คำตอบ ปัจจุบันมีองค์กร คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ(คปส.) เข้ามาตรวจสอบสื่อภาคโดยภาคประชาชน เริ่มมีมาตั้งแต่ปี 2540 จากการรวมตัวของเครือข่ายนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน และเครือข่ายประชาสังคมที่ร่วมกันติดตาม ผลักดัน และมีส่วนร่วมในการปฏิรูปสื่อมาโดยตลอด ในนามคณะทำงานติดตามมาตรา 40 ถึงเห็นว่า การระดมความร่วมมือในกลุ่มประชาสังคมอย่างต่อเนื่องนั้นมีความสำคัญ ต่อการรณรงค์แนวคิดเรื่องการปฏิรูปสื่อและการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตลอดจนการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระ จึงเป็นที่มาของ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ซึ่งดำเนินงานในลักษณะพหุภาคี โดยยังคงรักษาเป้าหมายและจุดยืนที่ชัดเจนในการปฏิรูปสื่อที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่เอื้อประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

คำถาม คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ(คปส.) มีเป้าหมายในการดำเนินการอย่างไร

คำตอบ โดยมีเป้าหมายคือ สร้างความเป็นประชาธิปไตย ทางการสื่อสาร (Democratization of Communication) โดยมุ่งปฏิรูปสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ให้มีโครงสร้างที่เป็นประชาธิปไตย มีระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับการสื่อสารของภาคประชาชน

ในปี 2548 – 2549 มีการขยายไปในเรื่องการเมืองด้วย แต่ในช่วงรัฐบาลทหารไม่ได้เข้าไปยุ่งนักเนื่องจากแนวคิดประชาธิปไตย จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่สวนกระแส โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นองค์กรอยู่ฝั่งตรงข้ามรัฐบาลมาตลอด โดยยังไม่ได้มีการตรวจสอบสื่อมากนัก

คำถาม คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ(คปส.) ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรใดบ้าง

คำตอบ ก่อนหน้านี้ได้มีการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบสื่อเช่น NGO องค์กรด้านเด็ก ประชาชน และ เกษตรกร ช่วงหลังรัฐประหารเครือข่ายเริ่มสะเปะสะปะ จากการที่ NGO รับการสนับสนุนจากเอกชนมากขึ้น ทำให้ฐานของ NGO เล็กลง

ฐานหลักขององค์กรในปัจจุบันก็คือ วิทยุชุมชน เพราะมีความสนใจในเรื่องผลประโยชน์ร่วมกัน สื่ออินเทอร์เน็ตและนักข่าวพลเรือนใหม่ และ ภาพยนตร์สั้น

สัมภาษณ์รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ

ที่คณะนิเทศศาสตร์จุฬาฯ วันพฤหัสบดีที่ 9 ตุลาคม 2551 เวลา 13.00 น.

คำถาม คำจำกัดความของประโยชน์สาธารณะในความคิดของท่าน คือ

คำตอบ ประโยชน์สาธารณะเป็นสิ่งที่มิเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มุ่งหมายเพื่อให้สังคมโดยรวม และส่งผลต่อสังคม

คำถาม กฎเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์เป็นอย่างไร

คำตอบ ในเรื่องใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์นั้น รัฐได้ไปโดยอัตโนมัติเพราะตกอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของหน่วยงานของรัฐ ส่วนเอกชนไม่เคยได้ จะมีก็เพียงการประมูลจากกรมประชาสัมพันธ์ในปี 2534 และ 2535

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่อย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาทางด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม)

คำตอบ ในส่วนของคุณภาพของรายการปัจจุบันท่านคิดว่า มีรายการที่ดุดดอยลง และละครมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อใดบ้างที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อความโปร่งใส (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีองค์กรตรวจสอบสื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อเช่นแหล่งทุน โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร ฯลฯ)

คำตอบ มีการตรวจสอบเนื้อหาเป็นเรื่อยๆจาก Media Monitor

สัมภาษณ์คุณจอม เพชรประดับ ผู้ดำเนินรายการ NBT

ที่ตึก NBT วันพฤหัสบดีที่ 9 ตุลาคม 2551 เวลา 13.30น.

คำถาม ระบบโครงสร้างและการดำเนินการใหม่เป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่ การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งานอ.สมเกียรติ : ควบคุมระบบโครงสร้างและการดำเนินงานของ NBT ให้มีอิสระและได้รับการอุดหนุนทางการเงินอย่างเพียงพอจากรัฐควบคู่ไปกับการปรับระบบแรงจูงใจและวัฒนธรรมองค์กรให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐ)

คำตอบ ไม่มีอิสระ เนื่องจากวิธีคิด โดยเดิมที่ช่อง 11 เดิมจะต้องสนองนโยบายต่อรัฐ ฉะนั้นอะไรที่ขัดแย้งต่อรัฐจึงทำไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันเมื่อเป็น NBT แล้วก็พอมีอิสระบ้างแต่ยังไม่ 100% ซึ่งความอิสระนี้นั้น คุณจอมได้ประเมินไว้ที่ 60% จาก 0 แต่อีก 40% นั้นโดยจากการรอบเดิมที่เป็นอยู่คือมาจากวิธีคิดของแต่ละคน ซึ่งเอกชนที่เข้าร่วมจนกลายเป็น NBT นั้นก็ยังมีอำนาจทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งรายการที่เกี่ยวกับการเมืองนั้นความเป็นอิสระนั้น แทบจะไม่มีเลย โดยรวมแล้วเรื่องเกี่ยวกับการเมืองนั้นมีมากกว่ารายการอื่น และการสนับสนุนจากรัฐจะมีงบประมาณให้ 12 ล้าน ซึ่งส่วนเกินนั้นจะต้องหาสปอนเซอร์จากภายนอก โดยงบประมาณที่จะต้องให้มีประมาณ 100-800 ล้านบาท และระบบแรงจูงใจนั้นที่เป็นช่อง 11 เดิมนั้นไม่ดี ซึ่งเป็นระบบที่ถูกผูกโดยราชการ ซึ่งระดับต่ำสุดที่เข้ามาทำของเอกชนจะอยู่ประมาณ 12,000 ขึ้นไป แต่ของช่อง 11 จะอยู่ประมาณ 7,000 บาท และเมื่อการที่มีเอกชนเข้าร่วมเป็น NBT นั้นทำให้เกิดแรงจูงใจมากขึ้นคือเพิ่มขึ้นแต่ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งถึงแม้จะมีสัญญาแต่ก็สามารถถูกยกเลิกได้ จึงพูดได้ว่า การที่มีเอกชนเข้ามาช่วยเหลือใน NBT ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพอยู่ และการย้ายงานมาอยู่ NBT นั้นซึ่งทุกอย่างดีกว่า ITV ทั้งค่าตอบแทนต่างๆ และการทุ่มเทให้กับงานนั้น มีเพียง 50-50

คำถาม NBT เป็นสื่อที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดวิถีชีวิตคนในสังคมหรือไม่ เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : สื่อควรลดการยึดโยงทางโครงสร้างกับกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เสรีและเพิ่มการสื่อสารในแนวราบ เสนอข่าวสารความรู้ตามความต้องการของผู้บริโภค)

คำตอบ อยู่ในระดับที่ดี แต่ยังไม่ดีที่สุด ด้วยเรื่องของงบประมาณ และวิธีการนำเสนอไม่น่าสนใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระด้วย โดยการนำเรื่องที่สำคัญของจากตะวันตกเขามานั้นไม่ได้มีการเซนเซอร์

คำถาม นโยบายในด้านการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ผลิตข่าวเป็นอย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : ควรเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ผลิตรายการข่าวที่สลับซับซ้อนให้มีความเคารพต่อจรรยาวิชาชีพ)

คำตอบควมมีคุณภาพนั้นให้ 100% เป็นไปได้ยาก แต่บุคลากรนั้นก็มีการทำงานอย่างเต็มที่ โดยการรายงานข่าวอย่างเป็นทางการนั้นจะอยู่ในประเด็นอื่น ซึ่งการทำงานในปัจจุบันนั้น ทำให้คนมีความสนใจในการดูมากขึ้น

คำถาม NBT มีการกำหนดการกำกับดูแลโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองหรือไม่ อย่างไร (เช่นการจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาวิชาชีพ เป็นต้น (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีการกำกับดูแลสองระดับผสมผสานระหว่างการกำกับโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการ)

คำตอบ ในความเป็นกลางนั้นในตอนนี้อะไรก็ไม่มี แต่จะมีบรรณาธิการคอยควบคุมไม่ให้ออกนอกเส้นทาง ซึ่งจะดูจากกลุ่มทางซึ่ง เน้นไปที่ต้องการให้สถานีอยู่รอด ซึ่งจะดูจากสามัญสำนึกของตัวบุคคลโดยรวมเห็นไม่ชัด

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่ อย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม)

คำตอบ เทียบกับอดีต ดีขึ้น แต่ยังไม่สร้างสรรค์เท่าที่ควร ซึ่งการนำเสนอข่าวทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมยังไม่มี โดยรวมยังไม่พอใจในด้านคุณภาพ

ผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ผู้อำนวยการสถานี โดยเมื่อมอบหมายให้เอกชนทำงานนั้น ก็จะให้ผู้บริหารเอกชนนั้น ๆ เป็นคนตัดสินใจแต่ให้อยู่ในกรอบที่ควรจะเป็น ซึ่งแนวทางบางอย่างของ อ.สมเกียรตินั้น ได้เกิดขึ้นแล้ว ที่ Thai PBS แต่ยังไม่เห็นในช่องอื่น ซึ่งรวมไปถึงการจัด rating ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ โดยทั้งนี้การที่ไม่สามารถทำตาม อ.สมเกียรติ ได้เนื่องจากปัจจัยภายนอก

คำถาม มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลจากทั้งภายในและภายนอกหรือไม่ อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบ โดยเฉพาะ และมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี)

คำตอบ ไม่มี ทั้งภายนอกและภายใน และการประเมินนั้นมีทั้งพอใจและไม่พอใจ แล้วแต่แต่ละฝ่าย

คำถาม รายได้ส่วนใหญ่มาจากไหน ปัจจุบันมีกองทุนสนับสนุนการประกอบการของ NBT หรือรายได้ทางอื่นมาทดแทนรายได้จากการโฆษณาหรือไม่ อย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : สื่อควรลดค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดต้นทุนสูงเพื่อจะได้ไม่ต้องพึ่งพาโฆษณาเป็นรายได้หลักและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของทุน)

คำตอบ โดยรายได้หลักมาจากรายได้ข้างนอก หรือโฆษณา ซึ่งการลด ค่าใช้จ่ายนั้นเป็นไปได้ยาก ซึ่งอุปกรณ์ต่างๆแม้จะใช้ของเดิมจากช่อง 11 แต่ก็ยังไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าต้องการลดค่าใช้จ่ายจริงๆ ก็ต้องทำการปฏิรูปใหม่หมด รัฐบาลเองไม่ควรจะเป็นเจ้าของสื่อ แต่ควรจะให้สื่อเป็นของประชาชนทั้งหมด และรัฐเองนั้นมีหน้าที่ในการเลือกใช้สื่อที่เป็นสาธารณะ โดยให้คล้ายกับ Thai PBS อีกหลายๆช่อง ซึ่งรัฐบาลนั้นไม่ควรจะมีสื่ออยู่ในมือซึ่งเหมือนกับว่ารัฐใช้สื่อนั้นในการหาผลประโยชน์ต่อตนเองมากกว่า

สัมภาษณ์ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ ที่ปรึกษา ASTV
ที่บ้านพระอาทิตย์ วันพุธที่ 15 ตุลาคม 2551 เวลา 13.00 น.

คำถาม พัฒนาการของ ASTV

คำตอบ ASTV เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2546 เมื่อบริษัท บีทีวี อาร์เอ็นที ของ พ.ต.อ.รวมนคร ทับทิมธงไชย ซึ่งได้รับสิทธิจากกรมประชาสัมพันธ์ ให้ขยายช่องสถานีของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นช่อง 11/1 ทำรายการข่าวโทรทัศน์โดยมีรายได้จากค่าโฆษณา ถ่ายทอดผ่านดาวเทียม และเคเบิลทีวียูบีซี เป็นการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายทำรายการโทรทัศน์ช่องใหม่ โดยใช้ใบอนุญาตเดิม และหลีกเลี่ยงข้อกำหนดเดิมที่ช่อง 11 ไม่สามารถมีโฆษณาได้

พ.ต.อ.รวมนคร และผู้บริหารช่อง 11 ได้เข้ามาชักชวนนายสนธิ ลิ้มทองกุล ให้รับจ้างผลิตรายการให้ช่อง 11/1 โดยใช้ชื่อว่า 11 News1 เป็นโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และถ่ายทอดทางยูบีซี ช่อง 8 แต่ต่อมาสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 News1 ได้ถูกถอดออกจากรายการยูบีซี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 เนื่องจากปัญหาภายในของยูบีซี ที่ถูกร้องเรียน และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโฆษณาแฝง

เมื่อไม่สามารถถ่ายทอดสัญญาณผ่านสัญญาณของยูบีซีได้ และเหลือเพียงแต่การถ่ายทอดผ่านทางดาวเทียม นายสนธิ ลิ้มทองกุล จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม มุ่งกลุ่มเป้าหมายไปที่คนไทยในต่างประเทศ ทั้งในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา และเปลี่ยนชื่อเป็น Asia Satellite TV หรือ ASTV โดยมีช่องหลักที่เป็นจุดขาย คือช่อง NEWS1 ซึ่งมาจากช่อง 11 News1 เดิมนั่นเอง ทั้งนี้ การนำเสนอข่าวของช่อง NEWS1 ทาง ASTV มักจะเน้นนำนักการเสนอข่าวไปที่ข่าวการเมือง สังคม และเศรษฐกิจเป็นเสียส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเมือง

และเมื่อนายสนธิ ลิ้มทองกุลเริ่มประกาศตนว่าไม่เห็นด้วยกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ทำให้ในช่วงของการขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ASTV ถูกตัดสัญญาณจากช่อง 9 และดาวเทียมของไทยคม จึงต้องเปลี่ยนวิธีการออกอากาศโดยส่งสัญญาณภาพและเสียงผ่านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไปที่ฮ่องกง และใช้สัญญาณดาวเทียมของเนเธอร์แลนด์ ถ่ายทอดกลับมาที่ประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ในเอเชีย และอนุญาตให้ผู้ประกอบการเคเบิลทีวีท้องถิ่นในประเทศไทย นำสัญญาณไปถ่ายทอดต่อโดยให้ประชาชนรับสัญญาณทางดาวเทียมด้วยการลดราคาจานดาวเทียมลงมาเพื่อให้ประชาชนรับสัญญาณได้อย่างทั่วถึง และให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถรับชมผ่านทางเว็บไซต์ได้

เมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 มีความพยายามจากกรมประชาสัมพันธ์ ที่จะปิดรายการของ ASTV ด้วยข้อหาว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ และกฎหมายควบคุมวิทยุโทรทัศน์ มีการฟ้องต่อศาลปกครอง ซึ่งศาลปกครองได้มีคำสั่งศาล

ให้ความคุ้มครอง โดยให้เหตุผลว่า เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณะจากสื่อมวลชน และศาลปกครองต่อมา ได้มีคำพิพากษาให้ ASTV ชะงัก

คำถาม การกำหนดภารกิจ องค์กร ASTV กำหนดอย่างไร

คำตอบ ASTV มีพัฒนาการมาจากรายการข่าวสดใต้สังกัด มียุทธศาสตร์สำคัญในการนำเสนอว่า ต้องเป็นรูปธรรม ไม่มีนามธรรมมาแฝง โดยคิดว่าสื่อต้องเลือกข้างอยู่ข้างที่ถูกต้อง และข่าวคือข่าว ต้องเป็นกลาง และต้องมีความชัดเจนในช่วงก่อน 19 กันยายน 2549 สนธิ ลิ้มทองกุลจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญญาณแล้วจึงเปลี่ยนจากเมืองไทยรายสัปดาห์มาเป็นรายการแบบเรียลไทม์โชว์

คำถาม ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอข่าวหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ปัจจุบัน ASTV ยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพไปมากกว่านี้ได้ เพราะยังไม่มีเงินทุนที่มากพอ ยังเป็นรอง สื่อต่างประเทศอีกมาก แต่ถึงแม้จะยังขาดคุณภาพเรื่องภาพ แต่ก็ยังมีข่าวเชิงลึกมาหักล้าง และถือว่าเป็นจุดขายสำคัญ

คำถาม ASTV มีการกำกับดูแลตนเองอย่างไร

คำตอบ ส่วนการควบคุมเนื้อหาการนำเสนอ เป็นไปตามสถานการณ์บ้านเมืองมากกว่า โดยแปรผันตามการวางตัวของรัฐบาล เช่นสมัชชานายกสมัครมีการพูดอย่างไร ASTV ก็จะพูดเหมือนนายสมัคร เพราะไม่ถือว่าเป็นการพูดคำหยาบ เพราะคิดว่ารัฐบาลเป็นต้นแบบของจริยธรรม และยังไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับระยะเวลาในการได้รับสัมปทานที่จะมีการลดเวลาลงเหลือ 8 ปี เพราะคิดว่าเป็นช่วงเวลาที่น้อยเกินไป ไม่มีจุดคุ้มทุน

คำถาม วิธีการลดค่าใช้จ่ายของ ASTV มีที่มาจากไหน (งานวิจัยของอ.สมเกียรติ มีอิทธิพลบ้างหรือไม่ เพียงใด)

คำตอบ ในอนาคตคุณธนิตคิดว่า ASTV จะเป็นสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมแห่งแรกที่ประชาชนเป็นเจ้าของภายในไม่กี่ปีข้างหน้า จึงทำให้รายได้หลักมาจากประชาชนกลุ่มนี้ที่ให้การสนับสนุน จึงเกิดการเป็นเจ้าของสื่อร่วมกันของประชาชน

สัมภาษณ์คุณสุรนนท์ เวชชาชีวะ อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ตึกบางกอกโพสต์ วันพฤหัสบดีที่ 16 ตุลาคม 2551 เวลา 16.00 น.

คำถาม สื่อปัจจุบันเป็นอย่างไร ปลอดภัยจากการแทรกแซงของรัฐแล้วหรือยัง

คำตอบ ปัจจุบันยังมีการแทรกแซงสื่ออยู่ เพราะสื่อในปัจจุบันเป็นของรัฐทั้งหมด โดยให้สัมปทานออกไป มีผู้ถือครองอยู่ 3 ส่วนคือ รัฐ ทหาร กรมประชาสัมพันธ์โดยเห็นว่ารัฐไม่ควรถือครองสื่อเลย เพราะจะทำให้เกิดการแทรกแซงสื่อขึ้นได้ง่าย

คำถาม สมัยเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เข้าไปจัดการอะไรเกี่ยวกับสื่อหรือไม่ ทำอะไรบ้างที่ทำให้สื่อดีขึ้น และได้เชื่อมความคิดหรือนำงานวิจัยของ อ. สมเกียรติ มาใช้ในการจัดการสื่อหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ในสมัยที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ได้มีความพยายามดึงช่อง 11 ออกจากรัฐ เพราะมองเห็นว่าช่อง 11 ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐ โดยเฉพาะการหารายได้ ซึ่งยังเข้ากองคลังอยู่ จึงพยายามหาทางเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังไม่ได้ทำเนื่องจากเกิดการปฏิวัติเสียก่อน

คำถาม วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้างของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ควรเป็นอย่างไร สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร (งาน อ.สมเกียรติ : วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้าง เช่นมีความโปร่งใสในการกำกับดูแลการออกใบอนุญาตเพื่อความเชื่อมั่นของสาธารณะ ควบคุมการไหลเวียนความถี่ให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีการรบกวนกัน สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันเพื่อการพัฒนาบริการที่ดีขึ้น เป็นต้น)

คำตอบ ระบบการกำกับดูแลโครงสร้างสื่อของไทยยังไม่เหมาะสมนัก โดยเฉพาะในเรื่องการให้สัมปทาน ยังคงมีมาตรฐานในการให้ที่แตกต่างกัน คิดว่ารัฐบาลต้องทำด้วยความจริงใจเนื่องจากรัฐบาลเป็นฝ่ายที่มีอำนาจมากเกินไปจึงง่ายต่อการที่จะมีการคอร์รัปชันได้

คำถาม ปัจจุบันมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแล และการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแล้วหรือไม่ (งานอ.สมเกียรติ : ควรมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแล และการบริหารของสถานีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะโดย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน)

คำตอบ ปัจจุบันการกำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ยังมีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่มาก โดยมาจากคนในวงการราชการเองที่เป็นฝ่ายหาผลประโยชน์จากการใช้วิทยุ คนที่บังคับใช้กฎหมายทำผิดเอง

คำถาม ปัจจุบันมีการกำหนดระบบตรวจสอบและการประเมินผลรายการจากหน่วยงานภายในและภายนอกแล้วหรือไม่ หากมี ได้มีการกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผลอย่างไร มีผลในทางปฏิบัติ

หรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งานอ.สมเกียรติ : ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบ โดยเฉพาะและมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี)

คำตอบ ในเรื่องการกำหนดระบบตรวจสอบยังทำได้ยากเนื่องจากตัวราชการเองยังมีปัญหา ยังมีการกีดกันการจัดตั้ง คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์แห่งชาติอยู่ ปัจจุบันการประเมินผลรายการส่วนใหญ่ยังมาจากภายนอกมากกว่า

คำถาม มีการจัดทำข้อกำหนดจรรยาบรรณในการนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรง เนื้อหาทางเพศ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และด้านการนำเสนอโฆษณาแล้วหรือไม่ มีผลในทางปฏิบัติอย่างไร (งานอ.สมเกียรติ : ควรจัดทำข้อกำหนดจรรยาบรรณในการนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรง เนื้อหาทางเพศ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและด้านการนำเสนอโฆษณา)

คำตอบ เนื้อหารายการจะดีได้นั้นขึ้นอยู่กับแนวคิดของผู้ใช้สื่อมากกว่าว่าจะใช้สื่อเพื่อทำอะไร เช่น ในประเทศเกาหลีใช้สื่อในการเปลี่ยนประเทศ ซึ่งสามารถทำให้ประเทศพัฒนาไปมาก เพราะประเทศชาติจะดีได้ก็เพราะสื่อด้วย รายการต้องมีมาตรฐาน ต้องทำด้วยใจที่มีจรรยาบรรณ จัดการเนื้อหาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ทวีแต่ละช่องควรจะแบ่งเรื่องที่จะนำเสนอเป็นเรื่องๆ ไป เช่น กีฬาทั้งช่อง แล้วมีการนำการแข่งขันกีฬาในท้องถิ่นมาออกอากาศ

สัมภาษณ์คุณมานิจ สุขสมจิตร อดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย วันศุกร์ที่ 17 ตุลาคม 2551 เวลา 13.30 น.

คำถาม คำจำกัดความของคำว่า “ประโยชน์สาธารณะ” ในทัศนะของท่าน

คำตอบ ประโยชน์สาธารณะยังไม่มีกฎหมายฉบับไหนเขียนไว้ชัดเจน แต่ยังมีกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 “ถ้ามีการกล่าวหาผู้ใดกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ความจริงได้ แล้วการพิสูจน์นั้นเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ผู้กระทำนั้นไม่ต้องรับโทษ” คือ อะไรก็ตามที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก ก็ถือว่าเป็นประโยชน์สาธารณะ

คำถาม ปัจจุบันมีการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุอย่างโปร่งใสหรือไม่ อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ หากยังไม่มีจะมีทางเป็นไปได้เมื่อใด (งานอ.สมเกียรติ : ควรมีการจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุอย่างโปร่งใส วิธีการประมูลคลื่นความถี่ตามขั้นตอนที่ได้มาตรฐาน)

คำตอบ ในปัจจุบันยังไม่มีการจัดสรรคลื่นความถี่ หน่วยงานไหนมีคลื่นก็ทำกันไปก่อน โดยคลื่นไหนที่ให้เอกชนทำ ก็มีการเรียกกลับมาทำเองโดยรัฐ

คำถาม ในกฎหมายประกอบกิจการกระจายเสียงมีบัญญัติป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีบทบัญญัติป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในกฎหมายประกอบกิจการกระจายเสียง)

คำตอบ องค์กรหนังสือพิมพ์มีสภานักหนังสือพิมพ์คอยควบคุมดูแล ในขณะที่สื่ออื่นๆยังไม่มี การควบคุมดูแลกันเองแต่มีการตรวจสอบจากประชาชน

คำถาม ปัจจุบันคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะ โดยที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแล้วหรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

(งาน อ.สมเกียรติ : ให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะ โดยที่ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน)

คำตอบ ในฐานะที่มีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ได้เสนอให้มีกฎหมายป้องกันการแทรกแซงสื่อไว้ แต่ไม่ทราบว่าได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยของอ.สมเกียรติหรือไม่ ในรัฐธรรมนูญยังห้ามผู้มีตำแหน่งทางการเมืองเข้ามาอยู่กับสื่อถึงขั้นบริหารได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อใดบ้างที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อความโปร่งใส (งานอ.สมเกียรติ : ควรมีองค์กรตรวจสอบสื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ เช่น แหล่งลงทุน โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร ฯลฯ)

คำตอบ สภาการหนังสือพิมพ์ประกอบไปด้วยตัวแทน 14 คนจากหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ฉบับละ 1 คน สภาการหนังสือพิมพ์มีการตรวจสอบ คือ ถ้ามีข้อร้องเรียนมาที่สภาการหนังสือพิมพ์ก็จะมีการพิจารณาว่าสื่อผิดจริงหรือไม่ถ้าผิดจริงก็ให้มีการแก้ข่าวให้ มีการดูแลเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเข้มงวด โดยมีการลงโทษทางสังคม คือแบนไม่ให้มีการมาประกอบอาชีพทางหนังสือพิมพ์ได้อีก

วิธีการควบคุมอีกวิธีคือควบคุมจากบัตรสื่อมวลชนซึ่งบัตรนี้จะออกให้กับผู้ทำงานสื่อหนังสือพิมพ์ แต่หากมีการกระทำความผิดก็อาจจะมีการยึดบัตรสื่อมวลชนดังกล่าว

วิทยุโทรทัศน์จะมีประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบโดยเฉพาะ ไทยพีบีเอส แต่ช่องอื่นผู้รับสื่อควรจะใช้ดุลยพินิจในการรับสื่อให้ดีกว่าเดิม ควรให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มากกว่านี้ นักศึกษาต่างจังหวัดควรอยู่พัฒนาสื่อของจังหวัดตัวเองให้ดีขึ้นเพื่อป้องกันการผูกขาดทางความคิด และการใช้สื่อเพื่อผลประโยชน์ทับซ้อน

สัมภาษณ์พิเศษเอกประชาสันต์ ชนะสงคราม หัวหน้าฝ่ายรายการ สถานีวิทยุกองทัพบก
/อดีตรองโฆษกรัฐบาล

ที่สถานีวิทยุกองทัพบก วันพุธที่ 22 ตุลาคม 2551 เวลา 13.30 น.

คำถาม สื่อปัจจุบันเป็นอย่างไร ปลอดภัยจากการแทรกแซงของรัฐแล้วหรือยัง

คำตอบ ภาพรวมสื่อในปัจจุบันคืออยู่แล้ว ค่อนข้างอิสระเสรีตามสมควรคืออยู่แล้ว โดยสื่อต้องดูสถานะของตัวเอง และทำความเข้าใจกับประชาชน แต่ต้องไม่ตอบสนองต่อพรรคการเมือง โดยมองว่ารัฐมีสิทธิใช้อำนาจทางสื่อเพื่อประชาชน

คำถาม สมัยที่คุณประชาสันต์เป็นรัฐบาล เข้าไปจัดการอะไรเกี่ยวกับสื่อหรือไม่ ทำอะไรบ้างที่ทำให้สื่อดีขึ้น และได้เชื่อมความคิดหรือนำงานวิจัยของ อ.สมเกียรติ มาใช้ในการจัดการสื่อหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ไม่ได้เข้าไปใช้สื่อมากนัก โดยใช้เพียงการอาศัยสื่อภาครัฐในการสื่อสารกับประชาชน และไม่ได้เข้าไปจำกัดสิทธิเสรีภาพกับทางเอกชนมากนัก

คำถาม วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้างของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ควรเป็นอย่างไร สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ทางกองทัพก็มีโครงสร้างการบริหารทางสื่อควบคู่กันมากับคณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์(กบว.) และมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาเหมือนกับคณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ที่เปลี่ยนเป็นคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) มีการจัดสรรคลื่นอย่างเปิดเผย มีการเตรียมความพร้อม ฝึกนักจัดรายการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ส่วนผู้ดำเนินรายการภายนอกจะให้สัญญาสัมปทานแบบปีต่อปี

คำถาม ปัจจุบันมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแล และการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแล้วหรือไม่ (งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแล และการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน)

คำตอบ ทางกองทัพมีองค์กรบริหารที่ควบคุมทั้ง โทรทัศน์ และ วิทยุ โดยแบ่งแยกกันดูแล โดยมีคณะกรรมการย่อยเป็น 3 คณะหลักๆ เรื่องการตรวจสอบก็จะเป็น ฝ่ายควบคุมการผลิต และตรวจสอบรายการ

คำถาม ปัจจุบันมีการกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผลรายการจากหน่วยงานภายในและภายนอกแล้วหรือไม่ หากมีได้มีการกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผลอย่างไร มีผลในทางปฏิบัติ

หรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่ (งานอ.สมเกียรติ : ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผลอย่างไร มีผลในทางปฏิบัติหรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่)

คำตอบ ในเรื่องการประเมินผลรายการภายนอกนั้นกองทัพไม่ได้เข้าไปประเมิน โดยจะปล่อยให้ผู้รับสัมปทานประเมินตัวเอง ส่วนรายการของกองทัพเองจะว่าจ้างให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินรายการภายนอก ประเมินให้

คำถาม มีการจัดทำข้อกำหนดจรรยาบรรณในการนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรง เนื้อหาทางเพศ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และด้านการนำเสนอโฆษณาแล้วหรือไม่ มีผลในทางปฏิบัติอย่างไร

(งาน อ.สมเกียรติ : ควรจัดทำข้อกำหนดจรรยาบรรณในการนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรง เนื้อหาทางเพศ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและด้านการนำเสนอโฆษณา)

คำตอบ ทางกองทัพจะมีการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งจะแตกต่างจากจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะในกองทัพจะมีการจัดการบริหารในองค์กรที่ชัดเจนอยู่แล้ว และในการให้เข้าสัมปทานก็มีการกำหนดมาตรฐานในการให้เข้าไว้อยู่แล้ว

ปัจจุบันกองทัพมีการพัฒนาการกระจายเสียงทางวิทยุแล้วโดยมีการดำเนินงานอย่างเรียบง่าย ไม่โดดเด่นมากนักถ้าเทียบกับวิทยุเอกชน

พันเอกประสาธน์ห่มองว่าใครก็ตามที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองก็มีสิทธิ์ได้ใช้งานสื่อ โดยไม่ได้มองว่าใครเป็นศัตรูเพียงแต่อำนวยความสะดวกให้ทำหน้าที่เพื่อประชาชนเท่านั้น ไม่ได้ทำงานให้พรรคใด

สัมภาษณ์คุณพิเชียร อำนาจพรประเสริฐ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ที่ตึกทีพีไอ วันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2551 เวลา 12.30 น.

คำถาม กลไกการได้มาซึ่งสิทธิในการใช้คลื่นความถี่และการจัดสรรใบอนุญาต ควรเป็นอย่างไร มีควรเป็นไปได้อย่างไร (งาน อ. สมเกียรติ : การจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จะต้องจัดสรรอย่างโปร่งใส วิธีการประมูลคลื่นความถี่ตามขั้นตอนที่ได้มาตรฐาน)

คำตอบ การจัดสรรคลื่นความถี่อยู่ที่การผลักดันของรัฐบาล แต่กระแสนในการผลักดันยังน้อยอยู่แต่ปัจจุบันถ้าให้รัฐบาลเป็นคนสรรหา กสช. ซึ่งก็จะทำให้ได้คนที่เข้ามาทำงานให้เฉพาะรัฐบาลเท่านั้น ไม่ใช่คนที่ทำงานให้ประชาชนอย่างแท้จริงซึ่งนี่ก็คือจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

คำถาม เนื่องจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ ยังไม่มีประสบการณ์ในการกำกับดูแลตนเองและเป็นสื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยรัฐมานาน การกำกับดูแลด้านสื่อวิทยุและโทรทัศน์สองระดับเป็นการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร (งาน อ. สมเกียรติ : ควร กำกับดูแลด้านสื่อวิทยุและโทรทัศน์สองระดับเป็นการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบการ)

คำตอบ เนื่องจากที่มาของการจัดสรรคลื่นมาจากรัฐบาลถือว่ายังไม่เป็นอิสระอย่างแท้จริง การควบคุมกำกับดูแลด้วยตัวเองจึงยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งเป้าหมายใหญ่ของการจัดสรรคลื่นความถี่คือเพื่อหลายกำแพงการผูกขาดอย่างแท้จริง ซึ่งยังขัดกันอยู่

คำถาม ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่ อย่างไร (งาน อ. สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาทางด้านกายภาพมากกว่าเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม)

คำตอบ ในปัจจุบันยกตัวอย่าง ไทยพีบีเอสยังไม่มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลายมากนัก การทำงานยังกระจุกอยู่ที่คนเพียงกลุ่มเดียวอยู่โดยเฉพาะคนกลุ่ม NGO แล้วยังเป็นกลุ่มเล็กอีก ซึ่งคุณพิเชียรยังไม่เห็นด้วย

คำถาม หากมี คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ในอนาคต เป็นไปได้หรือไม่ว่า ควรจ้างหน่วยงานอิสระในการประเมินรายการและนำเอาผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาต่อใบอนุญาตของผู้ประกอบการ

[งาน อ. สมเกียรติ : คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ควรจ้างหน่วยงานอิสระในการประเมินรายการและนำเอาผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาต่อใบอนุญาตของผู้ประกอบการ]

คำตอบ ควรจะมีหน่วยงานอิสระในการประเมินรายการเพราะว่า คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ยังคงทำงานให้รัฐ และยังมีการตรวจสอบพวกเดียวกันจึงทำให้ผลการตรวจสอบยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร จึงควรมีหน่วยงานอิสระขึ้นมาเพื่อที่จะทำหน้าที่นี้โดยปราศจากการครอบงำใด ๆ

คำถาม ในปัจจุบันสื่อได้รับผลกระทบจากการถือครองข้ามสื่อหรือไม่ เช่น ขาดความหลากหลายของแหล่งที่มา เนื้อหา และความคิดเห็นในสื่อ

(งาน อ. สมเกียรติ : ศึกษาผลกระทบของการถือครองข้ามสื่อเพิ่มเติมโดยต้องดูพัฒนาการของเทคโนโลยีและความแพร่หลายของสื่อทางเลือกใหม่ ๆ)

คำตอบ ในการถือครองข้ามสื่อ อย่างเช่นจะเลวร้ายหรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้สื่อมาครอบงำความคิดของคนส่วนรวมหรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือไม่ ถ้ามีถือว่าเป็นผลเสีย ถ้าไม่มีก็เป็นผลดีต่อประชาชน เพราะอาจทำให้มีการเสนอความคิดเพียงด้านเดียว

คำถาม กฎเกณฑ์การออกใบอนุญาตปัจจุบันเป็นอย่างไร และเมื่อมีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ แล้ว ควรกำหนดอย่างไร เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ

[งาน อ. สมเกียรติ : กฎเกณฑ์การออกใบอนุญาตควรโปร่งใส เช่น การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ]

คำตอบ หลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตควรมาจากการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนให้มากที่สุดๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นธรรม ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค สื่อ นักวิชาการ และ ประชาชนต่างควรมาร่วมกันแสดงความคิดเห็น

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อใดบ้างที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อความโปร่งใส

[งาน อ. สมเกียรติ : ควรมีองค์กรตรวจสอบสื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ เช่น แหล่งทุน โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร ฯลฯ]

คำตอบ ปัจจุบันองค์กรตรวจสอบสื่อยังไม่มี ส่วนใหญ่ยังมีการตรวจสอบกันเอง โดยเฉพาะ Media monitor ยังไม่ถือว่าเหมาะสมนัก เพราะตัวผู้ดำเนินการเองยังมีการผลิตรายการเองอยู่ด้วย คุณพิเชิรแนะนำว่าควรจะมีหลายๆองค์กร เพราะในขณะนี้ทุกสถานีแต่มีวิธีการประเมินผู้ชม แต่ยังไม่มียุติวิธีที่มีวิธีประเมินคุณภาพของผู้ชมว่ามีการพัฒนามากขึ้นหรือไม่ เนื้อหาในการนำเสนอจะมีคุณภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างองค์กร ประชาชน และผู้สนับสนุน ซึ่งเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเนื้อหาของสื่อ อีกทั้งสื่อควรระลึกอยู่เสมอว่าสื่อควรเป็นสื่อที่มีความอิสระ เป็นกลาง และเป็นธรรม ไม่ควรทำตัวเป็นผู้พิพากษา ทั้งนี้ต้องใช้สภาวิชาการ สมาคมวิชาชีพ และจรรยาบรรณขึ้นมาควบคุม

สัมภาษณ์ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ผอ. Media Monitor / กก.นโยบาย Thai PBS

อาคารชินวัตร 3 ชั้น 13 วันพุธที่ 5 พฤศจิกายน 2551 เวลา 14.00 น.

คำถาม ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบสื่อภาคประชาชนใดบ้าง เกิดขึ้นเมื่อใด มีความเข้มแข็งเพียงใด และรัฐมีส่วนในการสนับสนุนหรือไม่ [งาน อ.สมเกียรติ : เสนอให้มีการตรวจสอบสื่อภาคประชาชนที่มีโครงสร้างองค์กรชัดเจน มีเจ้าหน้าที่ มีค่าตอบแทนประจำและมีการทำงานต่อเนื่อง]

คำตอบ มีโครงการเฝ้าระวังสื่อในการตรวจสอบสื่อ คือ Media Monitor เป็นองค์กรของประชาชนที่ไม่เกี่ยวกับภาครัฐ มีสถานะภาพเป็นโครงการ โดยในช่วงปี 2548-2550 ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิสาธารณะสุขแห่งชาติ (มสช.) และในปี 2550 - 2551 โครงการได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยการทำสัญญาตรง ซึ่งดร.เอื้อจิตคิดว่า การตรวจสอบสื่อภาคประชาชนมีแค่โครงการ Media Monitor เท่านั้น ซึ่งขอยกเครดิตให้แก่ ดร.สมเกียรติ ในฐานะที่เป็นคนจัดทำโครงการนี้ขึ้นมาแล้วเสนอต่อ มสช. และที่ยังต้องใช้คำว่าโครงการในช่วงแรกเพราะว่า ยังต้องสะสมประสบการณ์ และความรู้ในงานเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในวงการวิชาชีพสื่อก่อนจึงค่อยพัฒนาเป็นองค์กร

คำถาม องค์กรภาคประชาชนที่มีอยู่มีแนวทางการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบสื่ออย่างไรบ้าง ตรวจสอบสื่อใดบ้าง ในประเด็นใด

[งาน อ.สมเกียรติ : องค์กรภาคประชาชนควรมีการตรวจสอบสื่อหลายประเภท โดยเฉพาะสื่อที่เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย ประเด็นในการตรวจสอบควรมีทั้งเชิงโครงสร้าง เช่น ความเป็นเจ้าของ และที่มาของรายได้ ตลอดจนประเด็นในเชิงเนื้อหา]

คำตอบ โครงการนี้ทำหน้าที่ในการเขียนบทบาทหน้าที่ในการสร้างระบบพีดีแอนด์ในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้กับสังคมในเรื่องของการพินิจพิเคราะห์เนื้อหาที่สื่อนำเสนอ โดยโครงการครั้งแรกจะเน้นในสื่อโทรทัศน์เพราะเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมมากที่สุด

ในปีที่ 3 ก็มีการขยายเนื้อหาในการมอนิเตอร์ออกไปอีก เช่น ในเรื่องการพนันบอลของนิตยสารกีฬา และในปีที่ 4 ก็มีการทำงานที่เข้มข้นขึ้น โดยมีหัวข้อที่หลากหลายไม่ทำหัวข้อซ้ำ และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากต่างประเทศ ปีที่ 5 ก็จะมีการศึกษาหาแบบแผนในการจัดตั้งเป็นองค์กรที่ยั่งยืนจากการทำงานที่มีคุณภาพ ทำให้ดร.เอื้อจิตคิดว่าโครงการนี้เป็นที่ยอมรับ เพราะกสช. ประเมินกลับมาว่าเป็นโครงการเกรดบี ภายหลังพบว่าโครงการได้รับการยอมรับจากหนังสือพิมพ์ข่าวสด เพราะได้นำข้อมูลจากผลงานไปพัฒนาหนังสือพิมพ์ของตัวเอง

คำถาม ปัจจุบันมีการให้ความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายการตรวจสอบร่วมกับภาคประชาชนอื่นหรือไม่ ในระดับใด มีความเข้มแข็งเพียงใด

[งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีการสร้างเครือข่ายการตรวจสอบร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ เช่น องค์กรเด็ก สตรี สุขภาพ สภานายความ เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านความรู้ ความหลากหลายและความร่วมมือกันในการตรวจสอบ]

คำตอบ อ.สมเกียรติเสนอแหล่งทุนต่อผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการเช่นองค์กรเด็ก สิ่งแวดล้อม ผู้หญิง โดยให้เงิน 50,000 บาท ในการ monitor ต่างๆ โดยจะเป็นไปในทาง ด้าน เด็ก ผู้หญิง และสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อถึงเวลาที่จะทำแล้วกลับไม่มีผู้สนใจ คือ มีเพียงโจทย์ แต่ไม่มีการลงมือ โดยสรุปนั้นเป็นการที่จะสร้างเครือข่ายจึงล้มเหลว ทั้ง ๆ ที่มีการให้หัวข้อจากภายนอกแต่กลับไม่มีผู้ใดต้องการที่จะทำ เพราะฉะนั้นเครือข่ายที่จะร่วมทำนั้นไม่มี มีเพียงแต่ผู้ฝากประเด็น ต่อมา มีการ Monitor จำพวกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากกลัวถูกฟ้องร้องกลับ จึงได้สรุปเรื่องเครือข่ายว่ายังเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย

คำถาม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสื่อด้วยหรือไม่ ทางช่องทางใด

[งาน อ.สมเกียรติ : จัดให้มีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสื่อได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

คำตอบ ประชาชนเข้าใจผิดว่า Media Monitor เป็นหน่วยงานที่นั่งดูทีวีทั้งวัน ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่ แต่ใช้วิธีตั้งหัวข้อในการศึกษา จึงยังไม่มีกรร่วมตรวจสอบจากประชาชนเพราะ Media Monitor มีวิธีของตัวเองอยู่แล้ว

คำถาม Media Monitor เป็นผลจากงานวิจัยของ อ.สมเกียรติหรือไม่

คำตอบ Media Monitor นั้นเป็นผลมาจาก อ.สมเกียรติโดยตรง คือทำอย่างไรที่จะทำให้สื่อสาธารณะพัฒนาแก่สังคม จึงทำให้ Media Monitor นั้นเป็นผลจากงานวิจัยของ อ.สมเกียรติ

สัมภาษณ์คุณกฤษณพร เสริมพานิช รองอธิบดี กรมประชาสัมพันธ์
ที่กรมประชาสัมพันธ์ วันพฤหัสบดีที่ 11 ธันวาคม 2551 เวลา 14.00 น.

คำถาม การแบ่งประเภทเนื้อหาของรายการ โทรทัศน์ในปัจจุบันมีพัฒนาการมานานแล้วหรือยังและมีส่วนได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยของอ.สมเกียรติหรือไม่

คำตอบ สิ่งที่จะหยิบมาพูดคือเรื่อง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพราะเป็นสิ่งที่อ.สมเกียรติมีส่วนผลักดันด้วยตัวเองอย่างเต็มที่และอ.สมเกียรติก็พยายามจะนำเนื้อหาตรงนี้มาเพื่อเขียนเป็นกฎหมายในพระราชบัญญัติการจัดตั้งไทยพีบีเอส เมื่อลองสังเกตดูแล้ว ทางสถานีเองค่อนข้างจะเน้นจุดขายด้านการนำเสนอข่าวมากเกินไป อีกทั้งยังเน้นการนำเสนอข่าวตามกระแสไม่ค่อยเป็นข่าวที่สร้างสรรค์เท่าไร ซึ่งผิดหลักพระราชบัญญัติประกอบสื่อ ทั้งที่จริงๆ แล้วควรจะเป็นช่องที่ผลิตรายการให้ประชาชนดูแต่กลายเป็นประชาชนผลิตรายการให้ประชาชนดู ซึ่งยิ่งกลุ่มเป้าหมายมากเกินไป ซึ่งไม่ใช่ กลายเป็นอิงกลุ่มธุรกิจมากเกินไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เมื่อพิจารณาจากงบประมาณสองพันล้าน แล้วเมื่อลองมาพิจารณากับNBTซึ่งได้งบประมาณน้อยกว่าจึงทำให้ดูไม่คุ้มค่า

คำถาม วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้างของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ควรเป็นอย่างไร สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร

[งาน อ.สมเกียรติ : วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้าง เช่น มีความโปร่งใสในการกำกับดูแลและการออกใบอนุญาตเพื่อความเชื่อมั่นของสาธารณะ ควบคุมการใช้คลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีการรบกวนกัน สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันเพื่อการพัฒนาการบริการที่ดีขึ้น เป็นต้น]

คำตอบ งานของ อ.สมเกียรติ ทำเพื่อตอบสนองในทางกฎหมาย ไม่ใช่ทางปฏิบัติ คือ กติกา หลักการ แนวคิด โดยการทำงานที่ได้คือ ร่างกฎหมายก่อน ประชาวิจารณ์ ซึ่งกฎหมายในตอนนี้ยังไม่บังคับใช้ เนื่องจากยังเป็นร่างอยู่ ตั้งแต่มาตรา 40 รัฐธรรมนูญ 2540 เพราะฉะนั้น ร่างยังไม่จบ กฎหมายจึงยังไม่มี ทำให้กรรมการยังไม่มีการจัดตั้งขึ้น จึงทำให้ตอบโจทย์ไม่ได้ สรุป กฎหมายที่เกิดขึ้นไม่สามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติจริงได้

คำถาม ปัจจุบันมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลและการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแล้วหรือไม่

[งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำกับดูแลและการบริหารของสถานีวิทยุและโทรทัศน์สาธารณะโดย ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน]

คำตอบ รายการเนื้อหาโทรทัศน์ ภาพรวม ที่ตรงตามงานวิจัยอาจารย์สมเกียรติคือ TPBS แต่ก็ยังมีแต่ข่าวมากเกินไป โดยควรมีรายการที่สร้างสรรค์ 60% แต่กลับมีรายการข่าว 60-70% ซึ่ง TPBS ได้เงินทุนไปมากแต่กลับมีแต่ข่าว ไม่มีรายการที่เป็นสาระจริงๆ

คำถาม ปัจจุบันมีการกำหนดระบบตรวจสอบและการประเมินผลรายการจากหน่วยงานภายในและภายนอกแล้ว หรือไม่ หากมีได้มีการกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผลอย่างไร มีผลในทางปฏิบัติหรือไม่ ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

[งาน อ.สมเกียรติ : ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบ โดยเฉพาะและมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี]

คำตอบ เรื่องของการดูแลตรวจสอบ ระบบการดูแลโดยรัฐ และการดูแลด้วยตนเอง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี โดยการดูแลนั้นไม่ได้ดูแลโดยกฎหมายสื่อ ซึ่งการควบคุมด้วยตนเองนั้นในปัจจุบันที่ยกเลิกไป ไม่เห็นด้วย ซึ่งมาตรฐานแต่ละคนไม่เหมือนกัน เพราะไม่มีกติกากลาง สรุปคือยังไม่มีการกำกับเองได้

สัมภาษณ์ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ อดีต ผอ. อสมท.
ที่สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา(องค์การมหาชน)
วันจันทร์ที่ 15 ธันวาคม 2551 เวลา 10.00 น.

คำถาม ระบบโครงสร้างและระบบการดำเนินการใหม่เป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่ การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

[งานอ.สมเกียรติ: ควรจัดระบบ โครงสร้างและการดำเนินงานของ สทท. 11 ให้มีอิสระและได้รับการอุดหนุนทางการเงินอย่างเพียงพอจากรัฐควบคู่ไปกับการปรับระบบแรงจูงใจและวัฒนธรรมองค์กรให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐ]

คำตอบ สื่อที่เป็นอิสระคือสื่อที่ภาครัฐไม่ได้เข้าไปควบคุม ส่วนสื่อที่ภาครัฐเข้าไปควบคุมคือสื่อที่ไม่เป็นอิสระ ต้องพิจารณาว่าทั้งสองสื่อทำข่าวได้อย่างเป็นอิสระหรือไม่ สื่อที่รัฐเข้าไปควบคุมอาจจะทำข่าวที่เป็นอิสระหรือไม่ก็ได้

ส่วนการได้รับการอุดหนุนทางการเงินอย่างเพียงพอจากรัฐควบคู่ไปกับการปรับระบบแรงจูงใจและวัฒนธรรมองค์กรให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐนั้นวัดไม่ได้ทีเดียวเพราะสภาพโครงสร้างสื่อประเทศไทยเปลี่ยนไปจากงานวิจัยของอ.สมเกียรติแล้วต้องดูว่าการนำเสนอข่าวของสื่อยังเป็นอิสระหรือไม่เพราะโครงสร้างของช่อง 11 และ NBT ยังเป็นอิสระไม่ได้เพราะถูกตั้งมาโดยให้อยู่ในระบบราชการดังนั้นถ้าจะดูความเป็นอิสระต้องไปดูที่การเสนอข่าว

ส่วนกรณีของ อสมท. ซึ่งหุ้นข้างมากยังเป็นของรัฐอยู่ ยังไม่ใช่การกระจายหุ้น 100 % เพราะกระทรวงการคลังยังถือหุ้นหลักอยู่ เช่นนี้ก็เป็นรัฐวิสาหกิจที่รัฐเข้าไปกำกับได้ รัฐสามารถใช้เสียงข้างมากในการตั้งบอร์ดบริหาร และคุมเสียงส่วนใหญ่ได้ด้วย ซึ่งจริงๆ แล้ว ไม่สำคัญหรอกว่าจะถือหุ้นหรือไม่ แต่ควรจะมีกฎออกมาว่ารัฐให้การยืนยันว่าสื่อจะมีอิสระในการนำเสนอข่าวโดยให้รัฐดูแลกฎนี้แทน

คำถาม ปัจจุบันโทรทัศน์สาธารณะของไทย มีสิ่งเหล่านี้แล้วหรือยัง [มีเนื้อหาหลากหลาย นำเสนอรายการอย่างเป็นกลางให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ด้อยโอกาส มีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย และมุ่งผลิตรายการที่มีคุณภาพ]

คำตอบ ต้องแยกแยะระหว่างรายการทั่วไปกับรายการด้านข่าวก่อน

Thai PBS นำเสนอรายการทั่วไปได้ค่อนข้างจะดี มีความหลากหลาย คิดว่าการที่ผู้ผลิตและผู้บริหารไม่ต้องหาโฆษณา สามารถช่วยลดต้นทุนได้เยอะ ซึ่งน่าชื่นชมในระดับหนึ่ง

แต่ขณะเดียวกันยังเชื่อว่าThai PBS ยังมีจุดด้อยที่รายการเด็กอยู่ จึงอยากให้มีการทำวิจัยรายการเด็กขึ้นมา และอยากให้มีการผลิตรายการคุณภาพอย่างเช่นรายการ เทเลทัตบี้ส์ เพราะรายการนี้มีการทำวิจัยพฤติกรรมเด็กนานถึง 6 เดือนซึ่งThai PBS ควรจะทำมากที่สุดเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดที่ดี

คำถาม คณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารของโทรทัศน์สาธารณะยังมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่

คำตอบ คิดว่าการแต่งตั้งผู้บริหารยังไม่เหมาะสมนัก ยังมีภาพการสืบทอดอำนาจอยู่เช่นการแต่งตั้งคุณเทพชัย หย่อง

คำถาม มีระบบตรวจสอบและประเมินผลจากทั้งภายในและภายนอกหรือไม่ อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

[งานอ.สมเกียรติ: ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบโดยเฉพาะ และมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี]

คำตอบ ยังไม่มีการตรวจสอบลงไปในระบบมากนัก มีแต่ของ อสมท.เอง แต่ถ้าเป็น Thai PBS ควรจะมีการตั้งคณะกรรมการชัดเจน โดยไม่ขึ้นกับผู้บริหาร มีการประเมินทั้งภายในและภายนอกพร้อมกัน ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่แน่ใจว่าควรจะใช้ระบบไหนเพื่อที่จะให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นที่สุดแล้วรายการที่มีผู้รับชมมากในระดับพอสมควรแสดงว่ารายการนั้น ๆ ย่อมมีคุณภาพมากพอสมควร เพราะทุกอย่างไม่ได้อยู่ที่รายการ แต่อยู่ที่พื้นฐานของคนในสังคมมากกว่า

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านสื่อหรือไม่ อย่างไร

[งานอ.สมเกียรติ: สื่อมีการพัฒนาด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์สังคม]

คำตอบ ผู้ตอบคิดว่าการจัดเรตติ้งเป็นส่วนหนึ่งของการตั้งมาตรฐานของประเภทรายการ แต่ไม่แน่ใจว่ามีผลมาจากงานของอ.สมเกียรติหรือไม่ แต่ก็ยังไม่เข้าใจในวิธีการเท่าไร และยังไม่แน่ใจว่าประชาชนให้ความสนใจกับการจัดเรตติ้งมากน้อยแค่ไหน และยังตั้งข้อสงสัยอยู่ว่า เมื่อมีการจัดเรตติ้งแล้วเหตุใดจึงมีการเบลอภาพอีกในเมื่อประชาชนสามารถเลือกชมจากเรตติ้งได้อยู่แล้ว

การจัดเรตติ้งต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้จริง และขณะเดียวกัน ควรมีการจัดช่วงเวลา ที่ออกอากาศตามเรตติ้งด้วย เช่นตั้งแต่เช้าวันหยุดจนถึง 10 โมงเช้า ควรจะเป็นเรตติ้งท.ทั้งหมด ตอนเย็นตั้งแต่ 16.00น.ถึง18.00น.ควรจะเป็นเรตติ้ง ท.ทั้งหมดเพราะว่าเด็กกลับจากโรงเรียนแล้ว

คำถาม การจัดสรรใบอนุญาตจะมีความเป็นไปได้อย่างไรถ้าจะมีกสช.ขึ้นมาจริง ๆ มีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน (ตั้งแต่ปี 2540 ได้มีการตั้งความหวังว่าจะมีการจัดสรรคลื่นให้เป็นของสาธารณะ และมีการให้ใบอนุญาตให้คนที่เกี่ยวข้องให้ประโยชน์แก่ชุมชน)

คำตอบ ปัจจุบันวิทยุชุมชนเกิดขึ้นมาก การจะไปถอนสิทธิทำได้ยาก ดังนั้นถ้านับจำนวนวิทยุชุมชนรวมกันแล้วมีมากกว่าวิทยุหลักเสียอีก แต่วิทยุชุมชนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากวิทยุหลักได้เช่น ไม่ต้องเปิดเพลงชาติ ไม่ต้องประกาศว่าต้นข้าวโม่งเป็นต้น

ควรมีสถานีวิทยุระดับชาติซัก 10 คลื่น เป็นของราชการ 1 คลื่น อีก 9 คลื่นให้เอกชนเช่าสัมปทาน และมีสถานีวิทยุระดับภูมิภาค

สถานีโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกันควรมีการจัดแบ่งสถานี ว่าแต่ละสถานีควรเป็นอย่างไร เช่น ควรมีสถานีของรัฐไว้ 1 ช่องเพื่อที่จะประชาสัมพันธ์ และช่องที่เหลือก็ให้เอกชนเข้ามาทำเป็นรายการประจำสถานีไป และสถานีเหล่านั้นควรมีรูปแบบตายตัวว่าจะเสนอรายการประเภทไหน เช่นควรแบ่งช่องไปเลยว่าช่องไหนทำรายการสาระ ช่องไหนทำรายการบันเทิง และเก็บช่องสาธารณะทุก ๆ เก็บช่องบันเทิงแพง ๆ

คำถาม ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การถือครองข้ามสื่อหรือไม่

คำตอบ เห็นด้วยกับการออกหลักเกณฑ์ แต่คิดว่าถ้าในสังคมสื่อมีความเข้าใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลมากพอ การถือครองข้ามสื่อก็ไม่ใช่ว่าเรื่องใหญ่เพราะสื่อชนิดหนึ่งสามารถทำงานได้หลายอย่าง แต่ในกรณีที่สังคมมีปัญหาเรื่องจริยธรรมคุณธรรมก็อาจจะต้องมีคุณสมบัติกำกับไว้

สัมภาษณ์ รศ.ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ อดีต รมต. สำนักนายกฯ

ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัย 17 ธันวาคม 2551 10.00 น.

คำถาม สมัยเป็น รัฐมนตรี เข้าไปจัดการอะไรเกี่ยวกับสื่อหรือไม่ ทำอะไรบ้างที่ทำให้สื่อดีขึ้น และ
ได้เชื่อมความคิดหรือนำงานวิจัยของ อ.สมเกียรติ มาใช้ในการจัดการสื่อ หรือไม่อย่างไร

คำตอบ สมัยเป็นรัฐมนตรี สิ่งที่ทำให้การสื่อสารมวลชนดีขึ้นมี โดยอยากจะทำกรปฏิรูปการเมือง
คือการให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านการเมือง โดยเป็นการวางพื้นฐานซึ่งใช้เวลานาน ซึ่งมี 2 เรื่องที่
สำคัญคือการทำแผนแม่บท ต้องวางแผนให้ชัดเจน ซึ่งต้องมีเรื่องเวลา และผู้ทำ ซึ่งสำคัญ และต้องทำการฟัง
ความคิดเห็นจากประชาชน และต้องมีการติดตาม ตามแผนแม่บทที่ได้รับการสนับสนุนจากบรรดา
นักวิชาการจากทุกมหาวิทยาลัยซึ่งได้จัดสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ จากการฟังความคิดเห็นจาก
ประชาชน จึงทำให้เกิดสภาพพัฒนาการเมือง ซึ่งมีกฎหมายรองรับ

การปฏิรูปการเมืองส่วนที่ 2 ก็คือการปฏิรูปสื่อสารมวลชนโดยต้องแยกออกมาว่าเป็นกี่ประเภท ซึ่งต้องออก
กฎหมาย กทช. โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ การบริการสาธารณะ การบริการชุมชน และธุรกิจ โดยการ
บริหารสาธารณะ และการบริหารชุมชนจะเน้นในเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสารและเนื้อหาสาระที่เป็น
ประโยชน์ต่อประชาชนประมาณไม่น้อยกว่า 75% ส่วนบันเทิงประมาณ 25% สื่อมวลชนทางด้านธุรกิจก็จะ
ตรงกันข้าม คือบันเทิง 75% สาระ 25%

คำถาม ใครคือผู้ที่ช่วยในการออกกฎหมายครั้งนี้ บุคคลเหล่านี้มีหลักการต่างๆเชื่อมโยงความคิด
กับอ.สมเกียรติหรือไม่

คำตอบ ในส่วนของการออกพระราชบัญญัติประกอบสื่อ ซึ่งได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา โดยมีฝ่าย
นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง โดยมี อ.สมเกียรติร่วมอยู่ในคณะนี้ด้วย ซึ่งอ.สมเกียรติมีส่วนสำคัญและ
บทบาทสูงมากในการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมาและช่วยให้ข้อมูลกับคณะรัฐมนตรีซึ่งช่วยแบ่งเบา
ภาระแก่ดร.ชีรภัทร์อย่างมากมาย เมื่อได้วางพื้นฐานของเครือข่ายทางด้านสื่อสารมวลชนแล้ว ก็หวังว่า
สัดส่วนของเนื้อหาสาระกับเรื่องของบันเทิงจะมีโอกาสทำให้สื่อต่างๆได้มีโอกาสที่จะนำเสนอข้อมูล
ข่าวสารทางด้านการเมือง ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนใน
อนาคต เนื่องจากจำเป็นต้องมีการวางแผนแม่บทการใช้ทรัพยากรสื่อสารมวลชน จึงได้กำหนดไว้ในนโยบาย
และตั้งคณะกรรมการยกร่างแม่บทการใช้ทรัพยากรสื่อสารของชาติขึ้นมา ซึ่งถือว่าเป็นงานชิ้นสุดท้ายที่ทำ
เสร็จซึ่งแผนแม่บทนี้ทางสำนักนายกได้ส่งไปทุกๆหน่วยงาน ในส่วนของกฎหมายประกอบกิจการกระจาย
เสียงและกิจการโทรทัศน์เมื่อผ่านแล้วต้องมีการนำไปใช้แล้ว แต่เนื่องจากต้องรอองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่
ด้วยเพื่อออกกฎหมายควบคู่มาอีกกฎหมายหนึ่ง แต่ว่าองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ที่เวลานี้ยังไม่สามารถจัดตั้งได้
จึงได้เขียนไว้ในกฎหมายการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ไว้ในบทเฉพาะการให้
สามารถนำไปใช้ทันที โดยให้ กทช. จัดสรรไปก่อน แต่ในทางปฏิบัติในบทเฉพาะการจะให้ให้มี

คณะกรรมการการขึ้นมามีอีกซึ่งมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่อนุมัติ อนุญาต คลื่นความถี่ต่างๆ เช่นวิทยุชุมชน เคเบิล ทีวี ดาวเทียมที่ยังไม่มีใบอนุญาต โดยออกใบอนุญาตชั่วคราวระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีไปพลางก่อน

คำถาม ถ้าอ.สมเกียรติไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานครั้งนี้คาดว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

คำตอบ ถ้าเพียง อ.สมเกียรติเป็นผู้วิจัยไม่ใช่คณะกรรมการ งานวิจัยนี้ ก็ยังมีส่วน เพียงแต่การเป็นกรรมการนั้นจะช่วยเร่งให้สำเร็จเร็วยิ่งขึ้น คือ ยังไงก็ตามยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ดี เพียงแต่เมื่ออ.สมเกียรติเข้าร่วมด้วยจึงทำให้งานสำเร็จเร็วขึ้น ซึ่งตอนที่ได้คิดทำการปฏิรูปสื่อ นั้นไม่ได้เกี่ยวกับงานวิจัยของ อ.สมเกียรติ เพียงแต่มีความคิดเป็นของตัวเองอยู่แล้ว แต่อาจจะเคยได้ยินหรือมีคนมาพูดให้ฟังบ้าง

คำถาม จากการที่ได้ผลักดันการปฏิรูปสื่อไปแล้ว สังคมได้รับอะไรบ้าง

คำตอบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จาก รัฐธรรมนูญปี 50 อะไรที่เป็นสัมปทานให้ดำเนินการไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเกิดจาก รัฐให้เอกชน ซึ่งภายใต้สัญญานั้นๆ ควรจะมีหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบ เช่นการจักรวรรระยะเวลาว่าเวลาไหนที่ควรมีเนื้อหาสาระ เวลาไหนควรจะเป็นบันเทิง โดยให้กรมประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่ง Free TV ที่เข้าตามหลักเกณฑ์คือ ช่อง 5, 9 iTV และช่อง 11 เดิม ส่วน 3 มีการแบ่งคือ 50% - 50% ช่องที่ยังไม่เข้าหลักเกณฑ์คือช่อง 7 ที่นำเสนอบันเทิง 80% สาระ 20% หลังจากมีการเรียกร้องให้มีการนำเสนอสาระเพิ่มขึ้นแล้วช่อง 7 ทำได้เพียง 75% - 25% ซึ่งคร.วิทย์ต้องการให้มีการนำเสนอเนื้อหาทางด้านสาระเป็น 30% มากกว่า ซึ่งโดยรวมแล้วในปัจจุบันยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยน่าพอใจ โดยหลักมาจาก Free TV ซึ่งแม้จะมีข่าวมากขึ้นแต่ไม่มีประเด็นที่น่าสนใจ แต่อาจจะมาจากสถานการณ์ในปัจจุบันทางการเมืองซึ่งมีการแตกแยก เลยทำให้ Free TV ไม่กล้าที่จะทำอะไรมากนัก

ในปัจจุบันเสรีภาพของสื่อสารมวลชนเปิดกว้างกว่าในอดีตมาก ในส่วนที่ตามมา สื่อสารมวลชนควรจะมี ความรับผิดชอบตามมาด้วย ซึ่งการให้เสรีภาพอย่างเดียวอาจจะก่อให้เกิดแต่แง่ลบอย่างเดียวได้ ซึ่งการ รับผิดชอบนี้ต้องมาจากการรับผิดชอบของสื่อเอง คือต้องมีการร่วมมือกัน เช่นสภา นสพ. โดยนสพ. เป็นการ ให้ข่าวสารของการเมืองดีที่สุด รองลงมาคือ วิทยุกระจายเสียง ส่วนที่แย่ที่สุดคือ Free TV ซึ่งให้ไม่เพียงพอ

ในส่วนของการรายงานความจริงวันนี้ เข้าข่ายในการแทรกแซงของรัฐ เป็นเครื่องมือของกลุ่มการเมืองที่เข้า ครองอำนาจรัฐ

สัมภาษณ์ คุณวสันต์ ภัยหลิกดิ์ อดีตกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ อสมท.

ทีม.ธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ วันพุธที่ 17 ธันวาคม 2551 เวลา 13.00น.

คำถาม สมัยที่คุณวสันต์ทำงานที่ อสมท. เป็นเวลา 1ปี กับ7 เดือนได้ทำอะไรที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของ อสมท.บ้าง

คำตอบ สมัยทำงานอยู่ที่ อสมท.คุณวสันต์ต้องการเห็นมาตรฐานและความชัดเจนในการทำงาน จึงผลักดันด้านจริยธรรมขององค์กรและฝ่ายข่าวขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้บริษัทเองอาจจะเคยทำมาตั้งนานแล้ว โดยมีการรวบรวมบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ขึ้นเพื่อร่วมกันกำหนดหลักจริยธรรมของบริษัท

ในส่วนของการบริหารได้สร้างการทำงานในลักษณะที่เป็น Collective โดยมีคณะกรรมการผังรายการ ทำหน้าที่พิจารณาผังรายการที่ลูกนำเสนอเข้ามาเพื่อคัดกรองเข้าสู่คณะกรรมการ พิจารณารายการต่างๆ แบบมีเหตุผล และอธิบายได้จึงทำให้ดูโปร่งใส โดยองค์ประกอบคณะกรรมการชุดนี้มาจาก ฝ่ายบริหารรายการ ฝ่ายผลิตรายการ ฝ่ายการตลาด และจะมีการปรับผังรายการกันอย่างสม่ำเสมอโดยปรับใหญ่ 6 เดือนต่อครั้ง หรือ 3 เดือนต่อครั้ง

คำถาม ฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลในสมัยที่คุณวสันต์ทำงานอยู่ได้เข้ามาแทรกแซงหรือกำหนดเนื้อหาสาระการทำงานมากนักน้อยเพียงใด

คำตอบ สมัยที่อยู่ อสมท. รัฐบาลทั้ง 3 สมัยแทบจะไม่มีแทรกแซงการทำงาน จึงทำให้คุณวสันต์ค่อนข้างมีอิสระในการทำงานมาก เช่นในกรณีของรายการโทรทัศน์ เนื่องจากมีการพิจารณาเป็นวงรอบทุก 6 เดือนในการทำงานเพราะ 3 เดือนนั้นเร็วเกินไปที่จะดูว่าผลลัพธ์เป็นแบบใดและอาจจะดูไม่ยุติธรรมสำหรับคนทำรายการ

คำถาม พระราชบัญญัติสื่อสาธารณะในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์มีผลต่อความเปลี่ยนแปลง อสมท. อย่างไรบ้าง

คำตอบ หลังจากมีพระราชบัญญัติสื่อออกมาเมื่อเดือนมีนาคมปี 51 มีผลทำให้ อสมท. ถูกจัดอยู่ในสื่อเชิงพาณิชย์ ซึ่งแต่เดิมเป็นสื่อของรัฐแบบกึ่งสาธารณะ ซึ่งจะอยู่ในการกำหนดของ รัฐมนตรีโดยตรง แต่เมื่อเข้าไปอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ จึงกลายเป็นบริษัทมหาชน แต่ทั้งนี้รัฐยังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่อยู่ดี จึงทำให้ อสมท. มี 2 สถานะโดยทำงานให้รัฐบาลและเอกชน

คำถาม ก่อนที่พระราชบัญญัติปี2551ออกมาภาพของ อสมท.เป็นอย่างไรและหลังจากที่พระราชบัญญัติดังกล่าวออกมามีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่

คำตอบ หลังจากที่มีพระราชบัญญัติปี 2551 ออกมาแล้ว อสมท. ก็กลายเป็นสื่อเชิงพาณิชย์ และเมื่อเป็นสื่อเชิงพาณิชย์แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องชัดเจนอยู่แล้วว่า จะต้องเสียค่าสัมปทาน และจะต้องหารายได้เองด้วย เนื้อหาข่าวสารสาระจากเดิมที่เป็นสื่อสาธารณะต้องนำเสนอข่าวไม่น้อยกว่า 70 % พอเปลี่ยนมาเป็นสื่อเชิงพาณิชย์แล้วก็ลดเหลือเพียง 30 % เพราะมีเรื่องของการแข่งขันเข้ามาเกี่ยวข้อง อสมท. จึงปรับในแง่ขององค์กรเพื่อที่จะรองรับการแข่งขันในอนาคต หลัง พระราชบัญญัติสื่อออกมา บอร์ดบริหารจึงมาจากผู้ถือหุ้น คือมีรัฐด้วย เพราะรัฐถือครองร้อยละ 77 จากกระทรวงการคลัง และหลังจากการที่เปลี่ยนนายกเป็นนายสมัครแล้ว บอร์ดก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย และบอร์ดมีการลาออกเองด้วย คือ อ.วิลาสินี เป็นต้น ในส่วนบอร์ดที่มาจากรัฐบาลนายกสุรนันทน์ ไม่ได้เข้ามาแทรกแซง ทั้งเรื่องรายการ หรือเรื่องอื่นๆ แต่เมื่อเป็นยุคกลางเมืองของ นายชวตม์คร มีความต้องการที่จะเปลี่ยนบอร์ด โดยมีกรรมการผู้จัดการของตนเองเข้ามา

คำถาม มีการนำเสนอเนื้อหาใดหรือมีการกระทำใดๆ ที่สร้างความไม่พอใจให้ฝั่งรัฐบาลหรือไม่

คำตอบ ฝ่ายนโยบายยังอยู่ในกรอบความคิดเดิมคือ องค์กรเป็นเครื่องมือของรัฐ นั่นก็คือการเอาคนของตนเองเข้าไปคุม อาจจะมาจากความคิดที่ว่าตนไหนไม่ใช่พวกก็ไม่เอา

คำถาม ก่อนที่คุณวสันต์จะออกจาก อสมท. มีรายการใดถูกถอดบ้าง

คำตอบ หลังจากที้ออกมา ยังไม่มีรายการใดที่ถูกถอดออก และช่วงที่สถานการณ์บ้างเมืองไม่ค่อยดี แต่อสมท. ยังเสนอความเป็นกลางอยู่เพียงช่องเดียว

คำถาม การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับ อสมท. ได้รับอิทธิพลจากงานของอ.สมเกียรติหรือไม่

คำตอบ การทำงานที่ อสมท. เป็นการทำงานที่มาจากประสบการณ์เป็นส่วนใหญ่ และงานของ อ.สมเกียรติ นั้น ไม่ได้รับรู้จากงานเอกสาร แต่อาจจะได้รับมาจากการสัมมนาต่างๆ ซึ่งสรุปได้ว่า การที่สกว. ให้ อ.สมเกียรติทำงานวิจัยนี้ ทำให้ อ.สมเกียรติมีความรอบรู้ และทำให้มีบทบาทในเวทีประชุมต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดให้แก่ผู้อื่นได้

คำถาม การที่มีพระราชบัญญัติสื่อออกมาในปี 2551 เกิดผลต่อสังคมอย่างไรบ้าง

คำตอบ สังคมยังไม่ได้อะไร เพียงแต่เปลี่ยนแปลงแค่ ความเป็นเจ้าของขององค์กรเพียงเท่านั้น ที่ชัดเจนที่สุดคือเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการถือครองสื่อ ซึ่งสิ่งที่จะตามมาก็คือสื่อจะมีความ

หลากหลายมากขึ้น จะมีการแข่งขันอย่างเสรีมากขึ้น มีความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งตรงนี้เองก็จะมีผลถึงผู้บริโภค ที่จะมีโอกาสเลือกมากขึ้น และการแข่งขันจะทำให้เกิดสิ่งดีๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งกฎหมายที่ออกมาในปัจจุบันยังไม่สมบูรณ์นัก ยังต้องการกฎหมายคู่อีกฉบับ เพราะปัจจุบันเพียงแค่ กทช.เพียงองค์กรเดียวคงยังไม่เพียงพอ

คำถาม ปัจจุบันสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โดยมองจากความรู้สึกปัจจุบันแล้วถือว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

คำตอบโดยรวมสื่อมีความทันสมัยมากขึ้น มีการพัฒนาที่ดีขึ้น การนำเสนอข่าวสารเป็นการมองจากผู้ชม ผู้ฟังเป็นหลักมากขึ้น ไม่ได้ว่าจากผู้มีอำนาจ และ นสพ.ที่เป็นสื่อเสรีที่ไม่มีการควบคุมจากรัฐ แต่ นสพ.บางช่วงอาจถูกรัฐหรือนายทุนเข้าแทรกแซง เช่นการถอนสปอนเซอร์ เป็นการคุกคามหรือการปิดกั้น ซึ่งมาจากนายทุนและการเมือง แต่ยังคงถือว่ายังเป็นเสรีมากกว่าสื่ออื่น แล้วแต่ช่วง ในส่วนของTV หลังจากการปฏิรูป สื่อ TV มีเสรี มากขึ้น สื่อที่ได้รับสัมปทานไป จะมีอิสระในการทำงานมากกว่า สื่อที่เป็นของรัฐ ถึงแม้ว่าการพัฒนาจะมีขึ้นมากแต่ก็ยังน้อยกว่าสื่อของเอกชนอยู่ดี เมื่อเทียบ ThaiPBS NBT และ อสมท. เมื่อเทียบกันแล้ว อสมท. ยังมีความเป็นกลางมากกว่า ซึ่งทาง NBT ไปทางรัฐบาลมากกว่า ส่วนของ ThaiPBS เหมือนกับว่าเป็นพันธมิตรกับ ASTV ในส่วนของวิทยุ ยังมีความเป็นอิสระพอสมควร สื่อในปัจจุบัน มีประมาณ 60 - 70% ตามที่คุณวสันต์ต้องการ โดยมองเฉพาะจุด เช่นความเป็นกลางวิทยุชุมชนควรจะมีเนื้อหาสาระต่อประชาชน แต่วิทยุที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจำนวนมาก ซึ่งมาจากฝ่ายการเมืองจับจอง มาจากฝ่ายนายทุน โดยวิทยุส่วนใหญ่เน้นเป็นการจับจองไว้ก่อนเพื่อนรอการรับรองในอนาคต ซึ่งห่างไกลจากความหมายที่ควรจะเป็น และวิทยุหลักนั้นมีแต่บันทึกมากกว่าข่าวสารซึ่งมาจากการทำธุรกิจ แต่ในช่วงข่าวสารนั้นก็ยังคงถือว่ามีความอิสระอยู่ จุดเปลี่ยนเกิดขึ้นจาก TV สาธารณะ ซึ่งคือมาจาก ภาวีสรรพสามิตร ไม่มีการแทรกแซงจากรัฐ ไม่ต้องห่วงเรื่องรายได้ โดยที่เน้นเนื้อหาที่ตรง ไม่เอนเอียง และรายการจะมีเนื้อหาสาระมากขึ้น และเจาะกลุ่มที่ขาดหายไป Free TV

สัมภาษณ์ คุณวิเชียร คุณตวัส ประธานมูลนิธิเพื่อการพัฒนาวิทยุชุมชนไทย
ที่สมาคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นนทบุรี วันที่ 23 ธันวาคม 2551 เวลา 11.00 น.

คำถาม จากการติดตามการปฏิรูปสื่อหลังปี 2547 ที่ผ่านมา มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

คำตอบ เกิดขึ้นเฉพาะ ไทยพีบีเอสที่เป็นแรงบวก ส่วนแง่ลบคือวิทยุชุมชน เพราะวิทยุชุมชนบางแห่ง
เสียบสอนให้คนฆ่ากันในช่วงวิกฤติทางการเมือง ซึ่งแท้จริงแล้ว วิทยุชุมชนควรปลอดจากอำนาจต่างๆ
โดยเฉพาะอำนาจทางการเมือง ซึ่งปัญหาที่แท้จริงของวิทยุชุมชนตอนนี้คือ คุณภาพในการเสนอข่าวที่
เกี่ยวกับชุมชนจริงๆ

คำถาม คิดอย่างไรเกี่ยวกับการถือครองข้ามสื่อ

คำตอบ คิดว่าอย่าให้การถือครองข้ามสื่อเป็นการครอบงำสังคม เพราะไม่เป็นการยุติธรรม และไม่
ทันต่อเทคโนโลยี เพราะอาจทำให้เกิดการบิดเบือนข่าวสารได้อย่างครบวงจร เพราะสื่อตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้น
มา สื่อหลายประเภทมีการบิดเบือนอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะช่วงวิกฤติการเมืองสมัยพันธมิตรบุกยึดทำเนียบ

คำถาม หลังจากเกิดไทยพีบีเอสแล้ว มีการนำเสนอข่าวที่หลากหลายขึ้นหรือไม่ เป็นกลางหรือไม่

คำตอบ ยังไม่หลากหลายนัก แต่ถือว่าเป็นสื่อทางเลือกหนึ่งของประชาชน ซึ่งขณะนี้ไทยพีบีเอสอาจ
จะยังขาดบุคลากรที่จะมาวิเคราะห์สถานการณ์ที่น่าเชื่อถือพอ และยังขาดผู้บรรยายเป็นภาษามือช่วงข่าวอยู่

คำถาม ในส่วนของการควบคุมตรวจสอบมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นหรือไม่

คำตอบ ยังไม่มีการควบคุมที่เข้มงวดขึ้น เพราะยังขึ้นกับตัวบุคคลมากเกินไป และยังไม่มียุทธศาสตร์
ตรวจสอบที่เข้มแข็งขึ้นมา
ควรมียุทธศาสตร์ตรวจสอบโดยภาคประชาชนที่แข็งแกร่งขึ้นมา และตรวจสอบให้กว้างขึ้นไม่ตรวจเฉพาะ
กรุงเทพฯ เพียงอย่างเดียว

คำถาม การจัดสรรใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุไปรษณีย์แล้วมีวิธีการอย่างไร

คำตอบ ปัจจุบันวิทยุชุมชนมีวิธีการขออนุญาตแค่เพียงขอใบอนุญาตและนำผังรายการไปเสนอ
เท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายมาก ซึ่งคิดว่าไม่น่าจะเป็นปัญหาในอนาคต

คำถาม กสช.ที่จะเกิดตามมาตรา 47 จะเกิดขึ้นได้อย่างไร

คำตอบ กระบวนการสรรหาต้องมีการคิดกันใหม่ เพราะเป็นกระบวนการที่ใช้ได้ดีกับทุกประเทศ
ยกเว้นประเทศไทย

คำถาม การจัดเรตติ้งเกิดก่อนหรือหลังงานวิจัยของอ.สมเกียรติ

คำตอบ เกิดก่อนงานวิจัย

คำถาม การจัดแบ่งช่วงเวลาหรือWatershed เกิดก่อนหรือหลังงานวิจัยของอ.สมเกียรติ

คำตอบ คิดว่ามาจากการวางแผนการตลาดจากกลุ่มผู้ขายสินค้ามากกว่า เพราะผู้ขายสินค้าจะเป็นคนกำหนดรายการ ซึ่งคิดว่าไทยพีบีเอสควรจะมีรายการสำหรับเด็กและคนดูละคร เพื่อจะได้ดึงคนดูจากช่องต่างๆที่ต้องบริโภคโฆษณาไปด้วย

สัมภาษณ์ คุณเทพชัย หย่อง ประธาน กบร. ThaiPBS

ที่อาคารชินวัตร 3 วันที่ 23 ธันวาคม 2551 เวลา 17.00 น.

ภารกิจหลักของ ไทยพีบีเอส ถูกกำหนดด้วย พรบ.องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ซึ่งภายใต้สถานการณ์ในปัจจุบันไทยพีบีเอส มีภารกิจเฉพาะหน้าคือ การรายงานข่าวสารหรือรายการที่สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีทางเลือกทางออกให้สังคมให้ประชาชนมีความหวังมีแรงบันดาลใจ โดยผ่านทางข่าวและรายการต่าง ๆ

ช่วง 1 ปีแรกของ ไทยพีบีเอสมีปัญหาเฉพาะหน้ามากมาย เช่นปัญหาด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร เป็นต้น ทางไทยพีบีเอสได้เริ่มนำภารกิจจากงานวิจัยของอาจารย์สมเกียรติมาดำเนินการหลายด้าน และยังคงต้องเพิ่มระดับมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้รายการของสถานีเป็นรายการเพื่อสาธารณะมากที่สุด โดยการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในรายการต่าง ๆ เช่น รายการนักข่าวพลเมืองเป็นรายการที่ให้พลเมืองเสนอข่าวในมุมมองของตัวเอง หรือรายการทีวีชาวบ้านโดยให้ชาวบ้านเลือกที่จะทำเรื่องราวของตัวเองหรือแม้แต่การจัดเวทีสาธารณะซึ่งรายการนี้แม้ว่าชาวบ้านไม่ได้เป็นผู้จัดรายการแต่สามารถใช้ช่องทางนี้ในการสื่อสารที่อยากจะบอกให้สังคมรับรู้ผ่านทางไทยพีบีเอสได้ ไทยพีบีเอส มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ซึ่งอยู่ระหว่างการวางเครือข่ายเพื่อให้เป็นช่องทางในการสื่อสารปัญหา การแสดงความคาดหวังหรือสิ่งที่อยากบอกแก่สังคม ในขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการส่งเสริมผู้ผลิตอิสระในระดับชุมชนด้วย

การเกิดขึ้นของไทยพีบีเอสอยู่นอกเหนือการปฏิรูปสื่อ ไม่ถูกกำกับโดยรัฐและไม่เห็นด้วยที่สื่อจะต้องถูกกำกับโดยรัฐเพราะถือเป็นช่องทางของการแทรกแซงโดยตรง ในสังคมประชาธิปไตยสื่อต้องดูแลตนเอง สร้างมาตรฐานของตนและให้ความมั่นใจต่อสังคมได้ว่าสื่อจะปฏิบัติตามกฎกติกาที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ไทยพีบีเอสมีแนวคิดการกำหนดจรรยาบรรณซึ่งเพิ่งร่างเสร็จมี 2 ส่วนคือ จริยธรรมของบุคลากรและจรรยาบรรณของฝ่ายข่าวและฝ่ายรายการ ซึ่งได้มีการระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องมากมายหลายฝ่าย เช่น สภาการหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ คนในวงการต่าง ๆ ซึ่งมีการจัดทำการระดมความคิดเห็นหลายรอบรวมทั้งได้นำความคิดเห็นพื้นฐานมาจาก บีบีซี เอ็นเอชเคและองค์กรด้านสื่ออื่น ๆ ซึ่งอาจารย์สมชัย สุวรรณบรรณและอาจารย์เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์เป็นผู้จัดทำ คาดว่าจะประกาศใช้ได้ในเดือนมกราคมนี้ ส่วนทางด้านคุณภาพรายการนั้น ไทยพีบีเอสมีกลไกการประเมินรายการอยู่แล้ว คือการประเมินรายการตัวเอง แต่ในปี 2552 นี้จะสร้างกลไกการประเมินที่เป็นทางการและครบวงจรมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนการประเมินจากภายนอกนั้นจะจัดทำ 2 อย่างคือ 1 การว่าจ้างองค์กรภายนอกที่เป็นกลาง และ 2 การตั้งคณะกรรมการประเมินการทำงานของทั้งองค์กรตาม พรบ.ที่มีอยู่ ซึ่งคณะกรรมการประเมินจะเป็นคนนอกที่กรรมการนโยบายเป็นผู้แต่งตั้ง ไทยพีบีเอสมีสภาผู้ชมและผู้ฟังทำหน้าที่ในการตรวจสอบซึ่งตอนนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ คาดว่าหากเกิดขึ้นจริงก็จะสามารถตรวจสอบ

รายการต่าง ๆ ได้มากขึ้น สำหรับองค์กรตรวจสอบสื่อภาคประชาชนอื่น ๆ ยังไม่มีการตรวจสอบที่ลงรายละเอียดมากนัก

ไทยพีบีเอสมี กรรมการนโยบาย กรรมการบริหารทุกคนเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ด้วยจิตสาธารณะ มุ่งมั่นต้องการให้ไทยพีบีเอสเป็นสื่อสาธารณะที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ไม่มีใครเป็นตัวแทนจากกลุ่มผลประโยชน์ และหากรักษาจุดยืนเช่นนี้ได้ตลอดไป เชื่อมั่นว่าภายใน 1 ปี สื่อไทยพีบีเอสจะเป็นสื่อสาธารณะที่ชัดเจนมากขึ้น

อาจารย์สมเกียรติมีบทบาทมากในการร่างกฎหมายฉบับนี้ หลายอย่างในงานของอาจารย์ปรากฏในกฎหมายฉบับนี้ด้วย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการบริหารงานและการปฏิบัติงานของไทยพีบีเอส

ความเห็นเกี่ยวกับสถานะสื่อในปัจจุบัน เห็นว่า ประสบความสำเร็จในแง่ของการให้ควมบันเทิง ส่วนความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ในด้านการสมานฉันท์สื่อยังให้ความสำคัญน้อยมากในการรายงานข่าว ไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงของสังคมเท่าที่ควรแต่สะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันต่อวันมากกว่า ภายใต้อาคารสร้างในปัจจุบันการคาดหวังให้สื่อมีอิสระในการทำหน้าที่เต็มที่ยากเนื่องจากสื่อยังอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐหรือเอกชนที่มุ่งแสวงหากำไรมากกว่า ดังนั้นความมีอิสระของสื่อจึงมีอยู่จำกัด

ที่ตึก กทช. วันที่ 9 มกราคม 2552 14.00น.

สื่อหนังสือพิมพ์มีความหลากหลายมากกว่า เช่น ใน 1 ฉบับมีการจัดเนื้อหาเป็นประเภท ข่าวการศึกษา ข่าวกีฬา ข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น และยังมีความหลากหลายโดยแบ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภท กีฬา หนังสือพิมพ์ประเภทบันเทิง เป็นต้น ส่วนวิทยุโทรทัศน์ในยุคที่มี กทช.มีความหลากหลายพอสมควร แต่ยังไม่มากนักเพียงแต่จัดประเภทรายการตามที่ กทช. กำหนดไว้ แต่เมื่อกำเนิดเคเบิลทีวีเริ่มมีความ หลากหลายมากขึ้น เช่น จัดเป็นช่องเนชั่นแนลจีโอกราฟฟิค แต่เป็นความหลากหลายที่จำกัด เพราะ ออกอากาศซ้ำมากกว่า แต่เมื่อเกิดไทยพีบีเอส เป็นการเพิ่มโอกาสให้รายการหลากหลายมากขึ้น ในขณะที่ เอ็นบีทีไม่ได้แตกต่างจากการที่เคยเป็นช่อง 11 มาก่อน สื่อทั่วโลกอยากให้เกิดความหลากหลายแต่จะมา โดยอัตโนมัติเมื่อมีการจัดการที่ดี ส่วนทางด้านอินเตอร์เน็ตมีความหลากหลายมากที่สุด ตามรัฐธรรมนูญ บังคับไม่ให้มีการเซ็นเซอร์อยู่แล้วแต่จะมีการเซ็นเซอร์โอกาสมากกว่า คือไม่ให้มีโอกาสมิตรายการ ส่วน ทางด้านข่าวหากเป็นข่าวจริง ๆ ไม่มีใครสามารถเซ็นเซอร์ ได้ แต่ที่เซ็นเซอร์ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอข่าว ที่บวกลบความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์วิจารณ์กันมากกว่า ถือว่าสื่อไทยเสรีมากที่สุดประเทศหนึ่งเมื่อ เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านเช่น อินโดนีเซีย สื่อเราจะมีปัญหาหากมีรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง แต่เมื่อเป็นรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองมักไม่มีปัญหา รธน 40 ทำให้มีคุณภาพรายการที่ดีขึ้นในฟรีทีวีแต่ ไม่ได้หมายถึงทุกรายการ อสมท.เห็นชัดว่ามีการพัฒนาคุณภาพรายการ รวมถึงรายการของไอทีวีตอนเกิด สถานีนี้ในตอนแรก ๆ เมื่อมีการจัดเรตติ้งในระยะหลังสถานีดูจะระมัดระวังเรื่องคุณภาพรายการมากขึ้น สถานีโทรทัศน์ของไทยยังไม่มีสัญญาณภาษามือทุกช่อง หรือบางครั้งอาจจะต้องมีตัววิงภาษาไทยเพื่อให้ผู้ พิการทางหูเข้าใจเพื่อโอกาสที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้โทรทัศน์ไทยยังมีภาพและเสียงที่มีการล้อเลียนผู้พิการ กันอยู่ หากมี กทช.จะดีกว่านี้แน่นอน

มาตรการการกำกับดูแลเชิงโครงสร้าง เมื่อมี รธน 50 มีการประกาศใช้ พรบ.ประกอบ กิจการซึ่งเป็นกฎหมายที่ยกเลิกกฎหมายที่ดูแลสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกอย่าง ดังนั้นตอนนี้ไม่มีใครกำกับดูแล วิทยุโทรทัศน์เลยซึ่งถือเป็นช่องว่างที่ใหญ่โตมาก ช่วงนี้ปลอดจากการดูแลโดยสิ้นเชิง กทช.มีหน้าที่เพียง ออกใบอนุญาตที่มีอายุ 1 ปีแก่วิทยุชุมชนและโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นซึ่ง กทช.กำลังกำหนดหลักเกณฑ์กันอยู่ คาดว่าจะสามารถออกใบอนุญาตดังกล่าวได้ภายในเดือนเมษายนนี้ แต่ในกฎหมายฉบับนี้เขียนอำนาจให้ กทช.ครั้ง ๆ กลาง ๆ ทำหน้าที่ไม่ได้ กทช.จึง ต้องถามกฤษฎีกาสองครั้งซึ่งยังไม่มีคำตอบ กฎหมายประ กอบประกาศเมื่อ 5 มีนาคม 51 แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเพราะยังทำอะไรไม่ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิทยุโทรทัศน์ ในปัจจุบันหรือการเรียนรู้อย่างอื่น ต้องนายกรัฐมนตรีเท่านั้นที่จะจัดการได้ ความจริงรูปแบบของกฎหมาย ซึ่งกฤษฎีกาการดูแลเป็นไปไม่ได้ที่กฎหมายจะบอกพร่องอย่างที่เราเห็นตอนนี้เป็นไปแล้ว สำหรับ การละเมิด คลื่นความถี่วิทยุกฎหมายให้ กทช.และคณะกรรมการร่วมดูแลแต่ขณะนี้ยังไม่มีการร่วม กทช.จึง แคร็บเรื่อง ในอดีตส่งต่อเรื่องให้กรมประชาสัมพันธ์แต่ตอนนี้กรมประชาสัมพันธ์ไม่มีหน้าที่นี้แล้ว

ระบบการตรวจสอบและประเมินรายการ ในอดีต กทช.กำหนดไว้ว่าโฆษณาได้ไม่เกินเท่าไร และมีการตรวจสอบว่ามีการละเมิดเกินเวลาหรือไม่ ส่วนการประเมินคุณภาพรายการจริง ๆ ยังมีน้อยมากทั้งภายนอกและภายใน หากเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์แล้วหนังสือพิมพ์เข้มแข็งกว่า ทางด้านวิทยุโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะเป็นสมาคมของผู้ประกอบการมากกว่า กทช.เองจึงตั้งเป็นสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคที่จะตรวจสอบคุณภาพการให้บริการซึ่งผู้ประกอบการต้องดูแลตัวเองมีการร้องเรียนและช่วยกันแก้ไข หาก กทช.เกิดขึ้นจริงก็จะมีระบบประเมินที่ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลต่าง ๆ ด้วย การตั้งสภาผู้ชมผู้ฟัง ถือว่ามาถูกทางแล้วแต่ต้องระวังเรื่องการตั้งครรชนนี้ชีวิตด้วย

ปัจจุบันมีการรวมตัวของผู้จัดทำรายการมากขึ้นแต่ต้องเข้มแข็งกว่านี้ เพราะบางครั้งชมรายการแล้วก็ยังมีภาพที่ไม่เหมาะสมรวมทั้งความรุนแรงต่าง ๆ มีอยู่เสมอ ต้องมีการมาวางบรรทัดฐานกันใหม่ต้องมาจัดเรตติ้งกันใหม่ ที่มีอยู่แล้วช่วยในระดับหนึ่งแต่ต้องทำมากกว่านี้

กิจการวิทยุกระจายเสียงไม่เหมือนกับโทรคมนาคมซึ่งอาจารย์เศรษฐพรกำลังเขียนหนังสือวิจารณ์เรื่องนี้โดยเฉพาะเรื่องการวางโครงข่าย ซึ่งวิทยุโทรทัศน์และวิทยุโทรคมนาคมแตกต่างกันสิ้นเชิงแสดงให้เห็นว่าอาจารย์สมเกียรติไม่เข้าใจการทำงานทางเทคนิค

การถือครองสื่อมีการพูดถึงในรัฐธรรมนูญอยู่แล้วซึ่งจำเป็นต้องทำ

อาจารย์เศรษฐพรเคยเสนอไม่เห็นด้วยตั้งแต่การร่าง รธน. 50 กับการรวม กสทช.กับ กทช. เป็น กสทช. โดยเสนอว่าควรตั้ง กทช.และ กสทช.ให้ทำงานแยกกันก่อนให้ทำงานสัก 2 ปีแล้วมาพิจารณาว่าควรรวมหรือแยก เพราะเจตนาารมณ์ของการกระจายเสียงและโทรคมนาคมต่างกัน โทรคมนาคมเป็นกิจการที่มีการเปลี่ยนกฎกติกาตลอดเวลาเป็นเรื่องที่เน้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การกระจายเสียงเน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร เน้นในเชิงสังคม ประเพณีวัฒนธรรม กฎกติกาออกมาแล้วใช้ได้ยาวนานเปลี่ยนแปลงน้อย อาจารย์เคยเป็น กบว. และกทช.มานานเห็นถึงความแตกต่างของโทรคมนาคมและการกระจายเสียง

การจัดตั้งกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงโทรทัศน์ ตอนนี้ยังไม่มีกองทุนแต่การจัดตั้งกองทุนเป็นเรื่องยากมากในระยะเริ่มต้นที่จะได้เงินเป็นพันล้าน แต่จะเป็นไปได้เมื่อเวลาผ่านไปเป็น 10 ปีไปแล้ว

สัมภาษณ์ คุณสุริยงค์ หุณฑสาร ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที
ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันที่ 23 มกราคม 2552 เวลา 15.00น.

คำถาม ระบบโครงสร้างและการดำเนินการใหม่เป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือไม่ การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

[งานอ.สมเกียรติ : ควรจัดระบบโครงสร้างและการดำเนินงานของ สทท. 11 ให้มีอิสระและได้รับการอุดหนุนทางการเงินอย่างเพียงพอจากรัฐและวัฒนธรรมองค์กรควบคู่ไปกับการปรับระบบแรงจูงใจและวัฒนธรรมองค์กรให้พ้นจากสภาพการเป็นสื่อของรัฐ]

คำตอบ สถานีโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์เป็นส่วนราชการ ซึ่งวันนี้ยังถือว่าเป็นสื่อของรัฐอยู่ ความเป็นอิสระของสถานีนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ มีจุดที่อาจจะไปตรงกับแนวคิดอ.สมเกียรติในการปฏิรูปสื่อก็คือ เรื่องของการทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ คือไม่ใช่สื่อสาธารณะ แต่ยังคงทำภารกิจในแง่ของการให้บริการสื่อสาธารณะอยู่

วันนี้โทรทัศน์แห่งประเทศไทยยังคงความเป็นสื่อของรัฐอยู่ ด้วยภารกิจสองด้าน คือ 1.แปลงนโยบายของรัฐสู่ภาคปฏิบัติ 2.ทำหน้าที่ในการให้บริการสังคมในแง่ของการบริการสาธารณะ เพราะฉะนั้นเมื่อถามถึงแนวคิดของอ.สมเกียรติในแง่ของความอิสระจริง ๆ ตอนนี้อย่างไรก็ไม่เกิด แต่มีแนวคิดว่าจะมี โดยการกำเนิดช่องไทยพีบีเอส โดยที่ช่อง 11 ยังคงมีภารกิจเหมือนเดิม แม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงเป็น NBT แล้วก็ตาม

คำถาม NBT เป็นสื่อที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดชีวิตของคนในสังคมหรือไม่ เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร

[งานอ.สมเกียรติ : สื่อควรลดการยึดโยงทางโครงสร้างกับกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เสรีและเพิ่มการสื่อสารในแนวราบ เสนอข่าวสารความรู้ตามความต้องการของผู้บริโภค]

คำตอบ สื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ถ้าปิดกันทั้งหมดโดยไม่รับกระแสเข้ามาคงเป็นไปได้

สื่อควรทำหน้าที่ สองบทบาทคือ 1. รับบทบาทของเรา 2. เรียนรู้บทบาทจากภายนอกเพื่อให้คนไทยรู้จักวัฒนธรรมของไทยและ กระแสโลกาภิวัตน์ควบคู่กันไป

คำถาม นโยบายในด้านการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ผลิตข่าวเป็นอย่างไร[งานอ.สมเกียรติ : ควรเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ผลิตรายการข่าวที่สลับซับซ้อนให้มีความเคารพต่อวิชาชีพ]

คำตอบ ด้วยความที่ช่อง 11 เป็นส่วนของราชการ จำนวนบุคลากรจึงมีน้อย จึงมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเข้ามาเสริม ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดอย่างยิ่ง โดยเฉพาะงานด้านข่าว เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาการนำเสนอข่าววันละ 9 ชั่วโมง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องร่วมผลิตรายการกับภาคเอกชน

คำถาม NBT มีการกำหนดการกำกับดูแลโดยรัฐและการกำกับดูแลตนเองหรือไม่ อย่างไร (เช่นการจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นต้น)

คำตอบ NBT เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่เป็นสื่อภาครัฐ มีวินัย มีกรอบกฎหมาย พระราชบัญญัติกำกับไว้หนึ่งชั้น และมีจรรยาบรรณวิชาชีพด้านสื่อกำกับไว้อีกชั้นหนึ่ง เช่นการคุ้มครองเด็กโดยการเซ็นเซอร์หน้าตาเด็กที่อายุไม่ถึงเกณฑ์ และคนที่ทำงานด้านสื่อไม่จำเป็นต้องจบด้านนิเทศศาสตร์ เพียงแต่ต้องมีการปลูกฝังหลักปฏิบัติให้ชัดเจน เช่นการรายงานข่าวที่ละเอียดอ่อน ควรมีการรายงานด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง

คำถาม มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพในด้านเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อหรือไม่ อย่างไร[งานอ.สมเกียรติ : สื่อมีการพัฒนาด้านกายภาพมากกว่าด้านเนื้อหา ควรเน้นการพัฒนาด้านเนื้อหาให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้และข่าวสารในทางสร้างสรรค์]

คำตอบ การพัฒนาคุณภาพในการนำเสนอเนื้อหานั้นทำเต็มที่แล้ว โดยผลตอบรับตามรูปธรรมแล้วมีคนดู NBT มากกว่าช่อง 11 เดิมเพราะมีการพัฒนาหลายด้านไม่ว่าจะเป็นกราฟฟิคต่างๆ การนำเสนอข่าว ฯลฯ จึงทำให้ตลอดปี 2551 สถานีมีเรตติ้งสูงขึ้นเรื่อย ๆ และจัดว่ามีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นกลางด้านมองในภาพสื่อของรัฐ เพราะสถานีได้ให้โอกาสของทุกภาคส่วนของสังคมได้นำเสนอข้อมูลอย่างเท่าเทียมแล้ว

คำถาม มีการตรวจสอบและประเมินผลจากทั้งภายในหรือภายนอกหรือไม่ อย่างไร ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยนี้หรือไม่

[งานอ.สมเกียรติ : ควรมีการกำหนดระบบการตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานภายในรับผิดชอบ โดยเฉพาะ และมีหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่สำรวจทัศนคติผู้ชมอย่างทั่วถึงเป็นประจำทุกปี]

คำตอบ การวัดความนิยมโดยใช้ Ac. Nielson เป็นผู้สำรวจ และมีกรมประชาสัมพันธ์ไปจ้างบริษัทเอกชนให้มาสำรวจความนิยม วัดความนิยมทางโทรศัพท์ sms ตู้ ปณ. website และสุดท้ายก็นำรายการที่มีอยู่ออกไปสัณฐานในสถานที่ต่างๆ และในส่วนการวัดความนิยม ได้มีการศึกษางานวิจัยของ อ.สมเกียรติ ควบคู่ไปด้วย

คำถาม รายได้ส่วนใหญ่มาจากไหน ปัจจุบันมีกองทุนสนับสนุนการประกอบการของ NBT หรือ รายได้ทางอื่นมาทดแทนรายได้จากการโฆษณาหรือไม่ อย่างไร[งานอ.สมเกียรติ : สื่อควรลดค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดต้นทุนสูงเพื่อจะได้ไม่ต้องพึ่งพาโฆษณาเป็นรายได้หลักและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของทุน]

คำตอบ รายได้มาจาก 3-4 ส่วน 1.มาจากการเช่าเวลา มาจากการเผยแพร่สปอต โดยคิดครึ่งราคา ไม่เหมือนช่อง 7 3.มาจากการเผยแพร่สารคดี 4.มาจากการถ่ายทอดสด ซึ่งรายได้ทั้งหมดเข้าแผ่นดิน รายการที่ให้บริการสาธารณะโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายต้องใช้งบประมาณปีละ 500 ล้านบาท แต่ได้งบประมาณจากกรมประชาสัมพันธ์ประมาณปีละ 15 ล้านบาท

คำถาม NBT จะมีโอกาสหลุดจากอำนาจของรัฐหรือไม่

คำตอบ เป็นไปได้ยาก เพราะ 1.รัฐบาลจำเป็นต้องมีช่องทางในการบริหารประเทศ 2. ขึ้นอยู่กับรัฐบาลในสมัยนั้นๆว่าจะมีการแทรกแซงสื่อหรือไม่ แต่มีแนวโน้มว่ารัฐบาลชุดนี้อาจจะเปลี่ยน NBT เป็นองค์กรมหาชน

สัมภาษณ์คุณสุรนนท์ วงศ์วิทยากำจร เลขานุการ กทท.

ที่ตึก กทท. 3 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 13.00 น.

ปัญหาและข้อจำกัดในงานวิจัยของอ.สมเกียรติคือยังไม่ได้ลงไปศึกษาด้วยกฎหมายหลักอย่างจริงจัง และยังไม่มีการให้มุมมองรับเพราะยังมีอาจทราบได้แน่ชัดว่าองค์กรควรใช้ชื่ออะไรระหว่าง กสทช. หรือ กสช.

ข้อจำกัดทางด้านกฎหมายทำให้เกิดปัญหามาก เช่น ปัญหาวิทยุชุมชนที่จำเป็นต้องให้ใบอนุญาตทั่วไปเวลา 1 ปีแต่ยังไม่มีการขึ้นความถี่สำหรับวิทยุชุมชนเพราะความถี่ที่ที่อยู่ถูกนำไปใช้หมดแล้วจึงเกิดเป็นปัญหาการรบกวนคลื่นหลักอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ค่อนข้างจะเป็นระบบธุรกิจจึงทำให้มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจึงทำให้คิดว่าระบบการกำกับดูแลโครงสร้างสื่อยังขาดความน่าเชื่อถืออยู่ และการกำกับดูแลแต่ละสถานีโทรทัศน์จะทำให้ไม่เกิดมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งในความคิดเห็นส่วนตัวแล้วคิดว่าโดยพื้นฐานควรมี Platform เดียวกันซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เห็นด้วย

ส่วนสำคัญของ พระราชบัญญัติปี 50 คือการให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ แต่ยังมีจุดบกพร่องอยู่คือการทำงานค่อนข้างจะเป็นระบบฟังชั้นเนอร์มากเกินไปจึงทำให้ขาดความคล่องตัว จึงทำให้คาดว่าในอนาคต กสช. ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

เพราะแนวความคิดของ อ.สมเกียรติคือต้องการทำเพื่อประชาชน แต่วิธีคิดและ Concept อาจไม่ตรงกัน กทท. จึงทำได้เพียงตาม พรบ.ที่กำกับไว้เพียงเท่านั้น

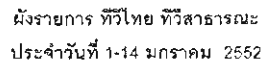
ส่วนในเรื่องของการถือครองข้ามสื่อ ต้องดูถึงทางธุรกิจด้วย ซึ่งสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ได้ว่าจะไม่เกิดการครอบงำทางความคิดของผู้บริโภค

โดยส่วนตัวแล้วคาดว่าเทคโนโลยี 3G จะเป็นสื่อทางเลือกอย่างแน่นอนเพราะได้อนุญาตให้ TOT และกรมประชาสัมพันธ์ทำแล้ว

สื่อดาวเทียม นั้นเป็นสื่อที่ค่อนข้างมีอนาคตเนื่องจากสามารถส่งข้ามประเทศได้ไม่ได้จำกัด และยังไม่มียกกฎหมายมารองรับมากนัก อาจจะต้องใช้การควบคุมโดยผู้บริโภคเอง

ส่วนแบบ digital Fiber optic นั้นคงไม่มีใครเข้ามาควบคุม ซึ่งต้นทุนสูงไม่คุ้มกับการลงทุน

ผังรายการ

१७५११ नवीन नवीन नवीन

53015837

รายการทางคดีเรื่องราววิเคราะห์ข่าว

[illegible]

Shirley F. Jones, *Editor*

โครงการวิจัย	รายการวิชา
รายการสารประกอบ	รายการวิชาเคมี
สารประกอบ	รายการวิชาเคมีอินทรีย์

[illegible]

RECEIVED

* วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.00-09.00 น. และเวลา 15.00-17.07 น. วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 17.30-18.00 น. บริการรถขนคนพิการและรถเข็น และรถจักรยานยนต์รับจ้างในนิคมฯ 10 คัน มีผลการดำเนินงานดังนี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

พิศิษฐ์ ขวาลาววัช (2551) กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. หจก. บ้านหนังสือ โกสินทร์
กรุงเทพฯ

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2549) รายงานประจำปี.

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2550) รายงานประจำปี.

สุวิชา เพียรราษฎร์. บรรณาธิการ (2551) ASTV ขบถสื่อโรตส์นัไทย. สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์
บริษัทบุ๊ค ดีอท คอม จำกัด กรุงเทพฯ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2551) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และ ราชกิจจานุเบกษา กรุงเทพฯ

เว็บไซต์

<http://www.google.com>

<http://www.mediamonitor.in.th>

<http://www.ntc.or.th>